خُلاصَۃ الانسَابْ

سره د پښتو ترجمې

مؤلف

حَافظ رحمت خان

ترجمه او دیباچه

محمّد نواز طائر

پېژندګلو

سیّد خیال بخاری

پښتو اکیډیمي - پېښور یونیورسټي

د پښتو اکېډیمۍ د مطبوعاتو سلسله نمبر ۴۲

اولنۍ چاپ

کال ۱۹۷۳ء

تعداد .. .. یو زر (۱۰۰۰)

قیمت .. .. -/~~۴~~ ۸ (~~څلور~~ آنه روپئ)

په اهتمام

د

سید خیال بخاری

ناشر :- پښتو اکېډیمی پېښور یونیورسټی -

پبلشر :- سید محمد احمد په حمیدیه پریس کښې چاپ کړو
او د پښتو اکېډیمۍ نه خور شو -

پیغام

زما لیرے ورځے کیږی چه پښور یونیورسټۍ ته راغلے یم۔ خو زما تعلق دے یونیورسټۍ او په تیره تیره اسلامیه کالج سره ډیر پخوانے دے۔ بلکه زما ټول ژوند هم دلته تیر شوے دے۔ څکه نو سره د دے، چه زهٔ د دے لوړے ادارے نه د څه مودے د پاره بهر پاتے شوے یم، تعلق مے ورسره نهٔ دے شلیدلے۔

اوس چه خدائے پاک نیغ په نیغو د دے یونیورسټۍ د خدمت موقع راکړے ده نو زما دا خواهش دے چه خدائے دِ اوکړی چه دا اداره یوه مثالی یونیورسټی اوګرځی۔ او دا یونیورسټی د کرهٔ وړهٔ هر څه نه د دے علاقے د مخصوصو روایاتو، کلچر او د ثقافت یوه هنداره اوګرځی۔ په دے لړ کښے د دے علاقے تاریخ یو ډیر ښکلے روښ او د غور وړ پس منظر لری۔ څکه نو هر استاذ او شاګرد بلکه د قام هر یو فرد له پکار دی چه د خپل تاریخ څینے ځان خبر کړی۔

پښتو اکیډیمی د دے یونیورسټۍ یوه اهمه برخه ده چه بنیادی

کار نۀ علمی تحقیق او څېړنه ده او د خپلے ژبے ادب، شعر، تاریخ، آرټ، کلچر او ثقافت په حقله اهم کار ور په غاړه دے۔ زما د پاره دا د ډېرے خوشحالئ خبره ده چه زیا راتلو نه لږے ورځے پس دے ادارے د یو تاریخی کتاب "خلاصة‌الانساب"، د چاپ کار سر ته اورسولو۔ دا زۀ یو ښۀ پال گڼړم۔ دے سره ترلے یوه بله اهمه خبره دا ده چه دا کتاب د مردان د نوی کلی یو مخیر پښتون ښاغلی روشن خان په مالی امداد سرته رسولے شوے دے — په باهرنو ملکونو کښے خو داسے مخیر خلق ډېر وی چه ډېرے لوئے لوئے ادارے چلوی خو زمونږ په ملک کښے افسوس دے چه داسے فیاضه او د آرت زړۀ خاوندان ډېر کم پیښیږی۔ څکه نو زۀ د خان روشن خان د دے اقدام ډېره زیاته ستائینه او مننه کوم۔ بے ځایه به نۀ وی که زۀ د دے نه اول د اکېډیمئ د طرفه د یو بل اهم تاریخی کتاب تواریخ حافظ رحمت خانی په حقله دا یادگیرنه اوکړم چه دغه نوموړے کتاب هم د خان روشن خان په امداد او اعانت چاپ کړے شوے وو۔ د دے ذکر نه مے غرض محض د ښاغلی روشن خان د علم دوستئ اظهار نۀ دے بلکه دا مثال داسے نورو شته‌منو پښتنو ته وړاندے کول دی چه د دے په تقلید کښے د قام او ملک د خدمت د ښېگړے کارونو ته لاس راوړاندے کړی۔

عبدالعلی خان
(وائس چانسلر د پېښور یونیورسټئ)

پیژندګلو

د تاریخی کـتابونو په لړ کښې مونږ یو نوے کـتاب خلاصةالانساب تاسو ته وړاندے کوؤ - د دے نه آګاهو مونږ د پښتنو یو نایاب او ډېر اهم او مستند تاریخ "تواریخ حافظ رحمت خانی" چاپ کړے وو- د دے کتاب ذکر یے د خلاصةالانساب په سلسله کښې څکه اوکړو چه د دے دواړو کتابونو یو بل سره دوه قسمه تړون دے- یو خو دا چه تواریخ حافظ رحمت خانی د مشهور توریالی، غېرتی او په خپل قام او ملت مئین حافظ رحمت خان په فرمایش لیکلے شوے وو - او د دے نوی کتاب مؤلف په ځان په خپله خان موصوف دے - دویم دا چه دغه نوموړے کـتاب (تواریخ حافظ رحمت خانی) مونږ د یو دروند او مخیر پښتون خان روشن خان د نوی کلی (مردان) په مالی امداد چاپ کړے وو- او دا کتاب هم د هغهٔ د علم پروری او خپل تاریخ سره د دلچسپئ او د دے د قدردانئ یو تازه اقدام دے! -

د یو قام د تاریخ د اهمیت په حقله ډېر څه وئیلے کېدے شی - خو دلته به زهٔ په ډېرو لنډو ګنډو الفاظو کښې داسے ووایم چه د یو قام د ترقئ او پرمخ تګ د پاره د هر څه نه اول د خپل پخوانی تاریخ نه ځان خبرول ډېر ضروری وی- د خپل ماضی (تاریخ)

په رنړا کښې قاموته ځان له خپل مستقبل جوړوي!ـــــ د پښتنو د تاریخ په حقله تر اوسه دا خیال وو. چه پښتنو په خپله دے طرفته توجه نۀ ده کړے. ځکه نو تاریخ ئے د ماضي په تیرو کښې ورک دے. او چه څه لږ ډیر تاریخونه ئے لیکلي شوي دي هغه یا خو د مغلو درباریانو یا نورو داسے قسم خلقو لیکلي دي چه که پښتنو سره ئے میرځي او دشمني نۀ وه نو همدردي ئے هم ورسره نۀ ده. او هم دغه وجه ده چه د پښتنو چه کوم حالات پردو خلقو لیکلي دي په هغے کښې دغو لیکونکو یا مؤرخینو د تاریخ حق نۀ دے ادا کړےـــــ خو د ځینو هغو تاریخي قلمي نسخو د دریافت او په لاس راتلو نه پس، د پښتنو صحیح او مستند حالات لګیا دي ورو ورو د حقائقو رنړا ته راووزيـــــ "تواریخ حافظ رحمت خاني،، غندے کتابونه په دے لړ کښې د سنګ میل حیثیت لري.

دا زیر نظر کتاب، لکه چه د نوم نه ئے څرګنده ده. د پښتنو د اصل نسل سره تعلق لري. د دے بنیاد هم په څنو نورو تاریخي کتابونو، لکه واخلے تاریخ خان جهاني، تاریخ شیر شاهي، تذکرةالابرار وغیره دے. ځکه نو په دے کښې هم شروع د "قیس عبدالرشید،، نه شوے ده. که دا نظریه یا روایت، ځکه چه ځنے نوي محققین وائي، محل نظر وګرځولے شي. نو هم د دے کتاب اهمیت نۀ کمیږي. ځکه چه په دے کښې تشے دغه پخوانۍ شجرے نۀ دي ورکړې شوي. بلکه په دے کښې، په دے عقیده چه پښتانۀ بني اسرائیل دي، دغه تاریخ د بني اسرائیل د زمانے

راسے راخیستے شوے دے۔ او د مؤلف تر وختہ پورے را رسولے شوے دے۔ خو ورسره ورسره ځنې توضیحات هم زیات کړے شوی دی ۔

زما خپل خیال دا دے چه د پښتنو د اصل نسل په حقله چه تر اوسه کوم خیالات او نظرئے څرګندے کړے شوی دی ۔ په دے کښے یوه هم حتمي او حرف آخر نۀ ده ۔ ځکه چه په دے کښے په هره یوه نظریه کښے د ګوتے کېښودو ځائے شته ۔ د مثال په څېر، دا خبره چه پښتانۀ د پېړو پېړو راسے ځان ته خپله ولے بني اسرائیل وائی؟ــــ په پښتنو کښے، او بیا خاص طور په ځنو مخصوصو قبیلو کښے د بني اسرائیلو د دود دستور رسم و رواج، تر دا چه د ځنو علاقو، کلو نومونه ولے یو شان دی ؟۔ بل خوا د دوئ ژبه بے د څه شک شبهے آریائی ژبه ده ! ۔ اګر چه د قاموسو د علم او د ژب پوهنے (لسانیاتو) له رویه ضروری نۀ ده چه د یو قوم ژبه او د دغے قوم نسل دِ یو بل سره تړلے وی۔ ځکه نو دا ضروری نۀ ده چه که د دے قام ژبه آریائی ده نو دا قام دِ هم هرو مرو آریه نسل سره تعلق وُلری۔ خو بل خوا، په دے ژبه کښے هم، یوه خبره په حلوا کښے ازغے ازغے کېږی هغه دا چه که دا قام آریه نۀ دے۔ او د قاموسو بلے ډلے (سامی) سره تعلق لری نو دومره لوئے قام په دے نوی اختیار کړی ژبه کښے دومره قدرے اغیزه هم نۀ ده کړے چه، په سوؤنو نۀ سهی، په شلګونو الفاظ ئے د خپلے پخوانئ ژبے (عبرانی وغېره) (آن که لږ څه په بدل شکل کښے وی) په خپل ځائے ساتلے

وے۔ دا او داسے قسم ځنے نورے ډیرے اهمے نکتے شته چه د پښتنو تاریخ لیکونکی ته وردوخاره کیږی او د دوئی د حل کولو د کوشش په لړ کښے به هغۀ ته د هر قسم تاریخی کتابونو، آثارو، د ژبے تاریخ، د ژبے د پخوانی الفاظو په حقله د تحقیق، څیړنے، مقابلے او د موازنے وغیره ضرورت پیښیږی۔ ښکاره ده چه دا یو ډیر اوږد ګران او د کړان کار دے۔ دے د پاره ځان له یو جدا پراجیکټ پکار دے۔ په حاضرو حالاتو کښے زمونږ دا خواهش دے چه مونږ داسے قسم نادر او نایابه کتابونه تر چا په اور سوؤ او په پښتو ژبے او په پښتون قام مئینو عالمانو او محققینو ته وړاندے کړو مونږ به کم از کم په دے موجوده حالاتو کښے د دے زیر نظر کـتاب د وړاندے کولو جوګه شوی نۀ وو۔ که چرے د خان روښن خان د خپل تاریخ سره دلچسپئ او مینے مونږ سره لاس نۀ وے کړے۔ ځکه زۀ د دے مخیر پښتون خان ډیره ډیره مننه کووم۔ خدائے پاک دِ زمونږ نورو شته‌منو ورونړو له هم توفیق ورکړی چه هغوئی د قام او ملت داسے خدمت د پاره را وړاندے شی۔

د اصل کتاب په حقله دا خبره په ګوته کول ضروری ګڼړم چه د دے قلمی کتاب مائکروفلم مونږ د لندن د مشهور برټش میوزیم د کتب خانے نه راغوښتے وو چه په فارسئ کښے وو۔ دا ښاغلی محمد نواز طائر په ښکلی سپیځلے پښتو کښے ترجمه کړے دے او مونږ دا کتاب په داسے طریقه چاپ کړے دے۔ چه یو مخ ته د فارسئ اصل دے او مخامخ ورته پښتو ترجمه ـــــ چه د فارسئ

لوستونکے ترجمے ته، او د ترجمے لوستونکے اصل متن ته په آسانه آورېدے را آورېدے شي. بله دا چه قلمي نسخه کښے څه برخه داسے هم ده چه تاريخ سره ئے تعلق نشته. او خالص مذهبي رنګ لري او هغه هم د يوے خاصے عقيدے خلقو نمايندګي کوي. څکه نو د نورو عقيدو مسلمانانو زړه پرے بدېدے شي. په دے وجه مونږ دا برخه، د خپلو اصولو تر لاندے، چه اکېډيمي به سياسياتو او متنازعه فيه مذهبي مسئلو سره هېڅ تعلق نۀ لري، په دے کتاب کښے نۀ ده شامله کړے! ـ

په آخر کښے زۀ د چاپه خانے (حميديه پرېس) د مالک سيد محمد احمد او خاص طور سره د دے پرېس د کمپوزيټر حاجي ارباب عبدالکريم او د خپل پروف ريډر ښاغلي سيف الرحمان سيد ډېره مننه کوم چه د دے کتاب د چاپ په لړ کښے ئے ښه تعاون او ملګرتيا کړے ده. او دا کتاب د چاپه خانو د عام روايت په مقابله کښے ډېر زر تر چاپه رسېدلے دے! ـ

سيد خيال بخاري
ډائرکټر د پښتو اکېډيمۍ
پېښور يونيورسټي ـ

اګست ۱۹۷۳ء

بسم الله الرحمن الرحيم

خلاصة الانساب

پښتانه د تاریخ په هر دور کښې د څه مخصوصو روایاتو پابند پاتې شوی دی. په دے روایاتو کښې یو اهم خصوصیت په تپو او قبیلو کښې د دوئ ښکاره تقسیم دے چه عملاً د هرے کورنئ او هر خاندان صحیح پیژندنه ترے کیږی. او د الله تعالی دا ارشاد چه وجعلناکم شعوباً و قبائله لتعارفوا لکه چه د دوئ په قبیلو خېلو او خېلخانو دلالت کوی. دوئ ټول که په خپل وطن کښې وی او که په پردیس کښې خپل ځانونه په دغه قبیلوی نسبتونو متعارف کوی. دوئ ته د خپلو لویو قبیلو، سترو ګوندونو، وړو تپو او بیلو بیلو خېلخانو نومونه یادوی او د خپلے قاموالئ او حسب نسب نه فرداً فرداً خبروی. دغه وجه ده چه که یو پښتون په پردیس کښې په ناشنائئ کښې په چا همذات پېښ شی نو د ټولو نه اګاهو ورسره د پښتون ولئ په تړون پیژندګلو پیدا کوی. بیا د یو بل د قبیلے، خېل او ټبردارئ نه ځان خبروی او دغه رنګ دوئ دا غواړی چه په خپلو کښې د نسبی نزدیکت پیوند اوموی.

د مغلیه سلطنت په ټول دور کښې او د دے نه هم لا پخوا چه پښتانهٔ کله هم د شاهي دربارونو نه د خلعتونو موندو حقدار شوی وو نو دغه خلعتونه به دوئ ته ''علیٰ حسب درجات ،،* ورکېدے شول۔ او د دوئ نومونه ''په موجب د سیاهی او د یادداشت په دفتر کښې اسامی وار کښلی وو ،،** همدغه دستور په برطانوی دور حکومت کښې او بیا وروستو هم لا تر دے وخته د ډیورنډ د لیکے په دواړه اړخه جاری دے۔ د دوئ دا ټاکلے درجې به په خپله قبیله، کوندئ، ټپه او خېل کښې د مشرئ په تابین حسابېدے۔ او هم د دغې له مخه به هر سړی ته د خپلے عزیزولئ، ټپے او قبیلے په حقله پوره پوره معلومات حاصل وو۔ او هم به ئے په دے کښې خپل مناسب ځائے او مقام پېژندو۔ له دے کبله د دوئ د پاره دا لازمه وه چه په دوئ کښې هر سړے د سترے تر حده د خپلو نسب نامو نه پوره پوره خبر وی او دا ورته معلومه وی چه د دوئ خېل په کوم ځائے کښې دکومے ټپے سره یوکېږی او د دوئ ټپه په کوم ځائے کښې د نورو ټپو نه بیلېږی۔ دغه رنګ دوئ ټول د خېلونو او ټپو په تړون او بیلتون باندے خبردار وی۔ او د خپل حسب نسب چه دوئ ورته په خپله اصطلاح کښې ''کنهه زنهه،، وائی په حقله ورته ټول معلومات حاصل وی۔ په ستره کښې دوئ ټول په دریو غټو ځانګو

*تواریخ حافظ رحمت خانی صفحه ۱۷

**تواریخ حافظ رحمت خانی صفحه ۸۸

کښېږي تقسیم دي۔ خوشحال بابا وائی :

پښتون په اصل سړبني دے یا غورغشتي دے یا بیټني دے
لودي غلجي دے د بیټ د لوریه په سړبن پورے بیا کرلاڼي دے

د پښتنو د نسب نامو په حقله ټول په دے خبره متفق دی ۔ چه سړبن غورغشت او بیټن د دوئ د انسابو د سترے درے غټ ښاخونه دی۔ د اخون درویزه د تذکرة‌الابرار والاشرار نه راواخله د جدید و متشرقینو او محققینو تر وخته ټول په دے خبره متفق دی۔

د دے درېو غټـو برخو د مورث اعلیٰ قیس عبدالرشید د وجود تاریخي حېثیت که هر څو شکمن دے خو د هغهٔ د اساطیري مقام نه انکار نهٔ شي کېدے۔ په دے چه که عام پښتانهٔ ځان ته د سبلمے د خالد بابا اولاد اووائي یا ټوله خټک نامه ځان د خوشحال خان نمسي اوګنړي نو دا دعوه نهٔ خو صحیح ده او نهٔ بے ځایه ـ صحیح په دے نهٔ ده چه اولاد نسل دے چه پوړئ په پوړئ د شجرے مطابق تر خپل غور نیکه رسي او بغیر د دغے تړون نه د اولاد حقیقت نهٔ شي ثابتېدے۔ خو بے ځایه په دے نهٔ ده چه هم هغه یو شخصیت داسے دے چه امانی نسل یا بوه امانی قبیله د دهٔ نوم د خپل نسل د درناوی او سر لوړئ باعث ګنړي۔ او ځکه په دهٔ باندے ویاړی او فخر پرے کوی ـ هم د دے مینے له کبله وَرته د نیکه نسبت کوی ـ

د قیس عبدالرشید شخصی کارنامے اگر چه د تاریخ له رویه نهٔ دی ثابتے او نهٔ ئے د زمانے او وخت صحیح تعین کېدے شی ، خو بیا هم قیاساً دا ویلے شو چه یا خو د دهٔ زمانه هغه لرغونی دور ته ورته ده کله چه پښتانهٔ نوی نوی د سلېمان غرونو په څنګ کښے اباد شول او لکه چه د روایاتو نه دا څرګنده ده چه پښتنو قبائیلو چه به هر چرته هم هجرت یا کډه کوله نو د یو سردار په مشرئ کښے به روانېدل۔ چه د تولو نه ورستے مثال ئے د ملک احمد رځو دے چا چه یوسفزی قبائیل د الغ بېګ مغل د دست اندازئ نه خلاص کړل او د پېښور، سمے او سوات په ورشو ګانو ئے اباد کړل، ممکنه ده چه په تېر کوم دور کښے د قیس عبدالرشید په مشرئ کښے هم داسے څه واقعات پېښ شوی وی۔ او د هغے له مخه پښتانهٔ هغے سیمے ته راغلی او اباد شوی وی چه د هندوکش د سیمے کافر ورسره په ګاونډ کښے وو۔ او هرکله چه دغه کافرو به خپل یو دېوتا ته ګېش وے نو ممکنه ده چه هم دوئ د پښتنو دغے نامتو سردار ته د ګېش نوم ورکړے وی۔ چه بیا دغه نوم په ورستئ کښے معرب کړے شوے وی ۔ او د ګېش نه کېس او بیا قیس ساز شوے وی۔ د دے خبرے د تصدیق د پاره د پښتنو په مذکوره درېو لویو قبیلو کښے به د بېټان یا بېټن مثال واخلو۔ د هندوکش د سیمے پاتے شونی کافر چه اوس هم په چترال کښے په بربر، بهمبوریت او رمبور په درو کښے اوسی دا قبائل لا نن هم خپل مذهبی پېشوا او د قبیلے سردار ته بېټن یا بېټان وائی۔ کېدے شی چه هم دغه بېټن یا بېټان لفظ چه د عربی

د ''شېخ،، او ترکي ژبې د ''خان،، مترادف دے په هندي پراکرت ژبو کښې پټهان شوے وي۔ او دغه شان رو رو د دوئ د يو نيکه نوم کېش يا قېس مشهور شوے وي او په ستره کښې يو ته بيټان، بيټن يا پټهان وېلے شوے وي۔ بهر حال د قېس عبدالرشيد د وجود او شخصيت په حقله تولے خبرے محض په حدثياتو مبني دي ځکه ئے په وثوق او حقيقي دلائلو ثابتول يو لا حاصل کوشش دے۔

دا کتاب چه نوم ئے خلاصة الانساب دے نواب حافظ رحمت خان شهيد په بر صغير کښې د مېشته شوؤ پښتنو د استفادے په غرض ليکلے وو د هغهٔ دا خيال وو چه ډېر روهيلي پښتانهٔ چه هند ته راشي او دلته اباد شي نو پېړئ نيمه پس ترے خپل اصل نسل او ذات زريات هېر شي۔ او دا ورته نهٔ وي معلوم چه زهٔ اصلاً د پښتنو د کوم خېل، کومے تپے او کومے قبيلے نه يم او هغوئ دا وخت په کوم ځائے کښې اباد او مېشته دي۔

پښتانهٔ قبائيل نن هم کم و بيش په هغه علاقو پراتهٔ دي په کومو باندے چه دوئ د دے نامتو روهيلي سردار په زمانه کښې اباد وو ـ د دوئ هره قبيله، هره کونډئ او تپه او هر يو خېل يو تر بله د عزيزولئ په تار تړلي دي او د هغے په مناسبت د يو بل مره غم ښادي ساتي۔ په پښتونخوا کښې عملاً هر يو فرد د خپلے خېلخانے او خپل قام قبيلے نه خبر وي ـ په دے سبب د خپلو نسب نامو په باب کښې د سترے اِو کمکئ په حقله د دوئ معلومات

هم عملاً صحیح وی۔ خو د خپلو مکملو شجرو او نسب ناموه د یادداشتونو ساتلو رواج اوس ډیر نهٔ دے پاتے۔ بیا هم د دوئ په اکثرو قبیلو کښے څنے داسے خلق موجود دی چه هغوئ ته د خپلے قبیلے شجره د سترے تر حده نام په نام یاده وی۔ او د هغوئ د یادداشتونو په سبب د نورو خلقو معلومات هم زیاتیږی۔

د خلاصةالانساب مؤلف د کتاب په سر مقاله کښے د نسب ناموه په اهمیت ډیر زور ورکړے دے او دا ئے واضحه کړے ده چه د دنیا په انسانی نسلونو کښے عرب او پښتانهٔ دوه داسے نسلونه دی چه خپلے صحیح نسب نامے ئے برقرارے ساتلے دی او د خپل نسل د نجابت او شرافت د سوچه ساتلو د پاره ئے تل په دے روایاتو عمل کړے دے۔ او د دے روایاتو د ژوندی ساتلو په غرض د دے کتاب مولف د هندی پښتنو د استفادے د پاره دا کتاب تالیف کړے دے۔

د یوسفزو نامتو مشر ښاغلی روشن خان چا چه د دے کتاب د چاپ کولو د پاره پښتو اکېډیمئ ته مالی امداد ورکړے دے۔ هغوئ چه څه وخت د کتاب په مسوده سرسری نظر واچوؤ نو د کتاب په متن کښے ئے د څینو خبرو په حقله خپل معلومات مونږ ته راکړل۔ مناسب دی چه د کتاب لوستونکی د دے د لوستو نه اګاهو دغه خبرو ته خیال اوکړی۔

صفحه ۳۱ :— امام ابو حنیفه (رض) چه نوم ئے نعمان وو۔ دے خوے د ثابت، خوے د مهی وو ، وائی چه د مهی خپلو یوه قبیله اوس هم د قندهار نه په شلو ښت میله کښې پرته ده۔ د امام صاحب نیکه زوټے د امیر کابل شاه امداد له راغلے وو او د کابل سره نزدے په اسار نومے ځائے کښې د عربو مسلمانانو سره په یو جنګ کښې ګرفتار شوے وو او کوفے ته بوتلے شوے وو۔ هلته د مال غنیمت په وېش کښې دے د بنو تمیم قبیلے په حصه کښې راغے او مسلمان شو۔ دغه شان دے د کوفے په عربو کښې ورګډ شو۔ عرب مورخین زوټی بن ماهی ته کابلے هم وائی۔

صفحه ۸۳ :— د ابن بطوطه د بیان مطابق د علاؤالدین د نوم سره د غوری نسبت د اردن سیند د غاړے د غور * نومے علاقے د مخه وو۔ هرکله چه پښتانۀ د هغه ځایه راغلی وو او دلته په افغانستان (خراسان) کښې ئے هم د خپل استوګنے ځائے یو نوم غور ایښلے وو نو په دے سبب به په دغه سیمه مېشته پښتنو ته غوریان ویلے شو ځکه دے پښتون سلطان ته د تاریخ په کتابونو کښې غوری ویلے شی۔ د پښتونخوا په سیمه د ابادو ډېرو ښاریو، کلو او ځایونو، سیندونو نومونه د شام، فلسطین او شرق اردن د زړو ښاریو کلو او ځایونو، سیندونو په نومونو کېښوے شوی دی او لا تر اوسه هم په هغے نوم اباد او موجود دی۔

---

* The Travels of Ibn Battuta vol : I Page 70

صفحه ۱۱۳ :- د رزړ ځاوز ځامن وو۔ د ځاورم ځوی نوم ئے خوزے وو۔ هغه خپل پلار د میراثے نه محروم کړے وو۔ او ملک اکو چه د دهٔ ورور وو خوزی ته په خپله حصه کښې برخه ورکړے وه۔ د خوزی اولاد اوس هم په اسمعیله کلی کښې اباد دے۔

صفحه ۱۱۵ :- پنجپاؤ او مخوزی په اصل کښې نسوزی دی چه سهواً په بدل ځائے کښې راغلی دی۔

صفحه ۱۱۷ :- د ملیزی په حقله ورکړے شوے نوټ صحیح نهٔ دے او اصل متن صحیح دے۔ څکه چه په ستره کښې یو بل ملے هم موجود دے۔ وړومبے ملے د اکو ورور دے چه د نورو وروڼو نومونه ئے موسیٰ، عیسیٰ او اورسا دی۔ دویم ملے د اکو د ځوی خواجو ځوے دے چه اولاد ته ئے ملےزی وائی چه په شجره کښې ئے سلطان خېل، نصرت دین خېل او اوسا خېل او د هغوئی لاندینی خېلونه زېاونه دی دوئی تول په دیر کښې ابلد دی۔ دولتزی، چغرزی او نوریزی د ړومبی ملے اولاد دے دوئی اوس هم په بنېر پراتهٔ دی*۔

پښتو اکېډیمی د خلاصةالانساب مائیکروفلم د برټش میوزیم نه راغوښتے وو، د کتاب په ړومبئ صفحه د کتب خانے اندراجات

---

* یوسفزی افغان صفحه ۳۷۵، ۳۷۶۔

دی چه د ډیپارټمنټ، کیټلاګ او آرډر نمبرونه پرے درج دی۔ خو
د ټائیټل په ځائے رحمت خان لیک دے۔ د کوم ځائے نه چه دا
کتاب حاصل کړے شوے دے د هغے ذکر پکښے نیشته۔ په ورستی
مخ نے په انګریزئی کښے دا عبارت لیکلے دے۔

Kulasatul Ansab
An Historical Relation of the
Rohila Afghans written by the late
Hafiz Rahmat Khan

Sd/-
Seal 1796

د کتاب اصل متن په فارسئی کښے دے چه د پښتنو لوستونکو
د اسانتیا د پاره پښتو کړے شو۔ او د اصل متن سره صفحه په صفحه
بالمقابل راوستے شو۔ د کتاب په بیان او موضوع کښے د هیڅ قسمه
کمی بیشی نۀ ده کړے شوے البته یوه بیله مقاله چه د کتاب د
موضوع سره ئے څه سمون نۀ خوړو هغه ترے بیخی حذف کړے
شوے ده۔ نور کتاب په خپل اصلی شکل کښے د لوستونکو د وړاندے
دے۔ خدائے دِ اوکړی چه پښتانۀ لوستونکی ترے پوره پوره
استفاده اوکړے شی۔

د خلاصةالانساب د مؤلف حافظ رحمت خان روهیلی مختصر
خاندانی حالات د دے کتاب په روسبئی حصه کښے درج دی۔ خو

مفصله سوانح عمری ئې د "کلستان رحمت په نوم لیکلے شوے ده۔ دا د هغهٔ ځوی نواب مستجاب خان لیکلے ده۔ په ۱۸۱۴ء کښے چارلس ایلیټ نومے یو انګریز د دے کتاب مختصره انګریزی ترجمه اوکړه۔ او ټاکر اینډ کمپنی د کلکتے نه په ۱۸۳۴ء کښے شایع کړے ده ۔ د "کلستان رحمت پښتو ترجمه (ناچاپ) مولوی محمد امین د رځړو اشنغر کړے ده۔ د حافظ شهید یوه سوانح عمری د "کل رحمت په نوم د هغهٔ یو نمسی لیکلے ده۔

د دے روهیله سردار نورے ډیرے سوانح لیکلی شوی دی۔ چه یوه پکښے د ''حیات حافظ رحمت خان،، په نوم په اردو ژبه کښے هم ده ۔ دا کتاب د سید الطاف علی بریلوی تالیف دے او اکیډیمی آف ایجوکیشنل ریسرچ د کراچئ چاپ کړے دے۔

د پښتو ژبے ستر شاعر کاظم خان شیدا چه په رامپور کښے اباد شوے وو د حافظ رحمت خان مرحوم په مداحانو کښے وو۔ حافظ شهید د صفرے په میاشت کښے ۱۱۸۸ه مطابق ۲۳ اپریل ۱۷۷۴ء شهید کړے شوے وو۔ ښاغلے بریلوی د خان شهید د شهادت په حقله لیکی چه په دے زمانه چه د لویو خلقو د وفات په غم ځومره غوغا او ماتم وی د دے نه اندازه کیدے شی چه د حافظالملک غوندے عظیمے هستئ په شهادت به ځومره لوئے ماتمونه شوی وی۔ چنانچه د دے غم د اظهار په غرض ځینو نوموړو شاعرانو د مرحوم د تاریخ وفات بے شماره قطعے لیکلی دی چه په کتابونو

او د خلقو په حافظو کښې يادے پاتے دی۔ په دوئ کښې په عربی، فارسی، پښتو، اردو څلورو واړو ژبو کښې د هغهٔ تاريخ وفات راويستے شوے دے ۔ د پښتو فارسئ يوه قطعه چه بو نامعلومه شاعر ويلے ده پکښې دا ده ۔

آن حافظ جان حافظ دين بعد شهادت   چون رفت سوئے خلد برين بهر تماشه
رضوان پئے تعظيم زجاجت وهمی گفت   درمعنی تاريخ کہ ''خانه دلےر اشه،،
۱۱۸۸ھ

د کاظم خان شېدا قطعه څه دارنګے ده :۔

په مېدان چه حافظ پر بوت شهيد شو   کشنده ئے په رحات کښې شو عجول
استفسار که د تاريخ کاندی څوک وايه   چه يو کال وو د قاتل او د مقتول
۱۱۸۸ھ

د حافظ رحمت خان شهيد درويشت اولاده وو په دوئ کښې څوارلس ځامن او نهه لونړه وے، په اولاد کښې ئے د لوړے درجے اديبان، شاعران او عالمان پېدا شوی دی۔ حقيقت خو دا دے چه په روهيلکنډ او فرخ اباد کښې چه د پښتو ژبے او ادب څه خدمت شوے دے دغه ټول د خان موصوف او د هغهٔ د اولاد د برکته وو۔ د پښتو ژبے دوه ډکشنرئ رياض المحبت او عجائب اللغات د هغهٔ دوؤ ځامنو نواب محبت خان او نواب الله يار خان ليکلی دی۔ د پښتنو يو لوئے مؤرخ پير معظم شاه د خان موصوف د کتب خانے لائبرېرين وو۔ د هغهٔ په ځامنو کښې نواب ذولفقار خان، نواب مستجاب خان، نواب

محمد اکبر خان او نیاز احمد خان هوش لوئے اهل قلم او صاحب دیوان شـاعران تیر شـوی دی ، د نواب ذولفقار خان ځامن نواب علی محمد خان چه په ګلن میان مشهور دے او نواب احمد یار خان ښـهٔ صاحب طرز ادیبان او شاعران وو۔ د دوئ لیکلی په پښتو او اردو ژبو کښے ډیر مطبوعه او غیر مطبوعه کتابونه موجود دی۔

د خان شهید د ټولو ځامنو اولاد خپلے نسب نامے په ډیر اهتمام سره محفوظے ساتلے دی او په هند کښے د روهیلکنډ په سیمه ئے د پښتونولئ دا قدیمی روایت ژوندے او برقرار ساتلے دے۔

محمد نواز طائر

۱۱-۷-۱۹۷۳

رَبِّ يَسِّر بِسمِ اللهِ الرحمٰنِ الرحيمِ وتَمِّمْ بالخير

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعين حمد بیحد مر خالقی راکه جمیع مکونات راجهت اظهار ربوبیت خویش از ظلمت عدم بدر آورد و تمامی کون و مکانرا جهت معرفت خود ابداع نموده ـ کما جاء فی الحدیث القدسی كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَاَحْبَبْتُ اَنْ اُعْرَفَ فَخَلَقْتُ الْخَلْقَ و ایضاً کما قال الشّاعر بطریق السّوال ـ "نظم"

به صحرائی عدم خوش خفته بودم
مرا بانیستئی خویش خوش بود
ز خواب خوش مرا بیدار کر دی
نمیدانم ترا زین چیست مقصود

جواب مقدر من جانب الله تعالی: "نظم"

به صحرائی عدم خوش خفته بودی
ترا بانیستئی خویش خوش بود
ز بهر معرفت بیدار کر د م
یقین میدان همین بود است مقصود

ثنای اول : و ثنا ست مرآن خدایرا که از جمیع مخلوقات جن و انس را برای عبادت خویش مختص گردانید ـ قال الله تعالی : رَبُّ السَّمٰوَات

رَبِّ يَسِّرِ بسم الله الرحمٰن الرحیم وتَمِّمْ بالخیر

الحمد لله رب العالمین والصلوٰة والسلام علیٰ رسوله محمد وآله و اصحابه اجمعین - پاکی ده خالق د کون و مکان لره چه ټول جهان ئې د خپل ربوبیت د اظهار د پاره د عدم د تیارے نه را بهر کړے دے او کون و مکان ئې د خپل معرفت په خاطر پیدا کړے دے - لکه چه حدیث قدسی دے - ((وُم زهٔ یوه خزانه پټه ، پس خوښه مې کړه چه اوپیژندلے (ښکاره) شم پس پیدا مې کړهٔ مخلوق)) - او لکه چه یو شاعر په سوالیه انداز کښے وائی :

به صحرائی عدم خوش خفته بودم
مرا بانیستئی خویش خوش بود
ز خواب خوش مرا بیدار کردی
نمی دانم ترا زین چیست مقصود

او د مقدر جواب ورته د الله تعالیٰ د لوری دا دے چه :

به صحرائی عدم خوش خفته بودی
ترا بانیستئی خویش خوش بود
ز بهر معرفت بیدار کردم
یقین میدان همین بوداست مقصود

رومبئی ثنا : او ثنا ده هغې خدائے تعالیٰ لره چه په واړه مخلوقا کښې ئې جن وانس د خپل عبادت د پاره مختص کړی دی - الله تعالیٰ فرما

وَ رَبُّ الْاَرْضِ رَبُّ الْعَالَمِیْن وَلَهُ الْکِبْرِیَآءُ فِیْ السَّمٰوَات وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَکِیْمُ ۔

درود سعادت ورود بران برگزیده معبود باد که بهترین آدمیانست

بیت

گرانمایه تر تاج آزادگان گرامی تر از آدمی زادگان

د سبب آفرینش عالمیانست زیرا که خلعت لولاک خاص وی را پوشانیده نده است کما جاء فی الحدیث القدسی لَوْلَاکَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلَاکَ چنانچه ابیات افغانی :

د حق څو پرے شفقت دے چه لولاک د دهٔ خلعت دے
دے سبب د کل خلقت دے پهر څائے حق حرمت دے
پرے دِ وائی درست عالم
صلی الله علیه و سلم

بیت

بود رخ شمع نبوت فروز آب ندیده گل آدم هنوز

و عرش و کرسی و زمین و آسمان و جمیع ما فیها ثناخوان آن نهرت اند ۔ چنانچه ابیات افغانی :

عرش کرسی مزکه آسمان د دهٔ کل دی ثنا خوان
نظر کره د دهٔ پشان چه پرے کروهی عرش لرزان
د پائیزاره شه مستحکم
صلی الله علیه و سلم

((پیدا کوُنکے (مُنتظم) د آسمانونو دے او پیدا کوُنکے دے د زمکے او پیدا کوُنکے (پالونکے) دے د ټول مخلوق ـ او دهٔ (الله تعالی) لره ده لوئی په آسمانونو او زمکه کښے او هم دے زورور او د حکمت خاوند دے)) ـ او درود دِ وی په هغه پاکه هستئی چه په واړه انسانانو کښے افضل او بهتر دے ـ بیت:

گران مایه تر تاجِ آزادگان گرامی تر از آدمی زادگان

او کل عالم ئے د مخه پیدا شوے دے ځکه چه د لولاک خلعت خاص دهٔته ورکړے شوے دے او لکه چه په حدیث قدسی کښے راغلی دی ـ ((که چرے (مقصود مے) نهٔ وے تهٔ (اے محمد صلعم!) نو بالکل به مانهٔ وُو پیدا کړی آسمانونه (کائنات))) ـ چنانچه ابیات افغانی:

د حق سوبړے شفقت دے چه لولاک د دهٔ خلعت دے
دے سبب د کل خلقت دے په هر ځائے ئے حق حرمت دے

پرے دِ وائی درست عالم
صلی الله علیه و سلم

بیت:

بود رخ شمع نبوت فروز آب ندیده ـ گل آدم هنوز

او عرش او کرسی او زمکه او اسمانونه او څه چه په دوئی کښے موجود دی ټول د پاک حضرت صلعم ثنا وائی ـ لکه چه شاعر وائی:

عرش کرسی مزکه اسمان د دهٔ کل دی ثنا خوان
نظر کړه د دهٔ په شان چه پرے کروهی عرش لړزان

پائېزار شه مستحکم
صلی الله علیه و سلم

که نبیان که مرسلان دی د دهٔ واره نائبان دی
دنے بادشاه دوئی امیران دی که ملک که انس که جان دی

د دهٔ دی حشم خدم
صلی الله علیه و سلم

و نیز در حدیث قدسی آمده لَوْلَاکَ لَمَا اَظْهَرْتُ الرَّبُوبِیَّةَ

و ایضاً جاء فی الحدیث القدسی اَنَا وَ اَنْتَ وَمَاسوی ذٰلِکَ خَلَقْتُهُ لِاَجْلِکَ وَهُوَ قَالَ یَا رَبِّ اَنْتَ وَمَا اَنَا وَمَا سِوٰی ذٰلِکَ تَرَکْتُهُ لِاَجْلِکَ ـ چنانچه اَوّلاً نور محمدی بظهور آمده بعد ازان ایجاد عالم شده از نور او چنانچه شاعری در وصف آن جناب صلی الله علیه و سلم گفته است :

ابیات

چراغی که تا او نیفروخت نور ز چشم جهان روشنی بود دور
چراغی که پرواز بینش بدوست فروغ همه آفرینش بدوست

قال علیه السلام اَوَّلُ مَا خَلَقَ اللهُ نُوْرِیْ و ایضاً قال علیه السلام اَلْخَلْقُ مِنْ نُوْرِیْ، و ظلام ظلمت کفر رخت رحلت بربسته از پرتو ظهور او ـ

ابیات

چو صیتش در افواه دنیا فتاد تزلزل در ایوان کسریٰ فتاد
بلا قامت لات بشکست خود به اعزاز دین آب عزیٰ ببرد
نه از لات و عزیٰ برآورد گرد که توریت و انجیل منسوخ کرد

که نبیان که مرسلان دی | د دهٔ واړه نائبان دی
دے بادشاه دوئی امیران دی | که ساک که انس و جان دی

د دهٔ دی حشم خدم
صلی الله علیه و سلم

او په حدیث قدسی کښے دا هم راغلی دی چه ((که چرے نهٔ وے تهٔ (ستا پیدائش مقصد) نو نهٔ به وه ظاهره کړی ما خپله خدائی)) او یو بل حدیث قدسی دے چه ((زهٔ (الله) او تهٔ (محمد) او بغیر د دے نه (ټول کائنات) مے پیدا کړیدے ستا د پاره۔ او دهٔ (محمد صلعم) ویلی دی۔ اے ربه! یو تهٔ ئے او زهٔ نهٔ یم۔ او بغیر د دے نه هر څه پرېښے دی ما ستا د پاره))۔ چنانچه د ټولو نه اول د محمد صلی الله علیه و سلم نور ظاهر شو پس له هغے د هغهٔ د نوره دا نور عالم په وجود کښے راغے۔ لکه چه یو شاعر د دے پاک ذات صلی الله علیه وسلم په شان کښے ویلی دی چه:

چراغے که تا او نیفروخت نور | ز چشم جهان روشنی بود دور
چراغے که پرواز بینش بدوست | فروغ همه آفرینش بدوست

فرمائیلی دی رسول کریم صلعم: ((اول په هغه څیزونو کښے چه پیدا کړیدی الله تعالی نور زما دے))۔ او همداسے فرمائیلی دی رسول کریم صلعم: ((ټول مخلوق زما د نوره (پیدا) دے))۔ او د کفر تیرے د هغهٔ د ظهور په رڼړا ورکے شوے۔

چو صیتش در افواهِ دنیا فتاد | تزلزل در ایوان کسری فتاد
بلا قامت لات بشکست خود | با عزاز دین آب عزی ببرد
نه از لات و عزی بر آورد گرد | که توریت و انجیل منسوخ کرد

و تمامی اکناف و اطراف جهان بنور اسلام منور گشته از ظهور پرتو او قال وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنَ ای لِيَعْرِفُوْنَ ه زیرا که مادامی که معرفت الٰهی حاصل نکند عبادت او جل و علا نخواهند کرد و آن‌معرفتی که علی العموم جمیع اشیا را حاصل است تا بآن معرفت الله تعالی را تسبیح میگویند ـ قال الله تعالی ، وَاِنْ مِّنْ شَیْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ وَلٰكِنْ لَّا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِيْحَهُمْ ه و ایضاً قال الله تعالی ، يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِی السَّمٰوَاتِ وَمَا فِی الْاَرْضِ آن از قبیل مخلوقیت است نه از قبیل عبودیت زیرا که خواهش الٰهی در پرستش خود خاص در جن و انس است چنانچه از آیت کریمه وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ ظاهرو مستفاد میگردد ـ

<u>ثنای دوم</u>: وثناست مرآن خدایراکه خاصه نوع انسان را از جمیع مخلوقات بخلعت خلافت مشرف ساخت قال الله تعالی اِنِّیْ جَاعِلٌ فِی الْاَرْضِ خَلِيْفَةً و مردان خدایراکه به تشریف تکریم و تفضیل مکرم و مفضل نمود قال الله تعالی وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِیْ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَا

او تړواله دنیا د اسلام په نور منور شوه۔ او د دغوئی د نور دظهور له مخه لکه چه ارشاد باری دے۔ ((او نهٔ دی پیدا کړی ما پیریان او بنیادم مګر له پاره د دے چه عبادت وکړی دوئی (زما) ۔ یعنی چه وپیژنی (ما))) ۔ ځکه چه هغه څوک چه معرفت د الله تعالی ئے نصیب نهٔ شی هغه د بندګئی حق نهٔ شی تر سره کولے۔ او هغه معرفت چه علی العموم هر څیز ته حاصل دے د دغے په ذریعه د الله ثنا بیانوی ۔ ((او نشته دے هیڅ څیز مګر پاکی (تسبیح) بیانوی سره د ثنا د دهٔ (الله تعالی) و لیکن تاسو په تسبیح د دوئی نهٔ پوهیږئ)) ۔ او همداسے فرمائیلی دی الله تعالی : ((تسبیح (پاکی) وائی خاص د الله تعالی هغه (ټول) څیزونه چه په آسمانونو او زمکه کښے دی)) ۔ دا مخلوقیت له کبله دی نهٔ چه د عبودیت ۔ ځکه د الله تعالی منشاء د جن و انس په بندګئی کښے ده ۔ لکه چه د دے آیت کریمه ((نهٔ به وؤ پیدا کړی ما جن اؤ انسان)) نه ښکاره ده ۔

دویمه ثنا : د الله تعالی په دے ده چه چه بنی آدم ئے په خپل نور مخلوقات کښے د خلافت په خلعت مشرف کړل ۔ ارشاد باری تعالی دے چه ((زهٔ مقررونکے یم په زمکه کښے خلیفه (خپل نائب))) او خپل ځنے بندیان ئے په خپل کرم او فضل اکرم او افضل کړل۔ الله تعالی فرمائی ((او په تحقیق سره ما د عزت خاوند کړیدے بنیادم او سور کړے مے دے (د سورلئی څیزونه مے ورله پیدا کړیدی) په اوچه او په ابو کښے او روزی کړی مو دی دوئی له پاک څیزونه او بهتر کړی

هُمْ علیٰ کَثِیر مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِیلًا و آن بسبب تحمل بار امانت است که جمیع سماوات و اراضی و جبال از برداشت آن عاجز آمدی و آدمی باچنین ضعف صورت اقدام آن نموده از سر اخلاص و همت برداشت ـ بیت:

آسمان بار امانت نتوانست کشید قرعهٔ فال بنام من دیوانه زدند

قال الله تعالیٰ اِنَّا عَرَضْنَا الْاَمَانَةَ عَلَی السَّمٰوٰاتِ وَ الْاَرْضِ وَ الْجِبَالِ فَاَبَیْنَ اَنْ یَّحْمِلْنَهَا وَ اَشْفَقْنَ مِنْهَا وَ حَمَلَهَا الْاِنْسَانُ ـ و اکثر مفسرین بیان بار امانت را بطاعت وحدود شرع نموده و غرض ایشان ازان قبول جمیع اوامرو نواهی اجتناب است ـ قال‌الله تعالیٰ مَا اٰتٰکُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَ مَا نَهٰیکُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا و بعض مفسرین و سالکین بیان بار امانت را به عشق الٰہی کرده زیراکه در لزوم اوامر و مناهی جمیع ذوی‌العقول از جن و انس و ملک مساوی اند مگر در محبت و عشق جل و علا که نصیبه خاصه نوع انسانیست که بدان سبب در دنیا بخلافت و نبوت و لایت مشرف شده و در عقبلے نیز همچنین بدیدار اقدس و حور قصور و رضوان و جنان ممتاز خواهد گشت ـ بیت افغانی :-

و آسمان ته لاس د عقل نه رسیږی
دا خو عشق دے چه په عرش کرسئ قدم ږدی

مو دی دوئی په خپل نور مخلوق باندے په ډیرے بهترئی سره)) -
او په دغے سبب ئے د خپل امانت بار چه زمکے اسمانونو او غرونو
ئے د پورته کواو نه عاجزی ښکاره کړے وه - او بنیادم سره د
خپلے کـزورتیا د خپل همت او اخلاص له مخه د دے پورته کول
قبول کړل : بیت

آسمان بار امانت نتوانست کشید قرعهٔ فال به نام من دیوانه زدند

الله تعالی فرمائی چه ((بیشکه چه مونږه وړاندے کړو (خپل) امانت
اسمانونو او زمکے ته خو انکار اوکړو دوئی د پورته کولو (سرته
رسولو) د دے نه - او ویرېدل له (پورته کولو د) دے نه - او
پورته کړو دا امانت بنیادم)). او اکثرو مفسرینو د بار امانت تفسیر
په اطاعت او بندګئی او د شرعے په پابندئی کړے دے او د دے
مقصد د ټولو اوامرو منل او د نواهیو نه اجتناب کول دی. خدائے پاک
فرمائی چه ((کوم احکام چه راوړی تاسو ته (د پاره د کولو) رسول
(محمد) پس هغه واخلئی (عمل پرے اوکړئی) او کوم کارونو نه چه
منع کړی تاسو هغه، پس منع شئی تاسو ((د کولو د هغے نه)) او
ځینو مفسرینو او سالکینو د بار امانت تفسیر په عشق الهی سره کړے
دے - ځکه په اوامرو او نواهی کښے ټول د پوهے خاوندان یعنی
جن او انس او ملک یو شان دی. ولے د الله تعالی عشق او محبت
خالص د انسانانو په برخه دے - او هم د دے له کبله په دے
دنیا د خلافت، نبوت او ولایت په درجو مشرف شوے دے -
او په عقبیٰ کښے هم دغه رنګ د دیدار حق او د حورو او قصور
او رضوان و جنان خوشحالئی د دهٔ د پاره دی - بیت

و اسمان ته‌لاس د عقل نهٔ رسېږی*

دا خو عشق دے چه په عرش کرسئی قدم ږدی**

*په اصل نسخه کښے 'نر سېږی' دے - **په اصل نسخه کښے 'زدی' دے

بیت

عاشقی را سوزو بدنامی خوشست   عاشقانرا سوز و ناکامی خوشست

<u>ثنای سیوم:</u> ثناست مرآن خدایرا که انسانرا به حکمت کامله خویش گروه گروه و قبیله قبیله کرده برای معرفت یکی از دیگری، تا جهالت از میان ایشان مرتفع شده ممیز گردند، قال‌الله تعالی یَا اَیُّهَا النَّاسُ اِنَّا خَلَقْنَاکُمْ مِنْ ذَکَرٍ وَّ اُنْثٰی وَجَعَلْنَاکُمْ شُعُوْبًا وَّ قَبَایِلَ لِتَعَارَفُوْا چنانچه بعضی از ایشان بشرافت سرمدی اسلام ممتاز شدند و بعضی بشقاوت ابدی کفر گرفتار گشتند۔

<u>ثنای چهارم:</u> و ثنای است مرآن خدایرا که ذریت حضرت آدم علیه‌السلام را از پشت حضرت آدم خارج نموده قال‌الله تعالی وَ اِذْ اَخَذَ رَبُّکَ مِنْ بَنِیْ آدَمَ مِنْ ظُهُوْرِهِمْ ذُرِّیَّتَهُمْ وَ اَشْهَدَهُمْ عَلٰی اَنْفُسِهِمْ، و به عقل و هوش در آورد اَلَسْتُ بِرَبِّکُمْ مخاطب نمود و بتوفیق اقرار، قَالُوْا بَلٰی موفق گردانیده و بدان اقرار قَالُوْ بَلٰی بشرف ایمان مشرف ساخت قال علیه‌السلام کُلُّ مَوْلُوْدٍ یُوْلَدُ عَلٰی فِطْرَةِ الْاِسْلَامِ ثُمَّ اَبَوَاهُ یُهَوِّدَانِهٖ اَوْ یُنَصِّرَانِهٖ اَوْ یُمَجِّسَانِهٖ، چنانچه جمهور متکلمین بدین قایل اند که اطفال کفار در جنت خواهند بود بدان اقراری که روز میثاق از ایشان سر برزده است زیرا که تا آن وقتیکه ایشان بالغ نگردند مسلمان باشند۔

بیت

عاشقی را سوز و بدنامی خوش است　　عاشقان را سوز و ناکامی خوش است

دریمه ثنا:- په دے چه خدائے تعالیٰ بنیادم په خپل حکمت کامله په ډلو ډلو او قبیلو قبیلو کښے وېشلی دی۔ د دے د پاره چه د یو بل پېژندهٔ ورته اسان وی۔ او دوئی د جهالت د تیرو بهر ممیز کړے شی۔ الله تعالیٰ فرمائی ((اے خلقو (بنیادمو) بېشکه چه پیدا کړی یئی ما تاسو (ټول) د یو نر (آدم) او د یوے ښځے (بی بی حوا نه) او جوړے کړے ما له تاسو نه ټولی او قبیلے چه تاسو یو بل اوپېژنئی))۔ چنانچه په دوئی کښے ځنے په اسلام مشرف شول او ځنے د کفر په تورتم کښے پاتے شول۔

څلورمه ثنا:- د رب‌العزت په دے ده چه د حضرت آدم علیه‌السلام تیر ئے د هغهٔ د ښنتئی نه اوزېږؤ۔ الله تعالیٰ فرمائی ((اؤ یاد کړه کوم وخت چه پیدا کړل مونږه د بنی آدمو د شاګانو نه اولاد د دوئی (روحونه د دوئی) او شاهدان ئے کړل دوئی په خپلو ځانونو ــــ چه آیا نهٔ یم زهٔ ستاسو رب (؟))) او دوئی له ئے عقل او پوهه ورکړله او په الست بربکم ئے مخاطب کړل۔ او د قالو بلئے د اقرار توفیق ئے ورکړو۔ او په دغے اقرار ئے د ایمان په جوهر اونمانځل۔ د نبی کریم ارشاد دے ((هر یو ماشوم (بچے) چه پیدا کړے شی په طریقه (دین) د اسلام باندے، پس له هغے (چه لوئی شی) مور پلار ئے یهودی کړی او یا ئے عیسائی کړی او یا ئے مجوسی (آتش پرست بت پرست) کړی))۔ چنانچه ټول متکلمین د دے قائل دی چه د کفارو ماشومان به په جنت کښے وی په دے اقرار چه د میثاق د ورځے په وعده به دوئی هم دغه وعده کړے وه او هر کله چه دوئی بلوغ ته نهٔ وی رسیدلی نو دوئی مسلمانان وی۔

ثنای پنجم: وثنائیست مرآن خدایرا که مایانرا بشرف نور اسلام مشرف و منور ساخت و بوفای وعدهٔ روز میثاق قالوا بلی محکم و مستحکم گردانید و به خلعت دین احمدی و ملت محمدی سرفراز فرمود که جمیع رسلِ ماضیه و اُممِ سابقه را آرزوے آن بوده که اگر مایان از جمله امت محمد آخرالزمان ہے بودیم چه خوش بودی و اگر در عصرِ وی پیدا میشدیم چه نیکو بودی ـ

ثنای ششم: وثناء است مرآن خدایرا که مایانرا بر طریقه اهل سنت و جماعت محکم و مستحکم گردانید ـــــ

ثنای هفتم: وثنای است مرآن خدای را که مایان را دوستدار اهل بیت و اصحاب کبار گردانیده و درجه بدرجه و مرتبه بمرتبه ایشان شناسا ساخت و درحق هیچ یکی از ایشان بغض و کینه در خاطر مایان نینداخت ـ پس امید که نتیجه این چنین محبت و وداد ذریعه مغفرت مایان شده وسیلهٔ نجات شود و بنعیم ابدی و بهشت جاودانی رساند ـ

مثنوی

خدایا بحق بنو فاطمه　که بر قول ایمان کنی خاتمه
اگر دعوتم رد کنی در قبول　من و دست و دامان آل رسول

اَلحَمدُ لِلّٰهِ وَالشُّکرُ لِلّٰهِ فَلِلّٰهِ الحَمدُ قال الله تعالیٰ، لَقَد جَاءَکُم مِّنَ اللّٰهِ نُورٌ و نور عبارت از وجود پر جود وهدیه سلام بران ذوالثقلین صاحبِ قاب قوسین باد که چون روز قیامت که یَوماً یَّجعَلُ الوِلدَانَ شِیباً در شان

پنځمه ثنا:- د الله تعالیٰ په دے ده چه مونږ ئے په اسلام مشرف کړی یو او د وعدے د ورځے په قالو بلےٰ ئے محکم او مستحکم کړځولی یو۔ او په دین احمد صلی الله علیه وسلم او په ملت محمدی صلی الله علیه وسلم ئے سرفراز کړی یو۔ چه تول روسبی رسولان او پخوانی اُمتونه د دے آرزومند وُو چه اے کاش که مونږه هم د محمد آخر زمان په اُمت کښې شمار وے۔ د هغهٔ په زمانه پېدا شوی وے نو څنګه به ښهٔ وے۔

شپږمه ثنا:- د ربالعزت په دے ده چه مونږه ئے په طریقه د اهل سنت والجماعت راسخ کړی یو۔

اووسه ثنا:- په دے ده چه زمونږ په زړونو کښې ئے د اهل بیتو او د اصحابهٔ کبارو مینه اچولے ده۔ او درجه په درجه او مرتبه په مرتبه ئے د دوئی نه واقف کړی یو او په دوئی کښې د یو کس سره بغض کینه او بدی ئے زمونږ په زړونو کښې نهٔ ده اچولے۔ پس امېد لرو چه دا مینه او محبت زمونږ د مغفرت باعث او ګرځی او نجات سو نصیب کړی۔ او په ابدی نعمتونو او جاودان جنتونو کښې راله ځائے راکړی۔ مثنوی

خدایا بحق بنی فاطمه — که برقول ایمان کنی خاتمه
اگر دعو تم رد کنی در قبول — من و دست و داسان آل رسول

((په تحقیق سره راغلے دےتاسو ته له طرفه د الله تعالیٰ نه نور (قرآن یا محمد صلعم)) او نور عبارت دے د وجود پُرجود نه او صلوة سلام دِ وی په ذوالثقلین چه صاحب د قاب و قوسین دے چه په ورځ د قیامت چه ((څنګه به بچ شئ د عذاب)) د هغه ورځے (قیامت) نه چه کړی به ماشومان بوډاګان (د وېرے د هغے نه))

آنروز است جمیع اولیاء و انبیاء از هیبت آنروز سر بر ندارند چنانکه در شان آنروز گفته شده۔ **بیت**

دران سال کز فعل پرسند قول   اولوالعزم را تن بلرزد بهول

و هر کسی نفسی نفسی گوید ، قال‌الله تعالیٰ یَوْمَ یَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِیهِ وَ اُمِّهٖ وَ اَبِیهِ وَصَاحِبَتِهٖ وَ بَنِیهِ و اوجهت استغفار کبایر معاصی است خود امتی امتی گوید ، قال علیه‌السلام شَفَاعَتِیْ لِاَهْلِ الْکَبَائِرِ مِنْ اُمَّتِیْ و شفاعت امم ماضیه نیز خواهند نمود۔ **بیت**

کریم‌السجایا شفیع‌الامم   نبی‌البرایا شفیع الامم

قال علیه‌السلام اَنَا سَیِّدُ وَلَدِ آدَمَ یَوْمَ الْقِیمَةِ وَاَنَا اَوَّلُ مَنْ یَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ وَاَوَّلُ شَافِعٍ وَاَوَّلُ مُشَفَّعٍ ، وهدیه سلام و تحفه درود نامعدود برآن رسول مقبول صلی‌الله علیه وسلم باد که نوای لااِلٰه اِلاالله صدای پنج نوبت اوست و اوازهٔ محمد رسول‌الله طنطنه کوس ملت اوست و بران مهتر و سرور اصفیا که چون حضرت نوح علیه‌السلام را از نام او حرفی بود از طوفان نجات یافت ، و چون که حضرت موسیٰ علیه‌السلام را از نام او خرفی بود بعلو درجات رسید ، و چون که حضرت داود علیه‌السلام را از اسم او حرفی بود پای همت بر سریر خلافت نهاد ،

د هغې په حقله راوړی شوی دی۔ او انبياء او اولياء به هم د هغې ورځې د هيبت نه سر پورته کولې نۀ شي ـ لکه د هغې ورځې په باب کښې ئې ويلی دی چه:

درآن سال کز فعل پُرسند قول اولوالعزم را تن بلرزد به هول

او هر څوک به نفسی نفسی وائي۔ د الله تعالی فرمان دے چه ((په هغه ورځ به تښتي سړے د خپل رور نه او د مور نه او د پلار نه او د ښځې نه او د اولاد نه))۔ او هغه(صلعم) به د خپلو امتيانو د کبيره ګناهونو د مغفرت په خاطر امتي امتي وائي۔ نبی کريم عليه‌السلام فرمايلی دی چه ((شفاعت زما به وی د کبيره (ګناه) کونکو د امت خپل د پاره))۔ او د ټېرو امتونو شفاعت به هم کوی۔ بيت:

کريم‌السجايا شفيع‌الامم نبی‌البرايا شفيع‌الامم

حديث نبوی دے ((زۀ سردار د بنی آدمو يم په ورځ د قيامت او زۀ هغه يم چه د ټولو نه اول به قبر چوی د هغه (د ټولو نه اول به زۀ پورته کېږم د خاورو نه) او اول (د ټولو نه) شفاعت کونکے يم او اول شفاعت قبول کيدونکے يم))۔ او ډېر ډېر سلامونه او درودونه په هغې رسول مقبول صلی‌الله عليه وسلم چه د لااله الاالله پنځه وخته غږ د هغۀ نوبت دے او د محمدالرسول‌الله اواز د هغۀ د امت نغاره ده، او د اصفياؤ په هغه مهتر او سرور چه د حضرت نوح عليه‌السلام په نوم کښې د هغۀ د نوم يو حرف وو نو د طوفان نه ئې بچ کړے دے ـ او چه د حضرت موسیٰ عليه‌السلام په نوم کښې د هغۀ د نوم يو حرف وو نو د اعلیٰ درجو خاوند شوے دے ـ او چه د داؤد عليه‌السلام په نوم کښې د هغوئ د نوم يو حرف وو نو د همت قدمونه ئې د خلافت په تخت کښېښول او چه د حضرت

و چون که حضرت سلیمان علیه‌السلام را از نام او حرفی بود بسلطنت ملکاً لا ینبغی لاحد من بعدی رسید ۔ قطعه

این چه نام دل کشایست چونکه موسیٰ و مسیح
افسر خود کرده اند از میم ملک آرای او
این چه اسم است چونکه نوح و یحییٰ و اسحاق را
فیض حمد و حکم و حشمت داده اند از جای او
تا به میمش نام ابراهیم و آدم شد تمام
چون سلیمان کرد اسماعیل در دل جای او
دال دینش کو در آخر هادی خود آمده
سینهٔ ادریس و آدم را نکر ساوای او
حضرت داؤد کز صیتش دو عالم بر صداست
از همین یک حرف زینت یافت سر تا پای او

پس لازم بلکه واجب علی‌العموم بر هر کس که شکر این نعمت عظمی و رحمت علیا بجا آورده که وجود پاک وی نعمت آدمیانست و رحمت عالمیان قال‌الله تعالیٰ وَمَا اَرْسَلْنَاکَ اِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِیْن چون شکر از قبیل فعل است که بجمیع جوارح واعضا حاصل میشود خاص بزبان نیست لازم اینست که نعم جمیع جوارح و اعضا را هر کس در مصرف خود که اقامت برجادهٔ شریعت نبوی است صرف نماید و تشریف دین و ملت او از حق جل و علا منت شناسند و متابعت

سلیمان علیه‌السلام په نوم کښې د هغوئی د نوم یو حرف وو نو ((یوه داسې بادشاهی چه نهٔ وی هیچا له پس زما نه)) په سلطنت اونمانځلے شو۔

قطعه

این چه نام دلکشایست چونکه موسیٰ و مسیح
افسر خود کرده اند از میم ملک آرای او
این چه اسم است چونکه نوح و یحیی و اسحاق را
فیض حمد و حکم حشمت داده اند از جای او
تا به میمش نام ابراهیم و آدم شــد تمــام
چون سلیمان کرد اسمعیل در دل جای او
دال دینش کو در آخر هادیٔ خود آمده
سینهٔ ادریس و آدم را نگر ما وای او
حضرت داؤد کز صیتش دو عالم پُر صداست
از همین یک حرف زینت یافت سر تا پای او

پس لازم بلکه واجب دی په هر چا چه په داسې لوئے نعمت او رحمت شکر اوکړی چه دا پاک وجود (صلعم) د بنیادمو د پاره نعمت او د کل عالم د پاره رحمت دے الله تعالی فرمائی ((او نهٔ ئے لیږلے ته مونږه (دنیا ته) مګر رحمت د پاره د ټول مخلوق))۔ هر کله چه شکر د عمل په شمېره کښې راځی په ټولو اندامونو او اعضاؤ تر سره کېږی او تش په ژبه اقرار ته نهٔ وائی، نو لازم دی چه هر څوک د ټولو اندامونو او اعضاؤ نعمتونه په دے اونمانځی چه د شریعت په لاره ږِ روان وی او د دین او ملت برتری دے د الله تعالیٰ

سنت و احیاء طریقت او غنیمت شمارد و در ادای او کما ینبغی بجان کوشد که نجات ابدی و سعادت سرمدی بدون آن نخواهد یافت ۔

مثنوی

محال است سعدی که راه صفا
توان یافت جز در پئی مصطفیٰ
خلاف پیمبر (صلعم) کسی ره گزید
که هر گز بمنزل نخواهد رسید

پس زهی خجستگی و فرخندگی پایان که چنین سیدی پیشوائی مایان شده ۔

بیت

شکر حق را که پیشوا داریم   پیشوائی چو مصطفیٰ داریم

چنانچه شاعری در وصف او گفت ۔   بیت

کرد لوانصب در ایوان هو   تحت لوا آدم و من دونه

بیت

سیدالکونین فخرالمرسلین   آخر آمد بود فخرالاولین

بیت

شفیع‌الورا خواجه بعث و بشر   امام‌الهدیٰ صدر دیوان حشر

و چنان سیدی که هیچ عاصی بشومی عصیان به شفاعت او در دوزخ نماند ۔

بیت

نماند بعصیان کسی در گرو   که دارد چنین سید پیش رو

بیت

چه غم دیوار امت را که باشد چونتو پشتیبان
چه باک از موج بحرآنرا که باشد نوح کشتیبان

سنت اوکنړی ۔ او د هغهٔ د سنت متابعت او د هغهٔ د طریقت احیاء دے غنیمت اوکنړی او د دوئی په ادائیګئ کښے دے تر خپله وسه وسه کوشش کوی چه د دے نه بغیر څوک ابدی نجات او سرمدی سعادت نهٔ شی موندے ۔ مثنوی

محال است سعدی که راه صفا توان یافت جز در پئ مصطفیٰ
خلاف پیمبر کسی ره گزید که هرگز بمنزل نخواهد رسید

دا زمونږ بښهٔ نصیبی او خوشبختی ده چه دا سے سید (صلعم) زمونږ پیشوا شوے دے ۔ بیت

شکر حق را که پیشوا داریم پیشوائی چو مصطفیٰ داریم

څکه یو شاعر د هغوئی په صفت کښے ویلی دی۔

کرد لوانصب در ایوان هو تحت لوا آدم و من دونه

بیت

سیدالکونین فخرالمرسلین آخر آمدہ بود فخرالاولین

بیت

شفیع‌الورا خواجهٔ بعث بشر امام‌الهدیٰ صدر دیوان حشر

داسے سید چه یو عاصی به هم د ګناهونو په سبب د دوئی د شفاعت له مخه په دوزخ کښے پاتے نهٔ شی۔ بیت

نماند به عصیان کسی در گرو که دارد چنین سیدِ پیش رو

بیت

چه غم دیوار است را که باشد چون تو پشـتیبان
چه باک از موج بحر آنرا که باشد نوح کشـتیبان

سُبْحَانَ رَبِّکَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُوْنَ وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ـ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّ آلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ ـ اَللّٰهُمَّ صَلِّ اَحْيِنَا عَلٰى سُنَّتِهٖ وَتَوَفَّنَا عَلٰى مِلَّتِهٖ وَاحْشُرْنَا فِي زُمْرَتِهٖ وَ تَحْتَ رَايَةٖ وَاسْقِنَا بِكَأْسِهٖ وَانْفَعْنَا بِمَحَبَّتِهٖ آمِيْنَ يَا رَبَّ الْعَالَمِيْنَ ـ

بعد از تمهید و مبدء کتاب

بعد از حمد احد و درود احمد میگوید بنده عاصی پر معاصی امیدوار مغفرت حافظ رحمت ابن شاه عالم کوٹ خیل بدل زئی بڑیچ ه بنی غَفَرَاللّٰهُ تَعَالٰی ذُنُوبَهٗ وَسَتَرَعُيُوبَهٗ دیدم که اکثر اشراف زادگان ولایت بحسب قسمت آبخور ملک وطن خویش بیجا شده آمده د ر هندوستان متوطن گشته اند ، و پشت در پشت گشته آل و اولاد ایشان انساب خودها را فراموش کرده هیچ نمیدانند که کسی با کسی نزدیک تر و کدام با کدام قریب تر ، مگر این قدر میدانند که فلانی خیل و فلانه قوم هستیم پس چون که بنده هم اباً عن جد ولایت زای است چنانکه قبلگاهی ابوی و اعمام بنده از راه قسمت آبخور بهندوستان آمده ساکن شده بودند بنده هم در پس ایشان آمده طرح اقامت درینجا انداخت و باقی مردم کوٹه خیل نیز پس و پیش

((پاکی ده رب ښتا لره چه خاوند د عزت دے د هغه (خبرو) نه چه دوئی (کفار) ئے وائی۔ او سلام دِ وی په رسولانو او ثنا ده صرف الله پاک لره چه پالونکے د ټول مخلوق دے۔ او درود دِ وی په هغه بهتر د ټول مخلوق په محمد (صلعم) او په خاندان د هغهٔ او په اصحابو د دهٔ ټولو باندِ۔ یا الله ژوندی اوساتے مونږ لره په طریقه د دهٔ باندے او مړهٔ کړے مونږ لره په دین د دهٔ باندے او راجمع کړے مونږ لره (په قیامت) په ټولی د دهٔ کښیے او (اودروے مونږ لره) لاندِ د نشان د دهٔ۔ او اوسکوے په مونږ په پیاله د دهٔ (اوبهٔ د حوض کوثر) او نفع راکړے مونږ لره په محبت د دهٔ۔ یا الله دا دعا قبوله کړے اے پالونکیه د ټول مخلوق))۔

پس د تمهید او د کتاب د مبداء نه

او پس د حمد د احد درود د احمد دا بنده عاصی او ګناهګار د مغفرت او بخښنے امیدوار حافظ رحمت ابن شاه عالم کوټه خیل بدل زے بړیڅ سړبنے ((او دِ بخښی الله تعالیٰ ګناهونه د دهٔ۔ او پټ د کړی (الله) عیبونه د دهٔ)) داسے وائی چه د ولایت د پر اشرافزادګان د رزق د نصیبے په تلاش د خپل وطن نه راپاسیدلی دلته هندوستان ته راغلی دی او اباد شوی دی۔ او پیړئ په پیړئ دلته په استوږنه د دوئی د آل و اولاد نه خپل خپلونه او نسبونه هېر شوی دی۔ اوس چا ته هم دا نهٔ ده معلومه چه څوک چا ته زیات نبزدے دے او د چا د چا سره خپلوی ده۔ خو دا قدرے ورته معلومه ده چه د فلانی خېل او فلانی قبیلے نه یو۔ خو هر کله چه دا بنده هم ځائی د ولایت دے چنانچه زما د پلار او ترونو هم د هندوستان روزی په نصیب وه په دوئی پسے راغلل او دلته ښېشته شول او پاتے کوټه خیل هم روستو په دوئی پسے

آمده همچنین درینجا همه مجتمع گشتند تا بحدیکه در ولایت هیچکس از مردم کوټه خیل نمانده همه درینجا آمدند پس چونکه بنده را و ایشان را نیز توالد و تناسل شده حصص کثیر گشتیم هر چند که از فرزندان سعادتمندان خود و اولاد ایشان از نسب خود و شناختن اقربا و ذوالقربا استفسار نمایم هیچ نمیدانند و قریب و بعید را نمی شناسند لا جرم انچه باین حقیر* پر تقصیر از انساب خود و غیر خود اطلاعی بوده فرا خور علم و دانش خود بیان نموده در تحریر آورد تا بترک تعلیم آن معاتب نگردد و در مواخذه نیفتند قَالَ عَلَيْهِ السَّلَام مَنْ كَانَ يُؤمِنُ بِاللهِ وَالْيَومِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ و ایضاً قال علیه السّلام تَعَلَّمُوا مِنْ اَنْسَابِكُمْ مَا تَصِلُوْنَ بِه اَرْحَامَكُمْ فَاِنَّ صِلَةَ الرَّحِيْمِ مُحَبَّةٌ فِى الْاَهْلِ وَ مَثْـرَةٌ فِى الْمَالِ وَ مَنْسَأَةٌ فِى الْاَثَرِ و نیز رعایت صله رحمی از که از جمله واجبات است۔ بی بهره نمانند قال الله تعالیٰ لَا تَعْبُدُوْنَ اِلَّا اللهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ اِحْسَاناً وَّ ذِى الْقُرْبىٰ و بمرور ایام مجهول نسب نشوند که موجب تخفیف ایشان خواهد بود و آنچه در کتب فقه آمده است که وَلَا يُعْتَبَرُ فِى الْعَجَمِ، كُفْوٌ لِاَنَّ الْعَجَمَ ضَيَّعُوْا اَنْسَابَهُمْ، فی‌الواقع همچنین است که از اکثر عجم نسب خود

---

* په اصلي نسخه کښې احقير ليک دے۔

دلته راغلل او دغه شان تول دلته راتبول شول حد دا چه یو کورته خپل هم په ولایت کښې پاتے نهٔ شو۔ او هرکله چه زما او د دوئ تولو اولاد اوزیږیدو او ډیرے تیرے شو نو اوس چه د خپلو بچو او عزیزانو نه مونږ دا تپوس کوو چه ستاسو عزیزولی خپلولی او قرابت‌داری کومه ده نو هغوئ ترے هیڅ هم نهٔ دی خبر او خپل لرے او نیزدے عزیزان او خپلوان نهٔ پیژنی۔ ځکه دے حقیر پُر تقصیر ته چه د خپلو او نورو د انسابو په حقله څه معلوم وو د خپل علم او پوهے په اندازه ئے بیان کړل۔ او اوئے لیکل چه دا بیخی هیر نهٔ شی او د دے په مواخذه او گرفت کښې را نهٔ شو۔ ځکه چه نبی علیه‌السلام فرمائیلی دی چه ((هر څوک چه ایمان لری په ورځ د قیامت پس دومتی دِ کوی خپلوانوسره ـــــ او همدا‌سے فرمائیلی دی رسول کریم صلعم، ښودنه کوئی د خپلو نسبونو چه رسیږی ستاسو خاندان ته بیشکه خپلولی د خپلو خپلوانو سره محبت دے په خاندان کښې او زیادت دے په مال کښے او اوږدوالے دے عمر کښے)) او بیا د صله رحمئی د خاطره چه په واړه واجباتو کښے یوه ده، دِ دے نه بے برخے نهٔ شي- الله تعالیٰ فرمائیلی دی ((عبادت به نهٔ کوئی بغیر د الله تعالیٰ نه او د مور پلار سره نیک سلوک کوئی او خپلو خپلوانو سره هم)) او چه د وخت په تیریدو مجهول‌النسب نهٔ شی۔ هسے نه چه دا د دوئ د کمی باعث شی۔ او د نقهے په کتابونو کښے ئے لکه چه راوړی دی چه ((او اِعتبار نشته په عجمو کښے د سیال‌ولئی ځکه چه عجمو خپل نسبونه ضایع کړی دی۔ (هیر کړی دی)) واقعی چه همدغسے ده چه اکثرو عجمیانو خپل

ضایع شده است مگر از قوم افغانان ضایع نشده است ، زیراکه در تفاسیر و تواریخ از ابتدای دور حضرت ابراهیم و حضرت یعقوب صلوات‌الله علی نبینا و علیهما تا غایت ملک طالوت و از طالوت تا افغان و از افغان تا قیس و از قیس عبدالرشید تا هذالیوم شاخ در شاخ و گروه در گروه و قبیله در قبیله آمده اند فَکَیْفَ یَکُوْنُوْنَ مَجْهُوْلَ النَّسَبِ لانَّ الْعِلَّةَ فِیْ عَدَمِ الْکَفاةِ جَهَالَةُ النَّسَبِ وَ هِیَ لَمْ تُوْجَدْ فِیْ حَقِّهِمْ فَظَهَرَ اَنَّهُمْ صَحِیْحُ النَّسَبِ و اگر چه نزدیک حق تعالی نسب را اعتباری نیست و فخر آدمی از ذات و نسب نے ، قال‌الله تعالی فَاِذَا نُفِخَ فِی الصُّوْرِ فَلَاَ اَنْسَابَ بَیْنَهُمْ یَوْمَئِذٍ وَّلَا یَتَسَاءَلُوْنَ بلکه مکرمت و منزلت آدمی از ورع و تقوی است ـ قال‌الله تعالی اِنَّ اَکْرَمَکُمْ عِنْدَاللهِ اَتْقٰکُمْ ، لیکن در عالم روزگار و امور دنیوی و قر و قار آدمی بسبب شرافت ذات و نجابت اصل میباشد چنانچه عادت الله هم برین جاری شده که رسل و انبیا را در قبیله اعلی و اصفا مبعوث میگردانید تا در چشم مردمان حقیر ننمایند و بدیدهٔ استخفاف در ایشان نه نگرند و همچنین شرع شریف نیز ایشانرا اعتبار داده است چنانچه تعزیر شریف

انساب ضایع کړی دی خو یو پښتانهٔ داسے اولس دے چه د دوئ
نسبونه لا تر دے وخته ضایع شوی نهٔ دی۔ ځکه چه په تفسیرونو
او تواریخو کښے د حضرت ابراهیم او حضرت یعقوب صلوت‌الله
علیٰ نبینا و علیهما نه راواخله تر ملک طالوت او د طالوت نه تر
افغان او د افغان نه تر قیس او د قیس عبدالرشید نه تر نن ورځے
پورې په پورئ او څانګه په څانګه د هر خېل او د هرے قبیلے
درک معلوم دے۔ ((او څنګه به شی دوئ نامعلومه د نسب ځکه چه
سبب په نهٔ سیال‌وَلئ کښے نهٔ معلومېدهٔ د نسب (اصل) دی او دا خبره
نهٔ ده پیداموندے شوے په حق د دوئ کښے پس ښکاره
ده چه دوئ صحیح‌النسب دی)) او اګر چه د حق تعالیٰ په نزد
نسب څه اعتبار نهٔ لری او د سړی فخر او سرېتوب په
ذات او نسب نهٔ حسابېږی د خدائے پاک د دے ارشاد په
موجب چه ((پس کوم وخت چه (روحونه) پوکوالے شی په شپېلئ
کښے (قیامت شی) پس نهٔ به وی نسبونه په دوئ کښے په دغه
ورځ (د قیامت) او نهٔ به د دوئ نه تپوس کېږی)) بلکه د سړی تکریم
او لوړتیا په ورع او تقویٰ باندے ده۔ الله تعالیٰ فرمائی ((بېشکه
عزتمند الله تعالیٰ ته په تاسو کښے تقویٰ داره (بنیادم) دے)) خو د
دنیا په چارو او روزګار کښے او په مذهبی معاملاتو کښے د سړی
وقار او درناوے په نسلی شرافت او نجابت وی۔ چنانچه د الله تعالیٰ
خپل عادت هم په دے جوړ جاری پاتے شوے دے او رسولان او
انبیاء ئے په غوره قبیلو او نسل کښے مبعوث کړی دی د دے د
پاره چه دوئ د خلقو په سترګو کښے کوز رانهٔ شی او د تحقیر او
سپکاوی په سترګه ورته څوک اونهٔ ګوری او دغه رنګ په شرعا
شریفه کښے هم په دوئ زیات باور کېږی۔ چنانچه د شریف او

و خسیس برابر نیست ۔ کما جاء فی کتب الفقہ۔ اذ قال بالفارسیّة
یَا نَاکَسٌ اِنْکَانَ لْلاَ شْرف عُزّرَ وَ اِلاَّ لَا وھمچنین در حق بنات اشرف و
ارزال نیز فرقی آمده است ۔ کَمَا قِیْلَ مَنْکُوْحَةٌ اَبَتْ اَنْ تَطْبَخَ وَ تَخبزَ
فَعَلَی الزَّوْجِ اَنْ یَّاْتِیَ مِمَّنْ یَطْبَخُ وَ یَخْبِزُ اِنْ کَانَتْ مِنْ بَنَاتِ الْاَشْرَافِ
وَاِلَّا لَا ۔ و از رسول مقبول نیز همچنین بصحت پیوست است کقوله
علیه السّلام اِذَا جَآءَ کُمْ سَیِّدُ قَوْمٍ فَاَکْرِمُوْهُ و دیگر آنکه آدمی بسبب
جہالت نسب مجہول نسب میشود مطعون و معیوب میگردد و از
صلۂ رحمی که از جمله واجبات است محروم می ماند ، ہکذا در
موضع بسیار که حاجت بیان ندارد ۔ پس چونکه معرفت انساب و
اقارب خود از جمله ضروریات دانسته شد معرفت انساب غیر در
بعضی مقام نیز ضرور تر باید دانست ۔ چنانچه معرفت نسب حضرت
نبوی مصطفوی صلی الله علیه وسلم تا چهار پشت که متفق علیه است
چنانچه بگوید که ایمان آورده ام به محمد علیه السلام والصلوة یعنی
بمحمد ابن عبدالله ابن عبدالمطلب ابن هاشم ابن عبد مناف که از
جمله مفروضات است همچنین معرفت انساب ائمه اربعه رضوان الله تعالی
علیهم اجمعین بقول بعضی بران کسی که در مذهب او باشد بهتر و

رذیل تعزیر یو شان نهٔ شی کنړلے کبدے ـ لکه چه د فقهے په کتابونو کښے ئے لیکلی دی چه ((که چرے اوونیل (یو سړی بل ته) اے ناکس (کم اصله) نو که وو دا (لفظ) په حق د اشراف کښے نو سزا به ورکولے شی او که نه (دا وینا ئے اشراف ته نهٔ وه) نو سزا ورله نشته)) او دغه رنګ د اصیلو اوکمایه لونړو په حقله هم فرق موجود دے۔ لکه چه ویلی ئے دی ((یوے ښځے (خپل څختن ته) انکار اوکړو د ډوډئ پخولو نه نو شته په څختن چه راولی څوک داسے چه ډوډئ ورله پخوی که چرے وی دا ښځه د اشرافو د اولاد نه، او که نهٔ وی نو نه (بلکه هم دا به پخوی))) او د رسول مقبول د حدیث نه د دے خبرے صحت کړے شوے دے فرمائی ((کوم وخت چه راشی تاسو ته سردار د قوم نو تاسو عزت کوئ د دهٔ)) بله دا چه انسان د خپل جهالت له کبله مجهول‌النسب شی او د طعنو او عیوبونو لار ورته خلاصه شی۔ او صله رحمی چه دواړو واجباتو نه یوه ده په دوئ کښے ورکه شی همدغسے نور ډیر مثالونه شته دے خو تفصیل بیانول ئے ضروری نهٔ دی۔ نو هرکله چه د انسابو معرفت او د خپلو خپلوانو پیژندل د جمله لوازماتو نه یوه لازمه ده د نورو د انسابو معلومول هم ډیره ضروری خبره ده۔ چنانچه د نبی مصطفیٰ صلی‌الله علیه وسلم نسب تر څلور پشته هر چا ته معلوم دے لکه چه وائی چه ایمان مے راوړے دے په محمد علیه‌السلام والصلوة یعنی په محمد (صلعم) چه څوی د عبدالله او عبدالله څوے د عبدالمطلب او عبدالمطلب څوے د هاشم اؤ هاشم څوے د عبد مناف دے ـ او دا هم د ټولو فرایضو نه یو دے ـ دغه شان د څلورو امامانو رضوان‌الله تعالیٰ علیهم اجمعین د نسب علم د هغه چا د پاره چه څوک ئے په مذهب دی ډیره

اولی است چنانچه حنفیان را که نعمان بن ثابت بن طاوس بن هرمز بکذا
مالکیان را و حنبلیانرا و شافعیان را مذاهب ایشان صحیح گردد و
همچنین معرفت انساب غیر در بعضی مقام نیز ضرور تر باید دانست
همچو ابنای و اہل عصر نیز در حین معامله و روزگار که ازان لابدی
و ناچارگی میباشد مثل ازدواج ، خواهران و دختران که در کتب
آمد است که اولاد را بر والدین خود چند حقوق میباشد که بعضی
ازان جمله اینست که نام ولد خود خوب و نیکو نهند و علم دین
ویرا بیا موزانند که جمیع اوامر و نواهی حق جل و علا را بشناسد
و بجای نیک منسوب سازند و بمقام احسن و مستحسن ازدواج دهند
تا حق اولاد ادا شده بحق خود برسند و با اولیاء ایشان عار و
بدنامی لا حق نگردد لا جرم آنچه بدین حقیر پر تقصیر از انساب خود
و دیگر اقوام افغانان از کتب تواریخ چنانچه "تاریخ خانجهانی"
و "تاریخ شیرشاهی" و تذکره "برهان السالکین" اخوند درویزه قدس
سره معلوم شده در حیّز بیان آورد و انچه صورت حال بعضی اقوام
افاغنه از سبب عدم تسطیر کتب مذکوره مخفی و مستور مانده بود۔
از انجا که این بنده ولایت زای بوده و بر اصل و نسب هر یک
قوم اطلاعی داشت معهذا از ثقات معتبر و رؤسای هر قوم که از
فضل ایزدی بملاقه نوکری و چاکری بسیار از بسیاری پیش اینجانب

دِ غورے خبره ده - لکه د حنفیانو امام ابو حنیفه چه نعمان ځوے د ثابت ځوے د طاوس ځوے د هرمز دے دغه رنګ د مالکیانو او حنبلیانو او شافعیانو د مذهب هم دا لار ده - په دے شان د نورو د انسابو معرفت هم کله کله ډیر ضروری او لازم وی - لکه د خپل وخت د هغه خلقو د پلار ګنو او اولاد چه د چا سره لازماً معاملات پیښیږی - لکه د خپندو او لونړو د ورکړهٔ راکړهٔ په وخت لکه چه په کتابونو کښے راغلی دی چه په خپل مور او پلار د اولاد څنے حقوق دی په هغو کښے یو څو دا دی - چه د خپل ماشوم نوم دِ ښهٔ خوندناک ږدی او د دین د علم زده کړه دِ ورته کوی چه د خدائے پاک د احکامو په ټولو اوامرو او نواهیو خبر شی - او په ښهٔ ځائے کښے دِ ئے کوژدن کوی او په غوره ځائے کښے دِ ورله وادهٔ کوی - چه د اولاد دا حق په صحیح جوړ ادا شی او کله چه دوئی سر ته اورسی نو چه د مشرانو بدنامه او سپکاوے پرے نهٔ کیږی - په دے ضمن کښے چه دے حقیر پُرتقصیر ته د خپلو انسابو او د جمله پښتنو د نسب نامو په حقله د تاریخ د کتابونو لکه د تاریخ خانجهانی او تاریخ شیر شاهی او د برهان‌السالکین اخون درویزه قدس سره د کتاب تذکرةالابرار والاشرار نه څه معلومات په لاس راغلی دی هغه مے دلته بیان کړی دی او د بعضو پښتنو قبائیلو په حقله چه څه خبره وضاحت طلب وه او په کتابونو کښے نهٔ شوه موندلے نو هر کله چه دا بنده ځائی د ولایت دے او د هر قوم او اولس د اصل او نسب نه خبر دے او د دے سره د دوئی د ځینو ثقه معتبرانو او رئیسانو چه د بیلے بیلے قبیلے او خیل نه دی او د خدائے په فضل دلته ډیر تنان د نوکرئی او ملازمت په غرض زما سره

حاضر بودند تحقیقی و تفتیش کرده شد آنچه بحد تواتر و بمرتبهٔ صحت و یقین رسیده آنرا مثبت گردانید باقی الله اعلم بحقیقة‌الحال بنا بران این رساله مختصر مخبره بر "خلاصة‌الانساب" خود وغیره مطابق علم و استعداد خویش تصنیف شده مرتب گردیده و "بخلاصة‌الانساب" مسمی گشت تا هر که از اولاد اینجانب و کوټه خیل وغیره اقوام افاغنه ازین مستفید شده بهره‌ور گردد و بخویش و بیگانه و قریب و بعید وقوف یابد این عاصی پر معاصی امیدوار فضل باری را بوسیله این رساله به دعای خیر خاتمه و سلامتی کونین یاد و شاد فرماید که بموجب ارحموا ترحموا وی نیز متوقع مرحمت و دعا گردد اَللّٰهُمَّ اَحْسِنْ عاقِبَتَنَا فِی‌الْاُمُوْرِ کُلِّهَا وَاَجِرْنَا مِنْ خزی الدُّنْیَا وَ عَذَابِ‌الْاٰخِرَةِ آمِیْنَ یا اَرْحَمَ‌الرّاحِمِیْنَ ۔

موجود وو د هغوئی نه بے تحقیق او تفتیش هم کړے دے۔ او هغه څه چه د تواتر او صحت یقین مو پرے شوے دے هغه مو ریښتیا ګنړلی دی او د پاتے شونو په حقله الله اعلم په حقیقة‌الحال ۔ دغه شان دا مختصره شان رساله چه خلاصة‌الانساب ورته ویل پکار دی زمونږ او نورو قبیلو د انسابو په حقله ما د خپل استعداد په تابین اولیکله۔ د دے د پاره چه زما اولاد او د نورو کوته خپلو او پښتنو راتلونکی نسلونه ترے استفاده کوی۔ او په خپلو او پردو او وریسته او نزدو باندے خبر وی۔ او دا ګناهګار د الله تعالیٰ د فضل و کرم امیدوار د دے رسالے په وسیله د خبر په دُعا کښے یاد کړی او د دۀ د پاره په کونږنو د سلامتیا دُعا اوکړی چه د ارحموا ترحموا په موجب هغه هم د رحمت او دُعا حقدار شی۔ ((اے خدایه ښۀ کړے انجام زمونږه په تولو کارونو کښے او اوساتے مونږه د شرمندګئی د دنیا او عذاب د آخرت نه ۔ آمین ۔ اے ډیر زیات مهربانه د مهربانانو))

ذکر در بیان شیخ کوټه علیه‌الرحمة

بر ضمایر اولوالالباب پوشیده و مخفی نماند که اسم محضه شیخ کوټه شهاب‌الدین بود اما چون از راه شکستگی خود را سگ جناب رسالت پناه صلی‌الله علیه وسلم مقرر کرده بود خود را به کوټه مقرر گردانید۔

بیت

نسبت خود به سگت کردم و بس منفعلم
زانکه نسبت بسگِ کوی تو شد بی ادبی

و وی در اصل بړیچ بود خصوصاً بدل زئی که بحسب آبخور از مضافات قندهار و موضع پشین و شوراوک که وطن اصلی ترین و بړیچ است بیجا شده آمد در موضع اټک و لنگرکوټ استقامت نمود چنانچه زبان افغانی آنجائی نیز میگفتند و فرزندان متولدان اینجائی هم بنابر تیغ و آموخت وی بعض بعض الفاظ آن نواحی میگفتند پس شیخ مذکور مرحوم به طوع و رغبت خود گاهی در ملک سمه سکونت مینود زیراکه قبل از وی اقوام بړیچ نیز در انجا آمده متوطن بودند چنانچه پانی زئی، جلی زئی و در بدل زئی ملاخیل و دولت خیل وی نیز در تعاقب ایشان آمده متاهل گشت و فرزندان از وی بوجود آمدند که بیان فرزندان وی در محل خود عنقریب خواهد شد و وی در طریقه علیه سلسلهٔ قادریه داخل بود و اکثر اوقات بیاد الهی مستغرق و صاحب کشف و کرامات بود۔

بیان کرامات شیخ شهاب‌الدین گویند که گاهی گاهی از غایت ذوق و شوق که بر ایشان مستولی شده راه صحرا گرفتی و در بادیه و بیشه می گردیدی و تمام سال بخانه نیامدی چنانچه مردم اهل خانه وی چنان معلوم شدی که

ذکر په بیان د شیخ کوته علیه‌الرحمة کښې

د شیخ کوته اصل نوم شیخ شهاب‌الدین وو خو د ډیرے عاجزئ او مینې له کبله به ئې ځان ته د جناب رسالت پناه صلی‌الله علیه وسلم د در سپے ویلو۔ بیت

نسبت خود به سگت کردم و بس منفعلم
زانکه نسبت به سگ کوئ تو شد بی ادبی

او هغه په اصل بړیڅ او په بړیڅ کښې بدل‌زے وو چه د رزق نصیبه ئې هر کله د قندهار د پشین او شوراوک په مواضعاتو کښې تمامه شوه چه دغه علاقے د ترینو او بریڅو اصل مسکن دے نو هغه ځایه راپاسېدو او د اټک او لنگرکوټ په سیمه اباد شول۔ ځکه خو به ئې د هغه سیمے پښتو هم ویلے شوه او د اولاد په خبرو اترو کښې ئې هم دغه اثر موجود وو او ځنې لغات به ئې د هغې ژبې استعمالول۔ شیخ کوته مذکور به پخپله طبعه او رغبت کله چمله او کله په سمه کښې اوسېدو۔ ځکه چه د دے نه اګاهو هم ځنې بړیڅ قبائل دلته راغلی او اباد شوی وو۔ چنانچه پانی‌زئ علی زئ او په بدل زو کښې ملا خیل او دولت خیل هم په دوئ پسې غلته راغلل او اباد شول۔ او اولاد او بچی ئې اوشول۔ چه د دوئ ذکر به په خپله موقع راشی۔ او شیخ کوته په طریقهٔ عالیه قادریه داخل وو۔ او اکثر به د خدائے پاک په یاد کښې مشغول او مستغرق وو۔ او هغه د کشف او کراماتو خاوند وو۔

د شیخ کوته کرامات: وائی چه کله کله چه به په دهٔ وجد راغے مېرے ته به ئې مخه اوکړه او به ځنګلونو او بیابانو به ګرځېده او تول کال به کورته نهٔ راتلو۔ او د کور خلقو به ئې دا او کړ

شاید از دار فانی نقل نموده بدار باقی خرامید اما چونکه تحقیق و تفتیش وی بسیار کردندی آخرش ظاهر آمدی که کسی میگفتی که در فلانه بیشه و در فلانه موضع دیدم که میگردد و بیاد الہی مشغول است و سماع است که هر آن وقتی که در بادیه و بیشه تنها گشتی گاه گاهی شیرو پلنگ وغیره حیوانات جهت زیارت ایشان می آمدندی و کرد بر کرد ایشان قیام مینمودندی حتیٰ که گویند که بر شیرو پلنگ نیز گاه گاهی سوار میشدی نقل است که روزی شخصی بهس در علف دان انداخته پر کرده بود و سرآن علف دان نالیسیده گزاشتند رفته بود قضاءً شیخ مذکود در حالت و جد بران راه آمده دران بهس فرو رفت و پنهان شد و از غایت سکر از حالت خود اطلاعی نداشت علی الصباح آن صاحب علف‌دان آمده از عدم اطلاع وی سر علف‌دان لیسیده برفت و وی همچنان دران بهس بماند تا آن وقتی که مدتی متعاوی براگزاشته موسم خوردن بهس باز آمد صاحب بهس سر آن علف‌دان را باز کرد بکشاد و ویرا همچنان دران میان دیده بکشید تا بعد ازان بهوش آمده برفت و دیگر نقل است که ایشان فرموده بودند که اولاد اینجانب تا هفت پشت انشاءالله تعالی خواری نه بینند و سختی نکشند و وی آخرش در ملک چچ هزاره حیات مستعار خود را بمالک حقیقی سپرده بجوار قدس خرامید و متصل موضع شاهی ڈیر دران مقامی که درختان خڈ و پلوس استاده اند مدفون گردید بَرَّدَاللّٰهُ تَعَالٰی مَضْجَعَهٗ وَجَعَلَ الْجَنَّةَ مَثْوَاهُ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلَهٗ وَلِوَالِدَیْهِ وَلِاَوْلَادِهٖ وَاغْفِرْلَنَا وَلِوَالِدَیْنَا

چه گنی په حق رسېدلے دے خو تپوس او لټون به ئے جاری وو او آخر به ئے درک معلوم شو ـ چه چا به خبر راوړو چه فلانی ځنګل کښے په فلانئ بانده کښے مے لیدو چه د خدائے په یادو کښے مشغول وو او داسے وائی چه څه وخت چه به دے په ځنګلونو او بیابانو کښے یواځے ګرځېدو نو زمرو او شرمخانو او دغه نورو ځنګلی حیواناتو به پرے پېښه کوله او څه به ئے ورته نهٔ وے ـ حد دا چه په دوئی به ئے کله کله سورلی هم کوله ـ وائی چه یوه ورځ یو سړی په بوجئ کښے بوس اچولی وُو خو د بوړئ خوله ئے نهٔ وه ګنډلے قضاءً شیخ کوته د وجد په حالت کښے په دغه مخه راپېښ شو او هغے بوجئ ته ورننوت او پټ شو پکښے ، او دومره بے خیاله وو چه هیڅ اطلاع ورته نهٔ وه ـ صبا سحر چه د بوسو خاوند راغے نو بوجئ ئے اوګنډله او سنباله ئے کړه او هرکله چه بیا د بوسو د خوراک موسم شو او دا ئے اوسپړده نو څه ګوری چه شیخ پکښے پروت دے هغه سړی چه دے د بوجئ نه راښهر کړو نو په هوش کښے راغے او په خپله مخه نیغ روان شو ـ یو بل روایت دا دے چه شیخ به دا ویل چه انشاءالله زما اولاد به تر اووه پشتونو خواری او نیستی نهٔ وینی او بده ورځ به پرے نهٔ راځی ـ او هغهٔ د چچ هزارے په سیمه د دے نیمګړے دنیا نه سفر اوکړو او د شاه ډېرئ سره نیزدے په هغه ځائے کښے ښخ دے چرته چه د پلوسو او کیکرو لوئے بنړ دے ـ ((یخ دِ کړی الله تعالیٰ ځائے د اړخ لګولو (قبر) د دهٔ ، او اودِ ګرځوی الله تعالیٰ جنت ځائے د اوسېدو د دهٔ ـ اے خدایه ته اوبخښے دهٔ لره ، او مور پلار د دهٔ لره او اولاد د دهٔ ، او اوبخښے مونږه او مور پلار زمونږ

وَلِجَمِیعِ الْمُسْلِمِیْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّحِمِیْنَ - و از جمله کرامات ایشان یکی اینست که هیچکس بآن درختان که وی در انجا مدفون است غرض نمیکنند و احیاناً اگر کسی عرض کند و از آن درختان چیزی قطع نماید البته نقصان یابد، دیگر آنکه فرزندان و نبیرگان وی از اول تا آخر در قوم یوسف زئی خصوصاً در قوم مندڑ معزز و مکرم بوده ذوی‌الاعتبار منصب‌دار و جاگیردار بودند و با سرداران قوم مندڑ اکثر باکمال زئی خویشی و دوستی میداشتند و ممتاز عصر درانجا بودند تا آن وقتی که استیقاء رزق از آنجا کرده درین جا آمدند - نیز فضل ذوالجلال بهمه حال شامل دارند امید که آینده نیز الله تعالی ایشانرا از نوایب و مصایب از منه در حصن حصین خود مامون داشته محفوظ و محظوظ دارد، بمنه و کمال کرمه دیگر آنکه درین وقت نیز بعضی صاحبان عالیمقام که صاحب کشف و کرامات اند و بدین حقیر قلیل‌البضاعت شفقت دارند دران وقتی که از اجداد و اسلاف اینجانب مطلع نبودند که چه نام دارند و بر تقدیری اگر مطلع هم بودند از شائیبه خوش آمد و در آمد و از واهمه کذب و خلاف دور و بعید اند گاهی گاهی در بعضی مقدمات ماضیه بدین حقیر ظاهر مینمودند که شیخ شهاب‌الدین نام مردی کیست که در فلان فلان مقدمهٔ شمایان نهایت زور ظاهر کرده

او تول مسلمانان او مسلمانانے په مهربانئ خپلے اے زیات مهربانه د مهربانانو)) او د هغوئ یو څرګند کرامت دا دے چه په کوم ځائے کښے چه دے ښخ دے د هغه ځائے د اونو نه څوک ډکے نۀ شی پرېکولے۔ که څوک د هغه اونو نه څه ځانګه نیمه راپرېکړی نو نقصان ورته خامخا رسی۔ بله دا چه د هغۀ اولاد د شروع راسے په یوسفزو کښے خصوصاً په مندړو کښے د نامے جامے سپین روبی اعتباری منصبداران او جاګیرداران ؤو۔ او د مندړ د سردارانو خصوصاً د کمال‌زو سره ئے خوېښئ دوستئ وے او ډېر عزت برکت ئے وو تر هغه وخته چه د هغے ځایه دلته په کډه راغلل۔ او اوس پرے هم د خدائے پاک لوئے فضل دے۔ او اُمید دے چه آینده به هم الله پاک دوئ په خپل فضل وکرم اباد او ښاد ساتی او د زمانے د آفتونو نه به ئے په آمان لری۔ او ځنے اولیاءالله اوس هم داسے شته چه زما په شان په عاجز او ګناه‌ګار بنده د نېکئ پام لری او مینه راسره کوی۔ او په هغه زمانه چه دوئ ته زما د نیکونو په حقله څه علم نۀ وو چه د هغوئ څه نوسونه ؤو بیا هم هغوئ به کله کله زما نه دا تپوس کوؤ چه دا شیخ شهاب‌الدین ستا څه کېږی چه په فلانئ فلانئ معامله کښے ستا په پره دومره ټینګ ولاړ وو

جد و جهد مینمود و همچنین همیشه در حق شمایان متوجه است و در هر کار و هر امر ممد و معاون شمایانست که مایان چنان دانستیم که وی شیخ شهاب‌الدین سهروردی است اما بعد ازان معلوم شد که شیخ شهاب‌الدین سهروردی نیست بلکه یکی از اجداد شمایانست که همنام شیخ شهاب‌الدین سهروردیست ـ چنانچه در آنوقت بعض اولیا ویرا شیخ ٹکی و یا غیر ازین قسم هم چیزی نام میگفتند ـ پس در خدمت ایشان ظاهر نمودم که وی جد امجد اینجانب است که خیل و گروه مایان بدو منسوب است که آنها را کوٹه خیل میگویند ـ

ذکر در بیان اولاد شیخ شهاب‌الدین : مخفی نماند که از شیخ شهاب‌الدین مذکور سه فرزند بوجود آمدند یکی پائی دوم محمود سیوم آدم و پای که فرزندگان مذکور بود از مادر علیحده متولد شده خانهٔ وی بپای مشهور است دوم محمود که به موتی اشتهار دارد سیوم آدم که خانهٔ وی بآدم اشتهار دارد و موتی و آدم هر دو از مادر علیحده متولد شده برادران اعیانی اند ـ

ذکر در بیان اولاد پائی ابن شیخ شهاب‌الدین : از پائی ابن شهاب‌الدین سه فرزند بوجود آمدند ـ یکی خوهار که از مادر علیحده متولد شده دوم گدائی سیوم میرک و این هر دو از مادر دیگرمتولد شده برادران اعیانی اند بیان اولاد خوهار ابن پائی از خوهار ابن پای دو فرزند بوجود آمدند ـ

او ډېر مدد ئے درسره کړے دے۔ او همدغسے هره ګړئ په تا د نېکو نظر لری او په هر کار او هره معامله کښې ستا ملګرے او پشتی دے، زمونږ خو دا خيال وو چه ګنی شيخ شهاب‌الدين سهروردی (رح) دے چه ستا نيکه کېږی۔ خو وروستو پته اولګېده چه دا خو هغه نه دے بلکه ستا چه څوک نيکه کېږی د شيخ شهاب‌الدين سهروردی (رح) همنام دے۔ ځکه په هغه زمانه کښې به ځينے اولياؤ هغه شيخ تکيے يا دا رنګے څه بل نوم اخيستو۔ نو بيا مے ورته حال اووے چه دا زما غور نيکه دے چه زمونږ خپلخانه ورپورے تړلے ده او په کوته‌خېل يادېږی ۔

د شيخ شهاب‌الدين اولاد : د شيخ شهاب‌الدين درے ځامن وو د يو نوم پائی ، د دويم محمود او د دريم آدم وو۔ پائی د جدا موره وو او د هغهٔ اولاد ته پائی خيل وائی ۔ دويم محمود دے چه په موتی نوم يادېږی او دريم د آدم اولاد ته آدم‌زی وېلے شی ۔ محمود او آدم دواړه سکه ورونړه وو۔

د پائی ابن شيخ شهاب‌الدين اولاد : د پائی ابن شيخ شهاب‌الدين درے ځامن وو ۔ د يو نوم خوهار وو چه دے د جدا مور نه وو دويم ګدائی او دريم ميرک‌چه دا دواړه سکه ورونړه وُو۔ د خوهار ابن پائی دوه ځامن وُو

یکی حسن بیگ، دوم طاهر بیگ، اما حسن بیگ، لاولد وفات شده و از طاهر بیگ دو فرزند بوجود آمدند ـ یکی رضا، دوم احمد و از هر دو اولاد باقیست ـ

بیان اولاد گدای ابن پای: سه فرزند بوجود آمدند اول گنی ، دوم بنی، سیوم الهداد، اما از گنی و بنی اولادی نماند و از الهداد فرزندان و نواسگان باقی اند ـ

بیان اولاد میرک ابن پای: از میرک ابن پای یک فرزند بوجود آمد پاینده نام و از پاینده یک فرزند بوجود آمد بلند نام که بلند با فرزند خود حیاتست ـ

ذکر در بیان اولاد سوتی ابن شیخ شهاب‌الدین: از موتی ابن شیخ شهاب‌الدین پنج فرزند بوجود آمدند ـ یکی آزاد ، دوم شهداد ، که ایشان هر دو از مادر علیحده متولد شده کلانتران برادران بودند سیوم حکیم ، چهارم حسن ، پنجم شاه عالم ، که والد این فقیر است و این هر سه از مادر علیحده متولد شده بودند ـ

بیان اولاد آزاد ابن سوتی: از آزاد ابن سوتی چهار فرزند بوجود آمدند ـ یکی شاه مراد ، دوم دارا ، سیوم دیندار ، چهارم اکر ، از شاه مراد ابن آزاد شش فرزند بوجود آمدند یکی عزت، دوم‌اسلم، سیوم مهر ، چهارم جان محمد ، پنجم نسیم ، ششم غلام ـ اما عزت و اسلم و غلام هر سه لا ولد وفات یافتند و از جان محمد فرزندان بوجود آمدند حیات .

بیان اولاد دارا ابن آزاد: دو فرزند بوجود آمدند ـ یکی زهراب دوم مستجاب ـ اما هر دو لا ولد وفات یافتند ـ

د یو نوم حسن بیک وو او د بل نوم طاهر بیک وو حسن بیک بے اولاده وو د طاهر بیک دوه ځامن وو د یو نوم رضا وو د بل احمد ـ د دے دواړو اولاد موجود دے ـ

د ګدائی ابن پائی د اولاد بیان : د ګدائی ابن پائی درے ځامن وو اول ګنی دویم بنی او دریم الله داد ـ خو د ګنی او بنی اولاد نهٔ دے پاتے او د الله داد ځامن او نوسی شته ـ

د میرک ابن پائی د اولاد بیان : د میرک ابن پائی یو ځوے وو ـ نوم ئے پاینده وو ـ د پاینده هم یو ځوے وو بلند نوم ئے وو او بلند سره د خپل ځوی اوس هم ژوندے دے ـ

د موتی ابن شیخ شهاب‌الدین د اولاد بیان : د موتی ابن شیخ شهاب‌الدین پینځه ځامن وو د یو نوم آزاد وو، دویم شهداد چه دا دواړه د یوے مور نه وو او مشران وو ـ دریم حکیم، څلورم حسن او پینځم شاه عالم چه زما پلار دے ـ او دوی درے واړه د جدا مور نه وو ـ

د ازاد ابن موتی د اولاد بیان : د ازاد ابن موتی څلور ځامن وو یو شاه مراد دویم دارا دریم دیندار او څلورم اکر ـ د شاه مراد ابن آزاد شپږ ځامن وو د یو نوم عزت وو دویم اسلم، دریم مهر، څلورم جان محمد، پینځم نسیم او شپږم غلام ـ په دوئی کښے عزت، اسلم او غلام بے اولاده وو او میرات مړهٔ شوی دی او د جان محمد ځامن لا ژوندی دی ـ

د دارا ابن آزاد د اولاد بیان : د دارا ابن آزاد دوه ځامن وو د یو نوم زبراب وو او د بل نوم مستجاب وو ـ خو دا دواړه بے اولاده مړهٔ شوی دی ـ

بیان اولاد دیندار ابن آزاد : از دیندار ابن آزاد یک فرزند بوجود آمد۔ ایام نام و از ایام فرزندان و بنیرگان باقی اند۔

بیان اولاد اکر ابن آزاد : از اکر ابن آزاد دو فرزند بوجود آمدند۔ یکی ملفت دویم محتشم اما محتشم لا ولد فوت شده و از ملفت فرزندان و بنیرگان بوجود آمدند۔ و حیات اند۔

بیان اولاد شهداد ابن شیخ موتی : از شهداد ابن موتی دو فرزند بوجود آمدند۔ یکی شادی دوم گوجر اما گوجر لاولد فوت شده و از شادی فرزندگان و نواسگان بوجود آمده حیات اند۔

بیان احوال حکیم ابن شیخ موتی : از حکیم ابن شیخ موتی هیچ اولادی باقی نماند۔

بیان اولاد شیخ حسن ابن شیخ موتی : از حسن ابن شیخ موتی هفت فرزند بوجود آمدند۔ یکی بشارت، دوم نعمت، سیوم خالد خان، چهارم عابد خان، پنجم صدر خان، ششم دوندی خان، هفتم صلابت خان، اما بشارت و عابد خان و صدر خان لا ولد وفات یافتند و از نعمت خان و خالد خان فرزندان و نواسگان باقیمانده حیات اند و دوندی خان و صلابت خان معه فرزندان و نواسگان خود جمله حیات اند۔

بیان اولاد قبلگاهی ابوی شاه عالم خان جیو از شاه عالم خان ابن **ابن شیخ موتی غفرالله تعالی ولوالدیه :** شیخ موتی بدون این فقیر پر تقصیر امیدوار مغفرت حافظ رحمت نام فرزندی دیگر باقی نمانده و این عاجز را نیز از فضل بیچون فرزندان سعادتمندان نصیب شده اند۔ الله تعالی ایشانرا از عمرو جوانی خود برخوردار داشته بسعادت جاودانی مقرون سازد و بر ملت نبوي و شریعت مصطفوی محکم و مستحکم گرداند بفضله و کمال کرمه۔

د دیندار ابن آزاد د اولاد بیان : د دیندار ابن آزاد یو ځوے وو ایام نوم ئے وو۔ د ایام اولاد اوس هم موجود دے۔

د اکر ابن آزاد د اولاد بیان : د اکر ابن آزاد دوه ځامن وو۔ یو ملفت دویم محتشم، ولے محتشم میرات مړ شوے دے او د ملفت ځامن او نمسی شته دے۔

د شهداد ابن شیخ موتی د اولاد بیان : د شهداد ابن شیخ موتی دوه ځامن وو د یو نوم بنادی وو او د بل ګوجر۔ خو ګوجر میرات مړ وو۔ او د بنادی ځامن او نوسی لا ژوندی دی۔

د حکیم ابن شیخ موتی د اولاد بیان : د حکیم ابن شیخ موتی هیڅ اولاد نۀ دے پاتے۔

د شیخ حسن ابن شیخ موتی د اولاد بیان : د شیخ حسن ابن شیخ موتی اووه ځامن وو د یو نوم بشارت وو، دویم نعمت، دریم خالد، څلورم عابد خان، پینځم صدر خان، شپږم دوندے خان او اووم صلابت خان۔ ولے په دوئی کښے بشارت خان، عابد خان او صدر خان میرات مړهٔ وو۔ او د نعمت خان او خالد خان اولاد پاتے دے او دوندے خان او صلابت خان مره د خپلو ځامنو او نمسو تول ژوندی دی۔

بیان زما د پلار شاه عالم ابن شیخ موتی د اولاد : د شاه عالم خان په اولاد کښے سبوا د دے فقیر پر تقصیر د مغفرت د امیدوار، حافظ چه رحمت ئے نوم دے، بل ځوے نۀ دے پاتے او د دے عاجز هم د خدائے په فضل صالحه ځامن شته دے خدائے پاک دِ د دوئی ځوانی نصیب کړی او تل عمری سعادت دِ ئے ملګرے وی او په ملت نبوی او شریعتِ محمدی (صلعم) دِ ئے تل مستحکم لری۔ او د خدائے فضل او کرم دِ وی پرے۔

ذکر در بیان اولاد آدم ابن شیخ شهاب‌الدین : از آدم ابن شیخ شهاب‌الدین سه فرزند بوجود آمدند۔ یکی دلاور که از مادر علیحده متولد شده بود ۔ دوم سجاول، سیوم میر خان که این هر دو از مادر دیگر متولد شده بودند و از دلاور نیز سه فرزند بوجود آمدند۔ یکی عنایت ، دوم روشن ، سیوم مهر جان اما همه فرزندان و نواسگان دلاور فوت شده هیچکس نماند و از سجاول نیز سه فرزند بوجود آمدند ۔ یکی خان بیگ، دوم کرم، سیوم رحم خان ۔ اما از خان بیگ اولاد وی باقی نمانده و از کرم و رحم خان فرزندان و نواسگان باقی مانده حیات اند ، و از پیر خان دو فرزند بوجود آمدند یکی علی خان ، دوم سهین ، اما هر دو لا ولد فوت شدند تا اینجا بود ۔

بیان اولاد شیخ شهاب‌الدین که ذکر کرده شد و کرسی بکرسی در آورده شد ۔ پس لازم که جمیع اولاد شیخ مذکور انساب اسلاف خود را دانست در ضبط و احاط خود آرند تا باقربا و ذوی‌القرباء خود واقف شده خویش و بیگانه و قریب را شناخته دقیقه از دقایق صله رحمی نامرعی نگذارند که در تحت این و عید نیایند کما روی عن عائشه رضی‌الله عنها عن‌النبی صلّی‌الله علیه وسلّم اَنَّهٗ قَالَ اَلرَّحِمُ مُتَعَلِّقَةٌ

د آدم ابن شیخ شهاب‌الدین د اولاد بیان : د آدم شیخ شهاب‌الدین درے ځامن ؤو د یو نوم دلاور وو چه ځان له د مور نه وو، دویم سجاول، او دریم میر خان، چه دا دواړه د یو مور نه ؤو ـ د دلاور هم درے ځامن ؤو ـ یو عنایت، دویم روشن او دریم میر جان، خو د دلاور ټول ځامن او نمسی مړه شوی دی او یو هم ژوندے نهٔ دے پاتے۔ او د سجاول هم درے ځامن ؤو ـ د یو نوم خان بیگ وو دویم کرم او دریم رحم خان۔ خو د خان بیگ اولاد نهٔ دے پاتے او د کرم او د رحم خان ځامن شته دے۔ او د پیر خان* دوه ځامن ؤو د یو نوم علی خان وو او د بل مهین، خو دا دواړه میرات مړه شوی دی۔ دا د شیخ شهاب‌الدین د اولاد بیان وو ـ چه پوره په پوره اولیکلے شو ـ نو پکار دا دی چه د شیخ مذکور ټول اولاد د خپلو نیکونو د شجرے نه ځان خبر کړی او یاد ئے کړی او خیال ئے ساتی چه د خپلو خپلوانو او عزیزانو نه خبر وی خپل پردی او نزدے او لرے اوپیژنی او په عزیزولئ او یو تر بله په صله رحمیٔ کښے د هیڅ قسمه کمے او کوتاهی رانهٔ ولی۔ او د دے وعید لاندے رانهٔ شی۔ لکه چه د حضرت عائشه رضی‌الله عنها نه روایت دے چه نبی کریم فرمائیلی دی چه ((خپلولی اوبزانده وی

---

*وړومبے میر خان لیکلے شوے دے۔

بِالْعَرْشِ يَقُوْلُ مَنْ وَصَلَنِیْ وَصَلَهُ اللّٰهُ وَمَنْ قَطَعَنِیْ قَطَعَهُ اللّٰهُ و ایضاً عن سعید ابن زید عن النّبی صلّی الله علیه وسلّم اَنَّهُ قَالَ اَلرَّحِمُ شُجْنَةٌ مِّنَ الرَّحْمٰنِ عَزَّ وَ جَلَّ فَمَنْ قَطَعَهَا حَرَّمَ اللّٰهُ تَعَالیٰ عَلَیْهِ الْجَنَّةَ ۔ و شاهی خیل و کوٹه خیل منشعب شده از دولت خیل اند ما بقی ازین هر دو خیل اولاد دولت را دولت خیل میگویند و دولت خیل و ملا خیل علیحده علیحده بیدل میرسند و بدل از جمله اولاد بڑیچ است و بڑیچ و شیرانی و میانی و ترین و اسرودین که پدر اڑمڑ است این هر پنج فرزندان شرف الدین اند و شرف الدین و خیرالدین هر دو فرزندان سڑه بن اند و سڑه بن و بیٹن غور غشت هر سه فرزندان قیس عبدالرشید اند و انچه درین وقت بزبان فارسی ویرا افغان و بزبان هندوستانی ویرا پٹهان و بزبان افغانی ویرا پشتون میگویند ۔ ازین سه قسم خالی نباشد یا از اولاد سڑه بن باشد و یا از اولاد بیٹن باشد و یا از اولاد غورغشت باشد چنانچه مضمون این معنی از رباعی عمدةالخوانین خوشحال خان خٹک از فنون فضایل حظی وافر داشته در هر علم ماهر بود خصوصاً در تواریخ و دانائی و شعر افغانی ممتاز عصر بود نیز ظاهرا معلوم میگردد که در دیوان افغانی خود آورده است ۔

عرش پورے او وائی هر چا چه زهٔ نزدے کړم (نو) نزدے دِ کړی الله تعالیٰ دهٔ لره (خپل ځان ته) او هر چا چه زهٔ پرے کړم پرے دِ کړی دهٔ لره الله تعالیٰ (له خپل ځانه)))۔ او دغسے د سعید ابن زید نه روایت دے چه نبی کریم صلی‌الله علیه وسلم فرمائیلی دی ((خپلولی یو ښاخ دے د طوف د الله تعالیٰ نه پس هر چا چه دا ښاخ پرے کړو نو حرام به کړی الله تعالیٰ په دهٔ باندے جنت))۔ او شاهی خیل او کوته خیل یوه قبیله شوی دی چه دواړه دولت خیل دی ۔ او په دوئی کښے د دولت اولاد ته ځان له هم دولت خیل وائی۔ او دولت او ملا خیل بیل بیل بدل ته رسی۔ او بدل‌زی د بړیڅ په اولاد کښے حسابیږی۔ او بړیڅ، شیرانی، میانی، ترین او امرودین د ارسړ د اولاد نه دی دا پینځه واړه د شرف‌الدین ځامن دی ۔ او شرف‌الدین او خیرالدین دواړه د سړبن ځامن دی۔ او سړبن، بیټن او غورغشت درے‌واړه د قیس عبدالرشید ځامن دی۔ او هغه چه په دے وخت کښے ورته په فارسی کښے افغان، په هندی کښے پټهان او په پښتو کښے پښتون وائی ۔ د دے دریو نوغو نه بهر نهٔ دی۔ یا به دے د سړبن د اولاد نه وی یا د بیټن او یا د غورغشت، چنانچه عمدة‌الخوانین خوشحال خان خټک چه د فنونو او فضائلو کان وو د هر علم ماهر وو او په تاریخ دانئ او پوهه کښے باکمال او په شعر و شاعرئ کښے لاثانی وو د هغهٔ په دیوان کښے یوه رباعی موجوده ده چه دا حقیقت ترے صفا ځرګندیږی۔

بیت

پشتون په اصل سڑہ بنی دے　　بل غور غشتی دے بل بیٹنی دے
لودی غلجے دے د بیټ له لوره　　په سره بن پورے بیا کرلانی دے

یعنی جمیع اقـوام افغـانان ازین سـه قسم بیرون نباشنـد و آنچه خانموصوف گفته است ـ چه :　　په سره بن پورے بیا کرلانی دے این ازینجا گفته که کرلانی پسر خوانده اولاد سڑہ بن است و زوجه وی نیز از قوم سڑہ بن است بنا بران کرلانی را در ضمن سڑہ بن آورده بدو ملحق گردانید و لودی و غلجی داخل قوم بیٹنی اند زیراکه ایشان هر دو قوم اولاد دختر بیٹن اند ـ پس ایشان نیز در بیٹنی داخل شده محسوب گشتند ـ چنانچه تفصیل بیان هر یکی از ایشان در محل و مقام خود ایراد خواهد یافت ـ

مخفی نماند که قیس عبدالرشید که از جناب رسالت پناه صلی‌الله علیه وسلم بعبدالرشید ملقب شده است از بنی اسرائیل است خاصه از اولاد ملک طالوت که بادشاه بنی اسرائیل بود که بیان پادشاهی او کرده میشود ـ بنی اسرائیل را ازان سبب بنی اسرائیل میگویند که ایشان اولاد اسرائیل اند و اسرائیل نام حضرت یعقوب است ـ این حضرت اسحاق ابن حضرت ابراهیم خلیل‌الله صلوات‌الله علی نبینا وعلیهما و حضرت اسماعیل که عرب حجازی چنانچه قریش وغیره از نسل وی

658

رباعی

پښتون په اصل سړبنے دے بل غورغښتے تے بل بیټنے دے
لودی غلجي دي د بیټ له لوره په سړه بن پورے بیا کرلاڼړ دے

یعني واړه پښتون اولس د دے درېو تبرو نه بهر نهٔ دے۔ او لکه چه خان موصوف فرمائیلی دي چه: په سړبن پورے بیا کرلاڼړے دے۔ دا ئے له دے کبله وئیلي دي چه کرلاڼړے د سړبن کورنئ په خوی قولئ منلے وو۔ او د هغهٔ ارتینه هم سړبنئ وه۔ له دے کبله ئے کرلاڼړی د سړبن په ضمن کښے راوړی دي او د هغوئ سره تړلی شوی دي۔ او لودیان او غلجیان په بیټنو داخل دي۔ ځکه چه دا دواړه قبیلے د بیټن د لور اولاد گڼړلے شي۔ ځکه دوئ هم په بیټنو حساب دي۔ د دوئ تفصیلي بیان به په خپله خپله موقع راشي۔

حقیقت دا دے چه قیس عبدالرشید هرکله د رسالت پناه صلی الله علیه وسلم د حضور نه عبدالرشید لقب موندے دے نسلاً د بني اسرائیل خاص د ملک طالوت اولاد دے۔ چه هغه د بني اسرائیلو بادشاه وو۔ د هغهٔ د دور حکومت بیان څه داسے کیږي۔ وائي چه بني اسرائیلو ته په دے وجه بني اسرائیل وئیلے شي چه دوئ د اسرائیل اولاد دے۔ او اسرائیل د حضرت یعقوب علیه‌السلام نوم دے چه هغه د اسحاق علیه‌السلام ځوے وو او اسحاق ځوے د ابراهیم علیه‌السلام وو۔ او حضرت اسمعیل چه د حجاز عرب ئے د نسل نه

و حضرت اسحاق که جمیع بنی اسرائیل از نسل وی اند هر دو فرزندان حضرت ابراهیم اند صلوات‌الله علی نبینا و علیهما و حضرت یعقوب ابن حضرت اسحاق را ازان سبب اسرائیل میگفتند که اسر بزبان عبری برگزیده خدا را میگویند و عندالبعضی بنده خدا را و ایل بمعنی الله پس مرکب بمعنای عبدالله است مخفی نماند که الله تعالی طالوت را بملک یاد نموده است۔ قال‌الله تعالی اِذْ قَالَ لَهُمْ نَبِیُّهُمْ اِنَّ اللهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوْتَ مَلِكًا ۔ بنا بران تا ازان وقت تا الحال سردار افغانانرا ملک میگویند۔

آورده اند که طالوت مردی بود در بنی اسرائیل خاصه در اولاد بن یامین برادر حقیقی حضرت یوسف علیه‌السلام که چندان مال و دولت نداشت پس درانوقت که بنی اسرائیل بعد سرور ایام در دور حضرت اشموئیل علیه‌السلام از حضرت اشموئیل علیه‌السلام که پیغمبر ایشان بود درخواست نمود که بجهة مایان بادشاهی مقرر فرمایند تا به حسب صلاح و امروی با کافران جنگ و غزا نمائم۔ اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاءِ مِنْ بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ مِنْ بَعْدِ مُوسٰی اِذْ قَالُوْا لِنَبِیٍّ لَّهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُّقَاتِلْ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ و بر ضمایر ذوی البصایر مخفی نماند

دی هم د حضرت ابراهیم علیه‌السلام ځوئے وو۔ او حضرت یعقوب علیه‌السلام چه د حضرت اسحاق علیه‌السلام ځوئے وو هغهٔ ته په دے سبب اسرائیل وائی چه اسر په عبرانی کښے د خدائے نازولی ته وئیلے کیږی او د بعضو په نزد د "خدائے بنده،، ته وائی۔ او ایل په عبرانی د الله په معنیٰ راوړے شی۔ پس د اسرائیل معنیٰ عبدالله را اوځی۔

وائی چه الله تعالیٰ طالوت په ملک نوم یاد کړے دے۔ ارشاد باری دے ((کوم وخت چه ووئیل دوئی ته پیغمبر خپل بیشکه الله تعالیٰ مقرر کړے دے تاسو د پاره طالوت ملک (بادشاه))) له دے کبله د هغه وخته راسے پښتنو سردارانو ته ملک ویلے کیږی۔ وائی چه طالوت په بنی اسرائیلو کښے خاص د بن یامین په اولاد کښے یو سړے وو۔ او بن یامین د حضرت یوسف علیه‌السلام حقیقی ورور وو چه دومره ډیر مال دولت ئے نهٔ وو۔ د حضرت اشمونیل علیه‌السلام په زمانه چه هرکله بنی اسرائیلو هغهٔ ته خواست اوکړو چه زمونږ د پاره یو بادشاه مقرر کړه چه د هغهٔ په صلاح او حکم مونږه د کفارو سره غزا او جهاد اوکړو۔ ((آیا تهٔ نهٔ ګورے یو ټولی د بنی اسرائیلو ته، پس له موسیٰ علیه‌السلام نه، چه کوم وخت اووئیل دوئی خپل پیغمبر علیه‌السلام ته مقرر (غوره) کړه تهٔ مونږ له یو بادشاه چه جنګ وکړو مونږ (په ماتحتئ د هغهٔ کښے) په لاره د الله تعالیٰ کښے)) او صاحب نظر خلق په دے پوهیږی چه هغه پیغمبران چه

پیغمبر اینکه اولوالعزم بودند ، اگر اطلاق سلطنت بر ایشان نشده اما صاحب حکم و اولوالامر بودند حاجت بادشاهِ دیگر نداشتند حقیقتاً خود پادشاهان بودند چنانچه رسول مقبول صلی‌الله علیه وسلم و حضرت موسیٰ و غیرهم صلواة‌الله علیٰ نبینا و علیهما و انبیاء دیگر صلوات الله وسلامه علیهم که سوای اولوا العزم بودند و مامور بجنگ و غزا نبودند قوم و گروهِ ایشان را پادشاه می بائیست تا حسب‌الامور و صلاح وی باکافران جنگ و غزا میکردند۔ چنانچه بنی‌اسرائیل از حضرت اشموئیل علیه‌السلام پادشاه طلب کرده حضرت اشموئیل طالوت را پادشاه بنی اسرائیل مقرر نمودند ایشانرا تابع طالوت ساخت ۔ تا بعد ازان بنی اسرائیل بجنگ و غزاِ کافران مشغول شدند ۔

القصه حضرت اشموئیل مر بنی اسرائیل را گفت که طالوت را پادشاه شمایان گردانیدم چرا که الله تعالی ویرا پادشاه شمایان ساخته است ، قال‌الله تعالیٰ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اللهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكاً بنی اسرائیل را از پادشاه کردنِ طالوت عار آمده ظاهر نمودند که طالوت مردی مفلس است و مایان هر آینه ازو احق و بهتریم قال‌الله تعالیٰ وَنَحْنُ اَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ آخرالامر حضرت اشموئیل بنی اسرائیل را رضامند ساخته مطیع و فرمانبردار طالوت

اولوالعزم وو که هغوئی د حکومت او سلطنت اختیار نهٔ وو تر لاسه کړے خو بیا هم د بل بادشاه حاجت ئے نهٔ لرلو۔ په حقیقیت کښې هغوئی پخپله بادشاهان وو۔ چنانچه رسول مقبول صلعم او حضرت موسیٰ علیه‌السلام او داسې نور برگزیده پیغمبران چه وُو۔ او هغه انبیاء علیهم‌السلام چه د دوئی نه علاوه وُو او په جنګ او غزا کولو مامور کړی شوی نهٔ وُو د هغوئی قوم یا ډلے ته به بادشاه پکار وو چه د هغهٔ په صلاح او حکم به ئے د کفارو سره جنګونه او غزا ګانے کولے۔ چنانچه بنی اسرائیلو د حضرت اشموئیل علیه‌السلام نه د ځان د پاره بادشاه اوغوښت او حضرت اشموئیل علیه‌السلام طالوت په دوئی بادشاه مقرر کړو۔ او د دے نه پس بنی اسرائیلو د کفارو سره جنګونه او غزا ګانے اوکړے۔

لنډه دا چه اشموئیل علیه‌السلام بنی اسرائیلو ته اووے چه طالوت مے ستاسو بادشاه کړو ځکه چه خدائے تعالیٰ هغه ستاسو بادشاه کړے دے فرمائیلی دی الله تعالیٰ ((او کوم وخت چه اووئیل دوئی ته پیغمبر علیه‌السلام خپل بیشکه الله تعالیٰ مقرر کړے دے ستاسو د پاره طالوت ملک (بادشاه))) بنی اسرائیل د طالوت په بادشاه کیدو شرمیدل او اوئے وے چه طالوت خوار مفلس سړے دے او مونږه په هر جوړ د هغهٔ نه غوره او بهتر یُو۔ ((فرمائی الله تعالیٰ (چه دوئی خپل پیغمبر علیه‌السلام ته دا جواب ورکړو) او مونږه زیات حقدار یُو د بادشاهئ (ولے چه) نیشته دهٔ سره مال)) آخر حضرت اشموئیل بنی اسرائیل په څه جوړ رضا کړل او هغوئی د طالوت

نمود ـ چنانچه ایشان پادشاهی طالوت را قبول نموده همراه وی
بجنگ و غزاء پادشاهی کافر جالوت نام بدر آمده با او محاربه نمودند ـ
چنانچه تفصیل این قصه در قرآن مجید بسیار آمده است آخرش طالوت
دران وقت ظاهر نموده وعده پیمان کرد که از دست هر کسی که
جالوت کشته شود نصف مملکت و دختر خود بدو عطا خواهم کرد
تا عاقبت‌الامر جالوت از دست حضرت داؤد علیه‌السلام کشته شد ـ
قال‌الله تعالیٰ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوْتَ وَ اٰتٰـهُ‌اللهُ‌الْمُلْکَ وَالْحِکْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا
یَشَاءُ و پس طالوت بنا بر وفاءِ وعده دختر خود را بحضرت داؤد
علیه‌السلام داده و از عطاء نصف مملکت عدول نموده از قول و
وعده خود بازگشت بلکه علاوه بران خواهانِ کشتن وی گردید سوای
آن ظلم و تعدی بر مردم غربا نیز نهاده میرنجانید و بنا حق میکشت
تا آن وقت که نقل است که طالوت روزی بشکار بیرون آمده بود
ناگاه برسر قبر رسید که زنی نزدیک وی نشته میگریست چون طالوت
را بران زن نظر واقع شده از حالش استفسار نمود از موجبانش پرسید
زن مذکور ظاهر نمود که صاحب این تربت شوهر من است و در
حالِ حیات خود شیوه صیادی میکرد و از هر گونه صیدها میگشت
و می آورد الحال که ازین عالم فانی بدار باقی نقل نموده

بادشاهئ منلو ته غاړه کېښوه او د هغهٔ سره د يو بل کافر بادشاه
جالوت غزا له لاړل او جنگونه ئې ورسره اوکړل۔ چه د دے واقعاتو
تفصل په قرآن مجيد کښې ډېر راغلے دے۔ آخر طالوت په دغه موقع
اوويل چه زهٔ دا وعده کوم چه هغه څوک چه جالوت مړ کړی هغهٔ
له به خپله لور او نيمه باچائی ورکوم ۔ د خدائے کارونه وو چه
جالوت د حضرت داؤد عليه‌السلام د لاسه قتل شو ۔ الله تعالیٰ فرمائيلی
دی ((او قتل کړو داؤد جالوت لره او ورکړه دهٔ لره الله تعالیٰ
بادشاهی او حکمت او وښودل هغهٔ ته د هغه کارونو نه چه څه ئې
خوښ وو)) او د خپلے وعدے مطابق طالوت خپله لور داؤد عليه‌السلام
ته ورکړه خو د نيمے بادشاهئ وعده ئې تر سره نهٔ کړه۔ لا د هغهٔ
د وژلو تابيا ئې هم شروع کړه او د دے نه علاوه ئې په غريبو
خلقو زور زياتے هم راواغيست او خپله رعايا به ئې تنګوله او په
ناحقه به ئې وژلل تر هغے چه يوه ورځ طالوت په ښکار وتلے وو
ناګهانه په يو قبر وربېښ شو چه يو ښځه ئې په خوا کښې ناسته وه
او ژړل ئې۔ هر کله چه د طالوت په هغه ښځه سترګے پرېوتے او
تپوس ئې ترے اوکړو چه ولے ژاړے نو هغے ښځے ورته اوويل چه
په دے قبر کښې زما خاوند ښخ دے۔ دهٔ به په ژوندانهٔ ښکارونه
کول او هم دغه ئې کسب کړے وو۔ او د ښکار يو څيز به ئې
نهٔ پرېښوو۔ اوس چه دے مړ شوے دے او بلے دنيا ته ئې سفر کړېدے

معلوم اینجانب گردیده که بسبب آن صیدها که میکرد و میکشت بعذاب الهی گرفتار آمده است پس گریه من درینجا محض ازان سبب است ـ چون طالوت را این سخن ازان زن بگوش هوش رسید از خود متوحش گردیده در خاطر اندیشید که آیا کسی که قاتلِ مباح الدّم بود او را این حالت در پیش رسیده است و منکه قاتل محقون الدم هستم و همیشه ایشانرا بنا حق میکشم پس سزائی من چه خواهد بود بمجرد مرور این اندیشه در خاطر متنبه شده نادم گشت و بمزار شریف حضرت اشموئیل علیه السلام رفته گریه و زاری اغاز نهاده تائیب و مستغفر گشت خبر است که قبر حضرت اشموئیل علیه السلام بشگافت و وی ازان قبر برخاسته با ملک طالوت در سخن آمده گفت ای طالوت الله تعالیٰ با شما فضل خود نموده مهربانی کرد تا از مذلت براحت و از مسکنت بسلطنت رسانید و بنی اسرائیل که اطاعت شما قبول نمی نمودند و فرمان بردار شما نمی شدند بس بسعی و کوشش خود ایشانرا رضامند ساخته مطیع شما گردانیدم و تابع تو ساختم و تو این چه کار هائی شنیعه در پیش گرفتی اکنون مغفرت میخواهی که خود معه فرزندان که جمیع ده کسی اند بغزاء کفار متوجه شوید و جنگ نمائید تا آن وقتیکه همه شهید شوید که توبه شما اینست بعد ازان الله تعالیٰ ترا خواهد بخشید ـ

القصه طالوت بقصد غزا ازان جابر گشته آمده

نو مـا ته دا معلومه شوے ده چه د هغے آزار په سبب د خدائے په عذاب کښے گرفتار دے. او په دے وجه ژاړم هرکله چه طالوت د هغے ښځے دغه خبرے واورېدے نو فکرمند شو ویره ورسره پیدا شوه چه هغه څوک چه د حلال ښکار په کولو دومره عذابېدے شی نو زهٔ چه بے گناه خلق ازاروم او خونونه مے په غاړه کېږی زما به لا په هغه جهان کښے څه حال وی ـ او هم د دے فکر په راولاړېدو ئے تکه اوخوړه ډېر نادم شو او د حضرت اشموئیل مزار له لاړو هلته ئے گریه و زاری او ژړا انگولا اغازه کړه او توبه گار استغفار شو ـ

وائی چه د حضرت اشموئیل علیه‌السلام قبر اوچاؤدو او هغه ترے رابهر شو او د ملک طالوت سره ئے خبرے اوکړے او ورته ئے اوویل چه اے طالوت الله تعالی په تا خپل فضل اوکړو په خپله مهربانئ ئے تهٔ د خوارئ او عاجزئ نه تر بادشاهئ سلطانئ اورسولے او ټول سرکش بنی اسرائیل دِ مطیع او فرمانبردار شول. او ټول مے د حکم او فرمان لاندے کړل نو تا دا څه ناروا چارے راواغېستے ـ که د مغفرت امېدوار ئے نو تهٔ سره د خپلو ځامنو چه ټول لس کسان بی په کفارو پسے غزا له لاړ شئ او جنگونه ورسره کوئ تر هغے وخته چه لس واړه شهیدان شئ بس هم دغه به ستاسو توبه وی. او پس له هغے به دِ الله تعالی اوبخښی.

لنډه دا چه طالوت د غزا په نیت د هغه ځایه راروان شو ـ

حضرت داؤد علیه‌السلام را طلب کرده تسلیم پادشاهی بدو نموده تهنیت و مبارکبادی داد و در آخر آن وصیت کرده گفت که مارا قصد جهاد مصمم شده میروم اما دو منکوحهٔ من حامله اند ـ فرزندانی که از آنها متولد شوند میباید که تربیت آنها بجا آری حضرت داؤد وصیت وی قبول نموده منظور داشت ـ بعد ازان ملک طالوت معه فرزندان خود ازان جا روانه شده بغزاء کافران مشغول گشت ـ چنانچه در مدت چهل روز همه یازده کس شهید شدند آخرالامر بعد ازان از هر دو منکوحهٔ ملک طالوت یکیک فرزند بوجود آمد حضرت داؤد علیه‌السلام بموجب وصیتِ ملک طالوت تربیت ایشان می نمود و یکی را نام ارمیانهاد و دیگر یرا نام برخیا کرد و چون ارمیا و برخیا هر دو بالغ شده متاهل گشتند ایشانرا نیز فرزندان بوجود آمدند چنانچه ارمیا فرزند خود را نام افغان نهاد و برخیا نام فرزند خود آصف کرد پس چون که دور حضرت داؤد علیه‌السلام منقضی شده و دور سلطنت حضرت سلیمان علیه‌السلام آمد حضرت سلیمان آصف را وزیر خود نموده افغان را سپه سالار داشت ـ

گویند که جن هم تابع افغان بودند و باقی امور مملکت ، انتظام سلطنت نیز بر هر دو ایشان متعلق بود بعد ازان اولاد افغان در کوه سلیمان ساکن گشته بدینِ اسلام قایم و ثابت بودند تا آن وقتی که حضرت رسول مقبول صلی‌الله علیه وسلم مبعوث شده ایشان در آنجا بودند بناء علی هذا مردم افغانان را در عربستان سلیمانی میگویند ـ

حضرت داؤد علیه‌السلام ئے راوُبلو بادشاهی ئے وزحواله کړه او ورته ئے اووے سونړه د جهاد اراده کړے ده او زما دوه ارتینے حامله دی که ځامن ئے اوشول د هغوئی تربیت په ښهٔ شان اوکړه ـ حضرت داؤد علیه‌السلام د هغهٔ وصیت اومنو او د هغے نه پس ملک طالوت سره د خپلو ځامنو په غزا پسے اووت او د کافرانو سره په جنګونو مشغول شو ـ چنانچه په ځلوښت ورځو کښے تول یوولس واړه شهیدان شول آخر څه موده پس د طالوت د دواړو ښځو یو یو ځوے اوشو ـ حضرت داؤد علیه‌السلام د ملک طالوت د وصیت مطابق د هغوئی تربیت په ښهٔ شان کوو او د یو نوم ئے ارمیا او د بل نوم برخیا کېښود ـ او هرکله چه ارمیا او برخیا دواړه زلمی شول او ودونه ئے اوکړل نو د دوئی هم ځامن پېدا شول چنانچه ارمیا د خپل ځوی نوم افغان کېښود ـ او برخیا په خپل ځوی آصف نوم کړو ـ او هرکله چه په حضرت داؤد پسے د حضرت سلیمان علیه‌السلام بادشاهی شوه ـ حضرت سلیمان آصف خپل وزیر مقرر کړو او افغان ئے سپه سالار کړو ـ

وائی چه پیریان هم د افغان مطیع وو ـ او د حکومت نور کار و بار به هم دے دواړو به شریکه چلوو ـ څه زمانه پس د افغان اولاد په کوه سلیمان کښے میشته شو او په اسلام باندے تل کلک ولاړ وو ـ تر هغے وخته چه حضرت رسول مقبول صلی‌الله علیه وسلم دے دنیا ته تشریف راوړو ـ دوئی لا هم هغلته ډېره وو ـ له دے کبله پښتنو ته په عربستان کښے سلېمانی ویلے کېږی ـ

گویند که هر گاه لمعان انوار نور محمدی در جهان منتشر شده قیس نام سردار که از جمله اولاد افغان بود با جمیع هفتاد کس بقصد ملازمت فیض موهبت آن خیرالبشر روانه شده در خاطر جزم کرد که اگر فی‌الواقع آن رسول آخرالزمان باشد که اوصاف وی در توریت و انجیل دیده و خوانده شده است هر آینه ایمان بدو خواهیم آورد -

القصه چون قیس وغیره بشرف ملازمت آن رسالت پناه فیض اندوز شده همگی ایشانرا اطمینان خاطر بدو شده بشرف اسلام مشرف گشتند و ایمان بوی آوردند - چون بعد ازان از جناب رسالت مرخص شده بخانهٔ خود ها رفتند جمله قوم خود را از ظهور نور محمدی و ایمان آوردن خود بروی مطلع ساختند تا ایشان نیز همگی بیکبارگی غایبانه بدو ایمان آورد و بشرف اسلام مشرف گشتند و ایشان در اصل نیز همه مسلمانان بودند - چنانچه پیغمبران و بادشاهان از ایشان در ایشان پیدا می گشتند - قال‌الله تعالیٰ وَاِذْ قَالَ مُوْسٰی لِقَوْمِهٖ یٰا قَوْمِ اذْكُرُوْا نِعْمَةَاللهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَعَلَ فِيْكُمْ اَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوْكًا وَّآتٰيكُمْ مَّا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِيْنَ ازین سبب که رسولان مختص برائی تبلیغ احکام شرعی اند - قال‌الله تعالیٰ وما علی الرّسول الّا البلاغ و

وائی چه کله د نورِ محمدی په پلوشو دنیا منوره شوه نو قیس نومے د افغانانو یو سردار سره د اویا کسه نورو ملګرو د حضور صلی الله علیه وسلم په خدمت کښے حاضر شول او اراده ئے اوکړه که چرے هغه ریښتیا د خدائے آخری پیغمبر وی چه د هغهٔ تول اوصاف په تورات او انجیل کښے مونږ لیدلی او اورېدلی دی نو بے شکه چه مونږ به پرے ایمان راوړو۔

لنډه دا چه هرکله چه قیس و غیره د حضور صلی الله علیه وسلم په خدمت کښے حاضر شول نو د تولو تسلی اوشوه او یقین ئے راغے چه هم دا هغه آخری نبی دے او په جمع ئے پرے ایمان راوړو۔ او چه د دربار نبوی صلی الله علیه وسلم نه ئے رخصت اغیستو نو تول د ایمان په نور فیض یاب شوی وو۔ او څه وخت چه خپل قوم ته بیرته راغلل نو هغوئی هم د دوئی په تصدیق تول مسلمانان شول او غایبانه ایمان ئے راوړو۔ او دوئی په اصل کښے تول د پخوا راسے مسلمانان وو چنانچه پیغمبران او بادشاهان په دوئی کښے مسلسل پیدا کیږی۔ الله تعالی فرمائیلی دی ((او کوم وخت چه اوویل موسیٰ علیه السلام خپل قوم ته اے قومه یاد کړئی تاسو نعمتونه د الله تعالیٰ چه جوړ ئے کړل په تاسو کښے نبیان او بادشاهان او درکړی ئے دی تاسو له هغه نعمتونه چه نهٔ ئے دی ورکړی بل چا ته (په خپله زمانه کښے))) او هرکله چه رسولان د شرعی احکامو په تبلیغ مامور وی الله تعالی فرمائیلی دی وما علی الرسول الا البلاغ او

پادشاهان جهت ابوای احکام اسلام و انتظام امور عباد هستند ـ قال رسول‌الله اَلْمُلْکُ وَالنُّبُوَّۃُ تواماں نزد خرد شاهی و پیغمبری چون دو نگین اند یک انگشتری و کتب سماوی بر ایشان نیز نازل میشد ـ قال‌الله تعالیٰ وَلَقَدْ آتَیْنَا بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ الْکِتٰبَ وَالْحُکْمَ وَالنُّبُوَّۃَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّیِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَی الْعَالَمِیْنَ ـ و فرزندان حضرت یعقوب علیه‌السلام که جملهٔ دوازده کس بودند چنانچه حضرت یوسف وغیره همه پیغمبران بودند و حضرت موسیٰ و حضرت هارون و حضرت داؤد و حضرت سلیمان و حضرت عیسیٰ و حضرت زکریا و حضرت یحییٰ علیهم‌السلام و غیر از ایشان در بنی اسرائیل بسیار مبعوث گردیده اند چنانچه جمیع یک لک و بیست چهار هزار کم زیاده انبیاء پیدا شده اند گویند که ازان جمله هشتاد هزار انبیاء در بنی اسرائیل بودند ـ

الغرض که قیس مذکور معه جمیع قوم خود بحضرت رسالت پناه صلی‌الله علیه وسلم ایمان آورده بشرف اسلام مشرف گشتند و قیس را ازان جناب والا لقب عبدالرشید شده چنانچه ایشان اکثر اوقات در حضور پرنور حاضر می بودند و جنگ و غزا میکردند ـ

گویند که در فتح مکه معظمه نیز ایشان بودند چنانکه قدوة‌العارفین

بادشاهان د اسلامی احکامو او اولسی او معاشرتی معاملاتو په انتظام او چلولو مامور وی۔ لکه رسول کریم صلی‌الله علیه وسلم فرمائی چه ((بادشاهی او نبوت دوه غمی دی (په یوه ګوته کښې)))۔ او نبوت او بادشاهی په یوه ګوته کښې په مثال د دوو غمو دی او اسمانی صحیفې او کتابونه په دوئی نازلیدل۔ الله تعالیٰ فرمائی ((او په تحقیق ورکړی وُو مونږه بنی اسرائیلو ته کتاب (توراة) او بادشاهی او نبوت او روزی کړی وُو مونږه د دوئی پاک څیزونه او بهتر کړی وُو مونږه دوئی په نور مخلوق (د خپلے زمانے) باندے)) او د حضرت یعقوب[ع] دولس واړه ځامن چنانچه حضرت یوسف[ع] او نور ټول پیغمبران وُو. او حضرت موسیٰ ، حضرت هارون ، حضرت داؤد ، حضرت سلیمان، حضرت عیسیٰ حضرت ذکریا ، حضرت یحییٰ علیهم‌السلام او نور ډیر پیغمبران په بنی‌اسرائیلو کښې مبعوث کړی شوی دی۔ چنانچه ټول یو لک څلیریشت زره زیات و کم پیغمبران یادیږی ۔ وائی چه په دوئی کښې اویا زره پیغمبران په بنی اسرائیلو کښے راغلی وُو۔

الغرض قیس عبدالرشید سره د خپل ټول اولس په حضرت رسالت پناه صلی‌الله علیه وسلم ایمان راوړو او په اسلام مشرف شول۔ او قیس ته د حضور نبی کریم صلی‌الله علیه وسلم له جانب د عبدالرشید لقب ورعطا کړے شو ۔ چنانچه هغه به اکثر د حضور په دربار کښے حاضر وو۔ او په جنګونو او غزاګانو کښے به شامل وو ۔

وائی چه د مکے معظمے د فتحے په موقع هم دے موجود وو۔

عمدة‌المحققین اسوة‌السالکین اخوند درویزه قدس‌الله سره در تذکرة‌الابرار والاشرار خود آورده که مستورات افغانان در جنگ و غزا نیز حاضر گشتندی با غازیان آب رسانیدندی و تیرها گرد آوردندی و هر چند که ایشان مامور بستر بودند اما رسول مقبول صلی‌الله علیه وسلم جهت امداد غازیان منع ایشان نه فرمودی و نیز در تواریخ مسطور است که بتان که اکنون بتغیر السنه و مرور از منه به پٹان اشتهار دارد نیز از جناب رسالت پناه صلی‌الله علیه وسلم خطاب بقیس عبدالرشید است و بتان در اصل تخته زیر جهاز را میگویند که بنایِ جهاز بران مرتب باشد و درینجا مراد از خطاب بتان اینست که بنای تقویت اسلام بر شما و اولاد شما خواهد بود و این هیچ غریب و بعید نیست اگر بر زمان گوهرفشان آن حضرت رفته باشد زیرا که اگر چه بنی اسرائیل در شرافت با عرب برابر نیستند عرب بهتر و افضل اند ازان سبب که حضرت خیرالبشر افضل همه مخلوقات است چنانچه جمیع انبیاء و اولیاء و عرش و کرسی و سملوات و اراضی و ما فیها از روی ایشان پیدا شده اند ـ چنانچه گفته است ـ

بیت

نچه اول شد پدید از جیب غیب　　بود نور جان او بی هیچ ریب
عد ازان آن نور مطلق زد علم　　گشت عرش و کرسی و لوح و قلم

قدوةالعارفين عمدةالمحققين اسوةالسالكين اخوند درویزه قدس‌الله سره په تذکرةالابرار ولاشرار کښې لیکلی دی چه ښتنې مېرمنې به په جنګونو او غزاګانو کښې هم حاضرې وې۔ او غازیانو له به ئې اوبه ورکولې او په مېدان جنګ کښې به ئې غشی راټولول او که څه هم دوئ ستروندې وې خو رسول مقبول صلی‌الله علیه وسلم به د غازیانو د امداد د خاطره په دوئ پابندی نهٔ کېښوه او په څېنو تواریخو کښې ئې دا هم راوړی دی چه بټان چه د تلفظ او لهجې په بدلون اوس پټهان مشهور شوې دې دا هم د جناب رسالت مآب صلی‌الله علیه وسلم له خوا د قېس عبدالرشید خطاب وو۔ او بټان په اصل کښې د جهاز هغه لاندینئ تختې ته وائی چه د جهاز ادانړه پرې اودرولې کېږی او ټول جهاز پرې راټینګ وی۔ او دلته د دې خطاب نه مراد دا وو چه د اسلام د تقویت بناء په دهٔ او د دهٔ په اولاد باندې ده*۔ او دا څه عجیبه یا نا اشنا خبره نهٔ وه۔ که د آنحضرت په فرموداتو کښې دا راغلی وی۔ ځکه چه که څه هم بنی اسرائیل په نسبی شرافت کښې د عربو ساری نهٔ دی او عرب ترې په دې غوره او افضل دی چه حضرت خیرالبشر د کونېنو سردار محمد مصطفئے صلی‌الله علیه وسلم چه په ټول مخلوقات کښې افضل دے او واړه انبیا او رسولان، اولیاءالله، عرش کرسی او زمکې اسمانونه او څه چه په دوئ کښې دی ټول د پاک حضرت له مخه پیدا دی۔

بیت

آنچه اول شد پدید از جیب غیب — بود نور جان او بی هیچ ریب
بعد از آن نور مطلق زد علم — گشت عرش و کرسی و لوح و قلم

---

*فطرت کے مقاصد کی کرتاہے نگہبانی — یا بندۂ صحرائی یا مرد کہستانی

كما جاء فی حدیث‌القدسی لَوْلَاکَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلَاکَ پس همچنین قوم آن حضرت نیز بهترین اقوام است کما حکی عن النبی علیه الصلوة والسلام اَلْعَرَبُ خَیْرُ النَّاسِ ثُمَّ خَیْرُهُمْ مُحَمَّدٌ فَهُوَ فِیْهِمْ خَیْرُهُمْ

اما ما ورای عرب مر بنی اسرائیل را نیز الله تعالیٰ شرافتی داده چنانچه در کلام مجید جا بجا بیان احوال ایشان فرموده است و چند مقام بنهادن بار منت مخاطب نموده قال‌الله تعالیٰ یَا بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ اذْکُرُوْا نِعْمَتِیَ الَّتِیْ اَنْعَمْتُ عَلَیْکُمْ وَ اَنِّیْ فَضَّلْتُکُمْ عَلَی الْعَالَمِیْنَ۔ و نیز دین را گاهی ایشان از دست نداده از اصل پشت در پشت اکثر مسلمانان آمده اند و امورات عجیبه و کارهای نادره از ایشان صادر شده که یکی ازان اینست که

چون فرعون بر ایشان ظلم و تعدی بسیار آورد تمامی بنی اسرائیل را غلامان ساخت و اطفال ایشانرا قتل مینمود کما قوله تعالیٰ وَ اِذْ نَجَّیْنَاکُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ یَسُوْمُوْنَکُمْ سُوْءَ الْعَذَابِ یُذَبِّحُوْنَ اَبْنَاءَکُمْ وَ یَسْتَحْیُوْنَ نِسَاءَکُمْ وَ فِیْ ذٰلِکُمْ بَلَاءٌ مِّنْ رَّبِّکُمْ عَظِیْمٌ

ما بنی اسرائیل همه آن سختیان را قبول کرده اسلام را از دست دادند تا آن وقتیکه حضرت موسیٰ و حضرت هارون در ایشان مبعوث

په حدیث قدسی کښې ارشاد دے چه ((که نۀ وے تۀ نو نۀ به وو پیدا کړی ما آسمانونه (کائنات))) پس دغه رنګ د آنحضرت امت هم په نورو امتونو بهتر او افضل دے۔ لکه حضرت پاک نه راوړی شوی دی چه ((عرب بهتر په خلقو دی بیا محمد (صلعم) بهتر د دوئ دے پس دے په دوئ کښې بهتر د بهترو د دوئ نه دے)) خو د عربو نه علاوه بنی اسرائیلو ته هم الله تعالیٰ شرف وربخښلے دے۔ چنانچه په کلام مجید کښې ځائے په ځائے د دوئ ذکر موجود دے او یو ځو ځایه ئے په دوئ خپل احسانات هم ذکر کړی دی۔ لکه چه فرمائی ((اے بنی اسرائیلو یاد کړئ تاسو نعمتونه زما۔ هغه چه درکړی دی ما تاسو ته، او بیشکه چه ما بهتر کړی ییٔ تاسو په (نور) مخلوق (د خپلے زمانے))) او بله دا چه دین دوئ په یو وخت نۀ دے پریښے او په اصل کښې پېړئ په پېړئ دوئ مسلمانان راغلی دی او ناشنا خبرے او عجیبه کارونه د دوئ له لاسه شوی دی۔ چه یو پکښې دا هم دے۔

هرکله چه فرعون په دوئ سخت ظلم شروع کړو او ټول بنی اسرائیل ئے غلامان کړل او هلکان به ئے ورله وژل او جینکئ به ئے پرېښودے۔ لکه چه د الله تعالیٰ ارشاد دے چه ((او یاد کړه هغه وخت چه خلاص کړئ ما تاسو د فرعونیانو نه چه درکول به ئے تاسو ته سخت عذابونه، چه حلالول به ئے ځامن ستاسو او ژوندئ به ئے پرېښودے جینکئ ستاسو او په دے کار کښې یو سخت آزمایش وو (په تاسو) د خپل رب نه))۔ خو بنی اسرائیلو دغه ټولے سختئ په ځان منلے وے او اسلام ئے نۀ پرېښو۔ تر هغے وخته چه حضرت موسیٰ او حضرت هارون علیهم‌السلام په دوئ کښې مبعوث

شده از طرف الله تعالیٰ مامور گردیدند شمایان هر دو پیش فرعون رفته بنی اسرائیل را ازو خلاص کنید و ویرا بدین اسلام خوانید کقوله تعالیٰ فَأْتِيَاهُ فَقُولَا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ پس چونکه حضرت موسیٰ و حضرت هارون هر دو پیش فرعون رفته جد و جهد نمودند هیچ فایده نکرد و ایمان بدیشان نیاورد چنانچه تفصیل قصه حضرت موسیٰ علیه‌السلام و فرعون بی عون در قرآن شریف جا بجا آمده است۔

القصه چون حضرت موسیٰ و حضرت هارون بنی اسرائیل را باخود گرفته روان شدند فرعون ازین حال اطلاع یافت۔ بتمامی لشکر خود در پس ایشان روانه شده پس و پیش میرفتند تا بر سر دریا رسیده۔ دریا حضرت موسیٰ علیه‌السلام را راه داده و درمیان خشک گردید و تمامی بنی اسرائیل بحضرت موسیٰ و حضرت هارون علیهما السلام بران راه درگذشتند چون فرعون با تمامی لشکر خود بدان راه در پس ایشان آمد دریا از هر دو طرف موج زده بهم بر آمد و فرعون را با تمامی لشکر غرق گردانید کما قوله تعالیٰ وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ۔ پس هر گاه که فرعون با تمامی لشکر خود غرق شد بنی اسرائیل را الله تعالیٰ از

کړے شول او د الله تعالیٰ له طرفه ورته دا حکم اوشو چه تاسو دواړه فرعون له ورشئ او بنی اسرائیل د هغهٔ نه خلاص کړئ او د اسلام دعوت ورته ورکړئ۔ لکه چه الله تعالیٰ فرمائی ((پس لاړ شئ تاسو دهٔ (فرعون) ته او اووایئ چه مونږ رسولان د رب ستا یو پس اولیږه مونږ سره بنی اسرائیل او عذاب مهٔ ورکوه دوئ ته))۔ پس څه وخت چه حضرت موسیٰ علیه‌السلام او حضرت هارون علیه‌السلام دواړه په فرعون پسے ورغلل کوششونه ئے اوکړل او څه خوند ئے اونهٔ کړو او په دوئ ئے ایمان رانهٔوړو۔ چنانچه د موسیٰ علیه‌السلام او فرعون ترمینځه د پیښو اوږد بیان په قرآن کریم کښے ځائے په ځائے موجود دے۔

لنډه دا چه هرکله چه حضرت موسیٰ او حضرت هارون بنی اسرائیل د ځان سره کړل او روان شول نو فرعون پرے خبر کړے شو نو سره د خپل ټول لښکره ورپسے شو او د هغوئ تعاقب ئے اوکړو خو دریاب حضرت موسیٰ علیه‌السلام له لاره ورکړه او دے سره هارون علیه‌السلام او د خپل قوم بنی اسرائیلو پرے پورے وت ا هرکله چه فرعون د خپل ټول لښکر سره په هغه مخه په دوئ پس راغے نو دریاب چپه اوکړه او فرعون هکښے سره د خپل لاؤ لشکر غرق شو۔ لکه چه الله تعالیٰ فرمائی ((او کوم وخت چه دوه ځا کړو مونږه په تاسو دریاب پس تاسو خلاص کړئ مونږه (پورے و له دریابه) او غرق مو کړل فرعونیان او تاسو ورته کتل))۔ پس هر چه فرعون د خپل ګاهم لښکر سره غرق شو نو الله تعالیٰ بنی‌اسرائیل

فرعون خلاص گردانید۔ کقوله تعالیٰ وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِيْ اِسْرَآئِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِيْنِ مِنْ فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ كَانَ عَالِيًا مِّنَ الْمُسْرِفِيْنَ۔ و اسلام از سر نو تازه و قوی گردید۔

دیگر آنکه وقتی که حضرت موسیٰ علی نبینا و علیه الصلوة والسلام روانه کوه طور شده بنی اسرائیل را بمقام خود بگذاشت درانوقت سامری نام ساحری بود که در علم سحر و ساحری مهارتی تمام داشت گوساله از زر سرخ تیار ساخته بدُر و جواهر مکلل نموده بآواز در آورد۔ کقوله تعالیٰ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوْسٰى مِنْ بَعْدِهٖ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَّهٗ خُوَارٌ و با بنی اسرائیل ظاهر ساخته که خدای موسیٰ علیه‌السلام و شمایان این بود که موسیٰ و شما پرستش میکردید۔ پس چون آن گوساله از زر سرخ بود و بدُر و جواهر مکلل و نهایت حسین و بانگ بر میداشت ایشان از سر جهل و نادانی بیقین دانستند که راست خدای موسیٰ این باشد۔ پس بعضی ایشان فریفتهٔ قول او شده بخدائی ویرا قبول نمودند۔ چون بعد ازان حضرت موسیٰ علیه‌السلام از آنجا برگشته آمده مراجعت نمود بعضی بنی اسرائیل عبده عجل دریافت۔ پس بر ایشان عتاب آغاز نمود

فرعون نه خلاص کړل. الله تعالیٰ فرمائی ((او بېشکه چه خلاص کړل مونږه بنی اسرائیل د عذاب د سپکاوی (بے عزتئی نه) له فرعون بېشکه چه وو دے له ډېرو لویو ظالمانو نه)) او اسلام سردوباره قوی او تازه شو۔

دویمه دا چه هرکله چه حضرت موسیٰ علیه‌السلام کوه طور ته روان شو او بنی اسرائیل ئے په یو ځائے کښے پاتے کړل نو په هغه وخت کښے سامری نومے یو جادوگر وو چه په سحر او جادو کښے ورته کمال حاصل وو هغهٔ د سرو زرو یو سخے جوړ کړو چه دُر جواهر پرے لګېدلی وو هغه سخی به اواز کوو۔ لکه چه الله تعالیٰ فرمائی ((او جوړ کړو قوم د موسیٰ علیه‌السلام روستو د (تلو د) موسیٰ علیه‌السلام نه (کوه طور ته) د زیوراتو د دوئی (قبطیانو) نه سخے جوسه دار آواز کونکے)) او په بنی اسرائیلو ئے دا ظاهره کړه چه د موسیٰ علیه‌السلام او ستاسو هغه خدائے دا دے چه تاسو او هغهٔ به ئے پرستش کوو۔ او هرکله چه هغه سخے د سرو زرو وو او دُر جواهر پرے جړاؤ کړی شوی وو او ډېر بے شانه بنائیسته وو او آواز به ئے هم کولے شو نو دوئی د خپل جهالت او ناپوهتیا له مخے په دے یقین اوکړو چه دا به ګنی ریښتیا د حضرت موسیٰ علیه‌السلام خدائے وی. پس په دوئی کښے ځنے د هغهٔ په خبرو اوغولېدل او د سخی نه ئے خدائے ساز کړو۔ هرکله چه موسیٰ علیه‌السلام د کوهِ طور نه بیرته پسته راغے نو خبر شو چه بنی اسرائیلو د سخی عبادت شروع کړے دے۔ هغه ځنے په دے ډېر خفه او تهرژن شو او بنی اسرائیل ئے ډېر

ملالت کرد و هادیِ راه ایشان شده بتوبه و استغفار هدایت نمود و قبول توبه و عفو معصیت ایشان مشروط بقتل ایشان کرد - ایشان همه بگفته حضرت موسیٰ صلواةالله علیه متنبه شده نادم تایب گشتند و امر خدای و رسول خود را ازعان نمودند و هر چند که جان عزیز تر از هر چیز است اما ایشان از خوف خدای جل و علا و استنکاف کفر و کافری از جانهای خود درگذشته سر های خود را فدای دین اسلام نمودند و به صحرا بیرون رفته و بدو زانو بنشستند و جانها را بقتل تسلیم نمودند تاکه حضرت هارون برادر حضرت موسیٰ علیهماالسلام با دوازده هزار مرد شمشیر کشیده بیامد و از اول طلوع آفتاب تا وقت زوال همه عبدهٔ عجل را که هفتاد هزار بودند بکشتند و بدولت ابدی و سعادت سرمدی رسانیدند کما قال‌الله تعالیٰ

وَ اِذْ قَالَ مُوْسٰی لِقَوْمِهٖ یَا قَوْمِ اِنَّکُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَکُمْ بِاتِّخَاذِکُمُ الْعِجْلَ فَتُوْبُوْآ اِلٰی بَارِئِکُمْ فَاقْتُلُوْآ اَنْفُسَکُمْ ذَالِکُمْ خَیْرٌلَّکُمْ عِنْدَ بَارِئِکُمْ فَتَابَ عَلَیْکُمْ اِنَّهٗ هُوَالتَّوَّابُ الرَّحِیْمُ ٥

دیگر قوم بنی عمالقه را که از جمله جباران جهان بودند نیز

سلامته کړل او دوئ ته ئے هدایت اوکړو چه توبه‌ګار استغفار شئ
خو دوئ ته ئے اوویل چه ستاسو توبه به هله قبلیږی او ګناهونه
به مو هله اوبخښلے شی څه وخت چه تاسو خپل ځانونه قتل ته
اونیسئ۔ او دوئ ټولو د حضرت موسیٰ علیه‌السلام په انتباه په خپلو
کړو پښېمانه او توبه‌ګار شول۔ او د خدائے او د هغهٔ د رسول امر
ئے په ځائے کړو او که څه هم د سړی ځان ډیر خوږ دے خو
دوئ د الله تعالیٰ د ویرے او د کفر د تور نه د خلاصېدو د پاره
ځان قربانولو ته غاړه کېښوه او په اسلام باندے ئے خپل
ځانونه قربان کړل او صحرا ته اووتل او سرونه ئے قربانئ ته ښکته
کړل۔ او حضرت هارون علیه‌السلام د موسیٰ علیه‌السلام ورور ورپسے
سره د دولسو زرو تېغ زنو راغے او د نمر د ختو نه د ډېر پرېوتو
پورے ئے ټول د سخی عبادت کوونکی چه خواؤ شا اویا زره وو قتل
کړل۔ او ابدی دولت او سرمدی سعادت ئے نصیب شو۔ لکه الله تعالیٰ
فرمائی ((او کوم وخت چه اوویل موسیٰ علیه‌السلام قوم خپل ته
اے قومه بېشکه چه ظلم کړے دے تاسو په ځانونو خپلو، په نیولو
د سخی (په خدائی) سره ، پس توبه اوباسئ خالق خپل ته، پس قتل
کړئ ځانونه خپل دا کار فایده‌مند دے تاسو له ، په نزد د خدائے
ستاسو، پس توبه قبلوی هغه ستاسو بېشکه چه هغه (الله) توبه قبلوُنکے
او مهربانه دے)) ۔

او د بنی عمالقه قبیله چه خاق ئے ظالم او جابر وو هم

حضرت موسیٰ بقتل رسانیده عوج کافر را هم مقتول ساخت۔ بعد ازان پس از حضرت موسیٰ بار دیگر دین ضعیف شده غلبۂ کفر گردید تا آنوقتی که طالوت پیدا شده معه جالوت کافری که از پادشاهان وقت بود جنگ نمود و جالوت از دست حضرت داؤد علیه‌السلام کشته شد کما مرفی قوله تعالیٰ وَقَتَلَ دَاوٗدُ جَالُوْتَ و کفر مغلوب گردید و دین اسلام از سر نو تازه و قوی گشت تا آن وقتی که حضرت سلیمان علیه‌السلام پادشاه ربع مسکون شده اکثر کفرۂ جهانرا از سلاطین وغیره مسلمانان ساخت که یکی ازان جمله پادشاهان عظام که مسلمان گردید، بلقیس است۔

چنانچه قصه وی در قرآن مجید بتفصیل آمده است که هد هد خبر آن ملکه بحضرت سلیمان علیه‌السلام آورده ظاهر نمود که چنین و چنان ملکه دیدم که مثل آن دیده نشده است و تختی عظیم دارد کما فی قوله تعالیٰ اِنِّیْ وَجَدْتُّ امْرَاَةً تَمْلِکُهُمْ وَ اُوْتِیَتْ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ وَّ لَهَا عَرْشٌ عَظِیْمٌ ۔ پس چون حضرت سلیمان علیه‌السلام متوجه بلقیس گردید بلقیس طاقت جنگ نیاورده مسلمان گشت۔ کقوله تعالیٰ قَالَتْ رَبِّ اِنِّیْ ظَلَمْتُ نَفْسِیْ وَ اَسْلَمْتُ مَعَ سُلَیْمَانَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ ۔ و بعد

حضرت موسیٰ علیه‌السلام بیخی نیست و نابوده کړه او عوج کافر ئے هم قتل کړو ۔ څه زمانه پس د حضرت موسیٰ علیه‌السلام د دور په تیریدو اسلام بیا ضعیف شو او کفر غلبه اوکړه ۔ اخر داسے وخت راغلو چه طالوت پیدا شو او د خپلے زمانے د یو کافر بادشاه جالوت سره ئے جنګ اوکړو او جالوت د حضرت داؤد علیه‌السلام د لاسه قتل شو لکه چه الله تعالیٰ فرمایلی دی چه ((او داؤد ؑ جالوت قتل کړو)) او کفر بیا مغلوب شو او اسلام د نوی سره تازه او قوی شو۔ تر هغے چه د حضرت سلیمان علیه‌السلام د بادشاهئ دور دوران شو ۔ او هغه د ټولے دنیا بادشاه وو او د دنیا اکثر کافران او بے دینه بادشاهان ئے مسلمانان کړل۔ په دے بادشاهانو او سلاطینو کښے یوه بلقیس هم وه ۔

چنانچه د هغے قیصه په قرآن مجید کښے ښه په تفصیل راغلے ده۔ چه ُملا چرګک (هد هد) د دے ملکے خبر حضرت سلیمان علیه‌السلام ته راوړو او ورته ئے عرض اوکړو چه یوه داسے شهزادګئ مے لیدلے ده چه د هغے په شان به بله نۀ وی او د لوئے تخت مېرمن ده لکه چه الله تعالیٰ فرمائیلی دی ((بیشکه چه لیدلے ده ما یوه ښځه (بلقیس) چه حکومت کوی د دوئ او ورکړے شوے دے هغے ته هر څیز (ساز سامان) او د دے یو ډیر لوئے تخت دے)) پس هرکله چه حضرت سلیمان علیه‌السلام بلقیس ته متوجه شو ۔ نو بلقیس د جنګ توان اونۀلارۀ او مسلمانه شوه ۔ الله تعالیٰ فرمائی ((اوویل بلقیس اے ربّ زما بیشکه چه ما ظلم کړے دے په خپل ځان او اسلام راوړو ما د سلیمان علیه‌السلام په وړاندے صرف په یو الله تعالیٰ چه ساتونکے د ټول مخلوق دے)) او د

از مرور دور حضرت سلیمان حضرت عیسیٰ علیه‌السلام در بنی اسرائیل مبعوث گردید چنین انبیاء دیگر هم همیشه در ایشان مبعوث میشدند و دین اسلام در هر وقت قایم و برحال میبود تا آن وقتیکه مرور خیرالبشر مبعوث شده آفتاب نور محمدی ظاهر گشت۔ پس درانوقت اولاد افغان از قیس وغیره از وطن اصلی خود که در کوه سلیمان در نواحی ملک شام متوطن بودند همه گرد آمده بآن حضرت صلی‌الله علیه وسلم ایمان آوردند و بشرف اسلام مشرف گشتند۔

چنانچه سابق ازین هم ایراد یافت بعد ازان بسببی حوات زمانه مردم افغانان از کوه سلیمان مرتهل شده آمده بنواحی قندهار و غزنین ساکن شدند تا آن وقتی که سلطان محمود پادشاه چند دفعه بقصد تسخیر ممالک سند و هندوستان آمده بی بهره و بی فتح باز گشت التجای بافغانان آن نواحی برد که در غزنین و قندهار ساکن بودند وبخانه ایشان در آمده امداد و معاونت خواست چنانچه گویند که دوازده هزار سوار و دوازده هزار پیاده از مردم افغانان آن نواحی رفاقت او نموده خانه وار کوچیله همراه وی آمدند و مقدمه جیش شده متوجه هندوستان گشتند چنانچه تمامی هندوستان را تا دکن فتح نمود تا بعدی که در دکن در موضع سومنات بتی که بدُر و جواهر

حضرت سلیمان علیه‌السلام د دور د تیرېدو نه پس په بنی اسرائیلو کښې حضرت عیسیٰ علیه‌السلام نازل شو۔ همدغه رنګ انبیاء او پیغمبران په دے قوم کښې نازلېدل او په هر دور او هره زمانه کښې پکښې اسلام په څه نه څه شکل کښې باقي او قایم وو۔ تر هغې وخته چه د نبیانو سردار حضرت محمد خیرالبشر صلی الله علیه وسلم دے دنیا ته تشریف راوړو او د هغوئی د نور ظهور اوشو۔ پس په هغه وخت کښې د افغان اولاد چه قیس وغیره وُو د خپل اصلی وطن نه چه د کوه سلیمان په خواوشا کښې د شام په ملک کښې وو راغلل او ټولو په جمع په نبی کریم صلی الله علیه وسلم ایمان راوړو او په اسلام مشرف شول۔

چنانچه د دے نه اګاهو هم ویلې شوی دی چه دوئی د څه حادثې له مخه د هغه ځایه راپاسېدل او د قندهار او غزنینو په خواوشا کښې ئې ډیره واچوله۔ او تر هغه وخته دغلته په قلاره آباد وو تر څو چه سلطان محمود غزنوی بادشاه شوے نه وو۔ د سلطان محمود غزنوی د بادشاهئ په زمانه کښې چه هغه د سند او هند د تسخیر د پاره تاختونه اوکړل او څو واره مسلسل ناکامیابه شو نو اخر ئې په هغه پښتنو نظر واچاوه او کړه څوک چه د غزنینو او قندهار په حدود کښې میشته وو او په دوئی کور په کور اوګرځېدو او د دوئی نه ئې مدد او کومک اوغوښتو۔ چنانچه ویلې شی چه دولس زره سواره او دولس زره پیاده پښتانه غازیان ورسره ملګری شول او د هغه د لښکر سرپره شول او د دے نه پس چه سلطان بیا هندوستان ته مخه اوکړه نو ټول هندوستان ئې تر دکنه اوواهه او فتح ئې کړو۔ تر دے حده چه په دکن کښې په سومنات نومې ځائے کښې یو بت وو چه پرے ملغلرے او جواهرات

مکلل بود آنرا نیز بدست آورده بشکست چنانچه گفته شده است ـ بیت

بتی دیدم از عاج در سومنات مرصع چو در جاهلیت منات

و منات نام بتی است از جمله بتان سلسله قریش کما فی قوله تعالیٰ اَفَرَاَیْتُمُ اللّٰتَ وَالْعُزّٰی وَ مَنٰاتَ الثّالِثَةَ الْاُخْرٰی الغرض سلطان محمود دفعه اخیره اکثر کفرۂ هند را بقتل رسانیده بولایت مراجعت نموده نقل است که افغانان را در بعضی مواضعات خصوصاً در گردنواح لاهور برای ترویج احکام اسلام قایم نموده بگذاشت و ایاز را در دارالسلطنت لاهور نایب خود کرد و او چندگاه درانجا اقامت نموده حکم رانی کرد وقتیکه ایام سلطنت سلطان محمود و اولاد وی علی حسب نوبتهم منقضی شده سلطان معزالدین بن سام که در هندوستان بشهاب‌الدین غوری مشهور است که در ملک غور و غزنین و کابل پادشاه مستقل شده چند مرتبه بقصد تسخیر سند و هندوستان آمده و محاربه‌ها کرده حتی که مرتبه اخیره بتاریخ پانصد و هشتاد و هشت سال سنه هجری با رای پتهورا که والی ملک دهلی و اجمیر وغیره بود در شهر پانی پت مقاتله و محاربه کرده او را به جهنم فرستاد آمده بر تخت دهلی قرار گرفت ازان روز تا الیوم دهلی پای تخت هندوستان مقرر شده دارالخلافه گشت و بعد از انقضاء دور سلطان شهاب‌الدین غوری سلطان قطب‌الدین ایبک و سلطان شمس‌الدین التمش

جړاو وو هغه ئے هم په قبضه کښې راغې او مات ئے کړو ـ چنانچه ويلې شي چه **بيت**

بتے ديدم از عاج در سومنات مرصع چو در جاهليت منات

او منات د يو بت نوم دے چه د قريشو بت پرستو د هغه بتانو نه يو وو چه الله تعاليٰ ئے دا يے ذکر کړے دے ((آيا ليدلے دے تاسو لات او عزیٰ او منات دريم بل (له دے قدره بتانو نه))) لنډه دا چه سلطان محمود په اخري ځل د هندوستان اکثر کفار مړهٔ کړل او خپل وطن ولايت ته بيرته راغے۔ واٸي چه هغهٔ ځنې پښتانهٔ د لاهور په خواوشا کښې او يو پله بل پلو د اسلام د تبليغ او ترويج د پاره پاتے کړل۔ او اياز ئے په دارالسلطنت لاهور خپل نائب او قايم مقام کړو ـ هغهٔ ځه موده هلته حکومت اوکړو ـ ځه وخت چه د سلطان محمود غزنوی او د هغهٔ د اولاد د حکومت دوران تېر شو او د سلطان معزالدين بن سام چه په هندوستان کښې په محمد غوری نوم مشهور دے ، زمانه شوه او هرکله چه هغه د غور غزنينو او کابل بادشاه شو ـ هغهٔ هم ځو واره د هندوستان د تسخير په اراده هند ته مخه اوکړه او جنګونه او غزاګانے ئے اوکړے حد دا چه په اخيری وار په ۵۸۸ هجری کښې د راٸے پتورا پرتهوی راج ځوک چه د ډيلي او اجمير راجه وو، سره ئے نښته اوشوه او د پانی پت په ميدان جنګ اوشو او پرتهوی راج ئے واصل جهنم کړو ـ او سلطان د ډيلي تخت اونيوؤ ـ او د هغه ورځے نه راواخله تر دے حينه دهلي د هند پايه تخت دے۔ د سلطان شهاب‌الدين نه پس سلطان قطب‌الدين ايبک او سلطان شمس‌الدين التمشي

و سلطان علاوالدین غوری و امیر تیمور و غیر هم بائین ایشان که ایشان همه سلاطین ترک بودند تا عهد سلطنت سلطان بهلول لودی افغانان همه نوبت بنوبت سلطنت دهلی کرده سلطانان وقت بودند پس چون که ابتدای دخل و تصرف در ملک هندوستان از ایشان که پادشاهان ترکان بودند بوقوع آمده ازان سبب کفرۂ هند مطلق مسلمانانرا ترک میگویند کما لا یخفی هذه النکتة علی ارباب الفهم و در هر عصر و در هر وقت در اوان سلطنت سلاطین مسطورین و من بعد ایشان تالبود اقوام متفرقه من شعب متعدده از اهل اسلام از سادات و مغول و افغان و شیوخ و غیرهم نوبت نبوبت بهندوستان آمده و می آیند و متوطن میشود و ترویج دین مبین میکنند و دین اسلام را شایع میسازند و افاغنه ولایت و وطن نیز از ابتدای تا الآن با کفرۂ آنجای محض الله جنگ و غزا مینمایند ـ چنانچه همگی کفرۂ درۂ لغمان و درۂ پیچ و درۂ کهندی من مضافات کابل و جلال آباد و کفرۂ تالا شرو پنج کڑد و چمله و بنیر و کوهستان در متوڑ و پکهلی وغیره من توابع پشاور و لنگرکوٹ از دست افغانان ولایت مسلمان شده مامون ماندند یا کشته شده مستاصل گشته و درینوقت نیز سرداران وغیره عوام الناس افاغنه ولایت جمع یکی را که عمده وقت و مصلح زمانه باشد چنانچه سیدی یا عالمی آنرا امام و پیشوای خود

او سلطان علاءالدین غوری او امیر تیمور هم د دوئی په رنگ رو ـ او دوئی ټول ترک سلاطین وُو ـ په دوئی پسے د سلطان بهلول لودی زمانه شوه چه د هغے نه پس پښتنو پیړئی په پیړئی په دهلی حکومت کړے دے او د خپل وخت اولوالعزم بادشاهان وُو۔ پس هرکله چه د هندوستان په سیمه د مداخلت او فتوحاتو د سلسلے ابتدا د ترکو سلطانانو له خوا شوے وه همدغه وجه ده د هندوستان کافر، نورے مسلمانانو ته ترک وائی ـ خو باید چه دا نکته دِ د فهم او پوهے په خاوندانو واضحه وی۔ او په هر دور او هره زمانه د مذکوره سلاطینو په وخت کښے او د دوئی نه پس وخت په وخت د هرے ډلے او هرے فرقے مسلمانان چه سادات، مغل پښتانهٔ او شیوخ ټول پکښے شامل دی هند ته راغلی او اباد شوی دی۔ او د اسلام د تبلیغ او ترویج په کار اخته دی۔ او د ولایت اوه افغانان لا تر دے وخته د هغه سیمے د کفارو سره بر سرِ پیکار دی۔ د هغوئی دا غزاګانے محض د خدائے په نامه دی۔ چنانچه د لمغان، پنج شیر او کندیا درو ټول کافر او د کابل او جلال آباد د خواوشا او د تالاش او پنجکوړے او چملے او بنیر او کوهستان او درمتوړ او پکهلئ وغیره چه د پېښور او لنګرکوټ په توابعو کښے حسابیږی د دغے سیمے ټول کافر د پښتنو په لاس یا خو مسلمانان شوی دی او یا قتل کړی شوی دی ـ او په دے وخت کښے هم پښتانهٔ سرداران او د ولایت عام اولس په خپلو کښے بو تن چه نیک او صالحه وی چنانچه څوک سید یا عالم هغوئی خپل پیشوا یا امام

میسازند و هر کس فرا خور استطاعت مایه و توشه از خانه خود بر میدارند و بمنازل و مراحل بیست روزه راه کم و بیش میروند با کافران جنگ و غزا میکنند و زن و بچه ایشان اسیر میسازند و خود را شهید و غازی میکنند بی آنکه غرض حطامی و طمع دنیاوی دران کسی را منظور نظر باشد بلکه خالصاً لوجه الله و متابعت حضرت رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم میروند و جنگ و غزا با کافران می کنند باوجودی که مردم گناه‌گار زیاده از مردم صلحا و اتقیا سعی و کوشش میکنند و جهد و غزا مینمایند کقوله علیه‌السلام إِنَّ اللّٰهَ لَيُؤَيِّدُ هٰذَا الدِّيْنَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ و این محض از برائے آنکه از علماء عصر خود میشنوند که بران کسی که در جنگ و غزا بمیرد شهید شود سعادت ابدی و حیات جاودانی حاصل نماید کما قال‌الله تعالی وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ الی آخر و کما قال علیه‌السلام وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَوَدِدْتُ أَنْ أُقْتَلَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ أُحْيٰ ثُمَّ أُقْتَلَ و اگر زنده ماند غازی شده از گناهان گذشته پاک و بیباک خواهد شد و معاصی ماضیه وی محو و عفو خواهد گشت کقوله علیه‌السلام ضَرْبُ السُّيُوْفِ مَحَّاءٌ لِلذُّنُوْبِ اگر چه

کړی او هر سړے د خپل استطاعت په تابین څه توشه د ځان سره راواخلی او د شلو شلو ورځو په مزل کم و زیات په کافرو پسے جنګونو او غزاګانو له ځی ـ او د هغوئی ښځے او بچی قبډ وی او خپل ځانونه یا شهیدان یا غازیان کوی بے له دے چه څه طمع یا لالچ ئے د وړاندے وی هغوئی خالص لوجه الله او د رسول کریم صلی الله علیه وسلم په مطابعت او فرمانبردارئی کښے د کافرو سره د جنګ او غزا د پاره ځی۔ سره د دے چه ګناهګار خلق د صالحانو او متقیانو په مقابله په دے کښے زیاته سعی او کوشش کوی او په ګوابښ او غزا کښے پیلات کوی۔ لکه چه نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی ((بیشکه الله تعالیٰ خامخا به محکم کړی دا دین (اسلام) په یو سړی بدکردار باندے)) او محض په دے سبب چه د خپل وخت د علماؤ نه دا اوری چه هغه څوک چه په جنګ یا غزا کښے شهید شی نو ابدی سعادت او تل عمری ژوند ئے نصیب شی لکه چه الله تبارک و تعالیٰ فرمائی ((او ګمان مه کوه په هغه کسانو باندے چه قتل کړی شوی دی په لاره د الله تعالیٰ کښے د مړو، بلکه (دوئی) ژوندی دی خپل رب سره (تر آخره پورے))) او څه رنګ چه د نبی کریم صلی الله علیه وسلم ارشاد دے چه ((قسم دے په هغه ذات (الله تعالیٰ) چه ساه زما په لاس (اختیا ر)د هغهٔ کښے ده، خوښه وُم زهٔ دا چه قتل کړے شم په لاره د الله تعالیٰ کښے پس د هغے نه بیا ژوندے شم او بیا قتل کړے شم)) او که ژوندے پاتے شی نو غازی شی او تېر ګناهونه ئے ټول اوبخښلے شی او د ګناهونو توره تختئی ئے صفا شی۔ لکه چه په حدیث نبوی کښے راغلی دی ((چلول د تورو (غزا) رژونکے د ګناهونو ده)) او اګر حه

در مردم افغانان فسق و فجور و جهل و بی اعتدالی هم واقع و شایع است اما بسبب دعاء حضرت خیرالبشر که در حق قیس عبدالرشید گویند که کرده است و خطاب پتان بر وی و اولاد وی نهاده است از بد اعتقادی و گمراهی دور اند و بدین اسلام محکم و مستحکم اند بهر حال و هر وقت تابع دین رسول اکرم اند و از اول تا آخر کفر شکن اند و اکثر در ایشان اولیاء عظام و فضلاء کرام و سلاطین سکندر مقام و امرای فخام و سروران ذوی الاحترام و شعرای شیرین کلام پیدا میشوند که اجمالاً بیان بعضی از سلاطین ایشان در محل خود آورده خواهد شد .

چنانچه درین عصر نیز چون فضل ذوالجلال شامل حال افغانان شده بمقتضائے تُؤْتِي الْمُلْکَ مَنْ تَشَاءُ در قوم افغانان خصوصاً در قوم سڑه بن خاصه در قوم ابدل پادشاه بی بدل مالک هندوستان و ایران و توران سکندر جاه سلطان احمد شاه پادشاه غازی دُرِ دران پیدا شده و تمامی ملک ایران و توران و هندوستان در قبضهٔ اقتدار قدرت اوست و همگی اهل اطراف و اکناف مطیع و منقاد او. بیت

شهنشهی که جهان تازه بند بدو دانش
گرفت روی زمین (ظل) نور احسانش
کجاست در همه آفاق سروری امروز
که نیست گردن او زیر حکم فرمانش

په پښتنو کښې فسق و فجور او جهل او بې اعتدالي واقع کېږي او رواج موسي خو د حضرت خيرالبشر صلى‌الله عليه وسلم د هغې دُعا د برکته چه د قيس عبدالرشيد په حق کښې ئې کړې وه او هغه او د هغهٔ اولاد ئې د بتان په خطاب نمانځلي دي د بد اعتقادئ او او ګمراهئ نه خدائے ساتلي دي او د اسلام په دين محکم او مستحکم ولاړ دي او په هر حال او هر وخت د رسول کريم د دين تابع او منونکي دي او د اول نه تر اخره کفر شکن دي۔ او په دوئ کښې اکثر لوئے لوئے اولياءالله ، عالمان، فاضلان، سلاطين، بادشاهان شاعران پيدا کېږي چه د څينو بادشاهانو ذکر به مختصراً په خپله خپله موقع راشي۔

چنانچه په دې زمانه هم چه د خدائے فضل او مهرباني په پښتنو شوې ده او د دې له مخه چه ((ورکوی (الله تعالیٰ) بادشاهي هغه چا ته چه ئې خوښه وی)) په پښتون قام خصوصاً په سړبنو کښې د ابدالو په قبيله کښې يو لوئے بادشاه پيدا شوې دې ، دے د هندوستان تاجدار او د ايران او توران سلطان دے او نوم ئې غازي بادشاه احمد شاه درُدران دے چه ټول ايران توران او هندوستان ئې د قبضې او تصرف لاندې دي۔ او د خواوشا د هر لوری خلق ئې مطيع او فرمانبردار دي ۔ بيت

شهنشهی که جهان تازه شد بدو دانش
گرفت روئے زمين (ظل) نور احسانش
کجاست در همه آفاق سرورے امروز
که نيست گردن او زير حکم فرمانش

پس چونکه درین عصر غلبه مرهته کفره شده و تمامی هندوستان از دکن تا پورب و پنجاب در تحت تصرف خود آورده هیچ کس را از پادشاهان و امیران و راجگان با ایشان مجال مقاومت نمانده از راه غرور و نخوت متوجه ملک کیٹهر شدند چند سال بافغانان کیٹهر مقاتله و محاربه نمودند چون که خبر این واقعه بسمع همایون اشرف اعلی رسیده جهت رعایت اهل ایمان و ننگ و ناموس افغانان بقصد جنگ و غزا استیصال کفره عازم هندوستان شده در سنه ۱۱۷۳ھ الف و مایة و ثلث و سبعین از ولایت پر لطافت بالویه فتح و نصرت متوجهه هند شده در گرد نواح شاه جهان آباد دایرۂ دولت کشید از آنجا که خوانین معظمین افاغنه هندوستان حامیین دین حبیب الرحمان پادشاه افغانرا از حق جل و علا عطیه علیا و موعیه عظمی دانستند مع عساکر ظفر مآثر خودها شادان و فخر کنان و شکر گویان روانه حضور لامع النور سکندر مسیر کیخسرو سریر گردیده شامل حال اردوئے معلی وی شدند۔

چنانچه این عاجز بنده درگاه اضعف عبادالله دوستدار اهل الله نیز بالشکر خود دران مجمع حاضر بوده از تلطفات خسروانه و تفضلات خدیوانه بارگاه فلک اشتباه شاه جهان پناه غیاث الاسلام والمسلمین اسوة الملوک والسلاطین فخرالدولت والدین مفتخر و مباهی بود۔ پس

په دے زمانه چه هرکله د مرهټوؤ غلبه شوه او د دکن د سیمے کفار په وطن راخوارهٔ شول او تمامی هندوستان ئے د دکن نه واخله تر پورب او پنجاب پورے په خپل تصرف کښے کړو او په پادشاهانو ، امیرانو او راجګانو کښے د یو کس دا مجال نهٔ وو چه د دوئی مخه ئے نیولے وے او هرکله چه هغوئی دوسره بے سره او بے واکه شول چه د کټهر په پښتنو ئے هم ګوابش اوکړو او څو کاله ئے په دغه سیمه قتلونه مقاتلے او جنګونه اوکړل خو څه وخت چه د دے اطلاع سلطان عالی ته اوشوه نو د اسلام په مینه او د پښتو په ننګ او ناموس د کفارو خلاف د جنګ او غزا په نیت راپورته شو او په ۱۱۷۳ هجری کښے ئے هندوستان ته تشریف راوړو ـ او د شاهجهان آباد سره نزدے دیره شو او د ټول هندوستان امیران او خانان چه د اسلام په ننګ اودریدلی وو هغوئی ټولو د پښتنو دا بادشاه د الله پاک د لوری یو لوئے رحمت اوګنړو او د خپلو ټولو لښکرو سره ډیر په خوشحالئ او فخر او شکر د هغهٔ په حضور کښے حاضر شو ـ

چنانچه دا عاجز فقیر هم سره د خپلی لښکره هلته حاضر شو او دبادشاه په نوازشاتو او مهربانو اونمانځلےشو او د شاه جهان پناه، غیاث‌الاسلام والمسلمین، اسوة‌الملوک والسلاطین، فخرالدولت والدین سره وو او هرکله

چونکه توفیق ایزدی رفیق افغانان بود آن کفار را قراین گرد نواح شاه جهان آباد مقهور ساخته علف صمصام خون آشام گردانیدند۔

دفعه ثانی نیز همبرین هیأت در گرد نواح موضع شهر اسکندرو تا راج گردانیدند۔

دفعه ثالثه چون تمامی مرهٹه کفره بقصد انتقام افاغنه از دکن روانه شده به بلده پانی پت رخت ادبار آوردند نیز چون عون اللهی و فضل باری سمد اهل افغان بوده همگی و تمامی آن کفره را بقتل رسانیده مستاصل ساختند و زن و بچه ایشانرا قید ساخته و اسیر نمودند تا دین اسلام بر حال و برقرار ماند الحال نیز الله تعالی فضل خود را شامل حال افغانان گرداند تا کفره ما بقیه چنانچه سکهه و فرنگی و جاٹ و مرهٹه از دست افغانان اهل اسلام ببرکت دین حضرت علیه الصلوٰةوالسلام مستاصل گرداند۔ و نام کفر و کافری از میان برخیزد که نام پٹان بر ایشان تا روز قیامت ثابت و برقرار بماند و رونق دین اسلام الی یوم‌القیام از ایشان صورت پذیرد آمینْ یَا خَیرَالنَّاصرینَ بحُرمَةِ سَیّدالمُرسَلین وَ صَلَّی اللهُ عَلٰی خَیرِ خَلْقه مُحَمَّد وَّاٰله وَ اَصْحَابه وَ اَزْوَاجه وَاَحبّائه وَ تَابعیْه وَ تَبَعِ تَابعیْه اَجْمعینْ اِلٰی

چه د خدائے پاک فضل و کرم د پښتنو شامل حال وو نو هغه کفار ئے د شاه جهان آباد په حدودو کښے په خپل قهر مات کړل او د پښتنو د تورے خوراک ئے کړل۔

په دویم وار هم په دغه جوړ د اسکندر نومے ښار په خوا کښے ئے دوئی ته زبردستے ماتے ورکړے۔

په دریم ځل چه څه وخت ټول مرهټه کفار بیا سره راټول شول د دکن نه راغلل او په پانی پت ئے مفسده آغازه کړه نو په دغه ځل هم د الله تعالیٰ په فضل و کرم پښتنو هغه ټول کافران نیست و نابوده کړل۔ او ښځے او بچی ئے ورله قبد کړل او د اسلام بیرغ ئے به هند کښے برقرار اوساتو۔ اوس دے هم خدائے پاک په پښتنو خپل فضل لری چه نور کافران لکه سیکان، فرنګیان ، جاټ او پاتے شونی مرهټه هم د پښتنو د لاسه د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د دین په برکت نیست و نابوده شی او د کفر او کافرئ نوم نشان پاتے نۀ شی او دغه شان د پټان خطاب په دوئ تل تر تله باقی او برقرار پاتے شی او د قیامت تر ورځے دِ هم د اسلام د شان او رونق پکار شی۔ ((یا الله زما دعا قبوله کړے اے بهتره د مددګارانو په عزت د سردار د رسولانو (محمد صلی الله علیه وسلم) او رحمتونه د الله تعالیٰ دِ وی په بهتر د مخلوق محمد صلی الله علیه وسلم او په خاندان د هغۀ او په اصحابو د هغۀ او په بیبیانو د هغۀ او په دوستانو د هغۀ او په تابعدارانو د هغۀ او په تابعدارانو د تابعدارانو د هغۀ تـولو باندے تر

يَوْمِ الدِّيْنِ۔

اگر چه غرض این بنده از تصنیف این رساله اظهار انساب خود و اخبار اولاد و اقارب خود بود اما ضمناً از راه توسط بیان انساب جمیع اقوام افغانان نیز در آورده شده مرقوم میگردد چرا که اجمال حقایق معارف آگاه اخوند درویزه قدس سره در تذکرةالابرار والاشرار خود آورده است و تفصیل آن در تواریخ شیر شاهی و خانجهانی وغیره آمده است و مرتبه توسط بموجب حدیث خیرالبشر که خَیْرُالْاُمُوْرِ اَوْسَطُهَا واقع است مختار این بنده گردیده۔

آن اینست که این عاجز بران اکتفا کرده خلاصةالانساب هر قوم و هر خیل در آورده تا معلوم هر کس شود که فلانی قوم و فلانی خیل از اولاد سڑه‌بن است و سلسله نسل ایشان به سڑه‌بن میرسد و فلانی قوم و فلانی خیل از اولاد بیټن است وسلسله نسل ایشان به بیټن منتهی میگردد۔ و فلانی قوم و فلانی خیل از اولاد غورغشت است و سلسلهٔ نسل ایشان به غورغشت ملحق میشود۔ تا خواننده و شنونده بوجه احسن ازان بهره‌ور گردیده بر اصل و نسل هر یک از ایشان اطلاع یابد و این فقیر را بدعاء خیر خاتمه یاد دارد بر ضمائر ذوی بصایر اولوالالباب پوشیده نماند که۔

ورځې د قیامته پورې))۔

اگر چه زما مقصد د دے رسالے په لیکاو کښې د خپلو نسبنامو منضبط کول او د خپل اولاد او عزیزانو په حقله معلومات فراهم کول وو خو د انسابو په بیان کښې ضمناً د ټولو پښتنو د نسب نامو ذکر هم اوکړے شو۔ څنګه چه حضرت اخون درویزه رحمةالله علیه په تذکرةالابرار والاشرار کښې اجمالاً لیکلی دی او تفصیل ئې په تواریخ شیر شاهی او تواریخ خان جهان لودی کښې موجود دے۔ او توسط او مرتبه د حضرت خیرالبشر د حدیث په موجب چه ((بهتر د کارونو درمیانه روی ده)) واقع شوی دی ۔

ما هم د دوئی په حواله د پښتنو د هرے قبیلے د نسب نامو قبیله په قبیله او خیل په خیل دا خلاصه مرتبه کړے ده۔ او دا یے واضح کړی دی چه فلانے د فلانی قوم او د فلانی خیل دے د سړبن په اولاد کښې دے او سړبنے دے۔ او فلانے د فلانی خیل د بیټن د اولاده دے او سلسله ئے بیټن ته رسی په دے سبب بیټنے دے۔ او فلانے قوم او فلانے د غورغشت په نسب کښې دے څکه غورغشتے باله شی۔ مقصد دا چه د دے لوستونکی یا اوریدونکی په دے خبر شی او ما په دعا کښې یاد کړی۔ پوهانو ته دے دا خبره ښکاره وی چه

اولاد فرزندان حضرت یعقوب صلوات‌الله علیٰ نبینا و علیه را که جمله دوازده کس بودند بنی اسرائیل میگویند و در بنی اسرائیل اولاد افغان بن ارمیا بن ملک طالوت را افغان میگویند و در اولاد افغان اولاد قیس عبدالرشید را پٹان میگویند پٹان و پشتی هر دو الفاظ مترادفه اند یعنی پشتی جهاز اسلام و آنچه درین عصر افغانانرا پٹان میگویند مراد ازان قیس عبدالرشید است که سابقاً احوال وی مسطور شده است ۔

ذکر در بیان فرزندان قیس عبدالرشید : از قیس عبدالرشید سه فرزند بوجود آمدند یکی سڑه بن دوم بیٹن سیوم غورغشت گویند که اسم محضه سڑه بن ابراهیم بود اما از غایت علم و تحمل که هر چند کس ویرا سخت و بد گفتی قهر و غصه هرگز ویرا نیامدی پس بران سبب مادر و پدر ویرا گفتندی که چه قسم ''سڑه بنی،، هستی اصلا ترا قهر و غصه نمی آید و نیز میگویند که اسم محضه بیٹن شیخ بیٹ بود اما به بیٹن مشهور شد چنانچه اولاد ویرا نیز بیٹنی میگویند و بیٹن مردی صالح و نهایت متدین بود ونیز میگویندکه اسم محضه

د حضرت یعقوب علیه‌السلام دولس ځامن وو او په بنی اسرائیل نوم یادېدل۔ او په بنی اسرائیلو کښې د افغان ابن ارمیا بن ملک طالوت اولاد ته افغان یا پښتانهٔ ویلے شي او د افغان په اولاد کښې خاص د قیس عبدالرشید اولاد ته پټان ویلے کېږی د دے دوارو الفاظ پشتي یوه ده۔ او په معنوی لحاظ هم معنی او مترادف الفاظ دی۔ یعنی د اسلام د جهاز پشتی۔ او دا په دے زمانه چه افغانان په پټان نوم یادېږی نو د دے نه قیس عبدالرشید مراد وی۔ چه مخکښې ئے ذکر تېر شوے دے۔

د قیس عبدالرشید د ځامنو ذکر: د قیس عبدالرشید درے ځامن وُو۔ یو سړبن، دویم بیټن، دریم غورغشت۔ وائی چه د سړبن اصل نوم ابراهیم وو خو د ډېرے ناراستئ او کوته‌والی او تحمل له کبله که به ورته په کور کښې ډېرے بدے ردے هم اَویلے شوے خو هغهٔ له به هېڅکله هم قهر غصه نهٔ ورتله۔ له دے کبله پرے خپل مور و پلار ''سړه بنئ،، نوم کېښوؤ۔ وے به ئےچه هدو په هېڅ درله قهر نهٔ درځی تشه سړه بنئ ئے۔ او د بیټن نوم شیخ بیټ وو خو په بیټن مشهور شو۔ چنانچه د هغهٔ اولاد ته بیټنی ویلے کېږی۔ او بیټن ډېر نېک او صالحه سړے وو او دا هم وائی چه د غورغشت اصل نوم

غورغشت اسمعیل بود اما بسبب لهو و بازی و جستن که عادت اطفال است مادر و پدر وی میگفتند که چیزی کارخانه هم می کنی یا تمام روز غورغشت میزنی پس چونکه بزبان افغانی لهو و لعب را غورغشت میگویند وی نیز باین اسم مشهور شد۔

اسمعیل وو خو په وړو کوالی د غوښو خرېمو او لوبو توقو سره د ډېرے مینے له کبله به ورته مور و پلار ویل چه د کور کک هم په بله اړوے که تشے دانګے تریې او غورغوشتے ډِ زده دی۔ ځکه هغه هم د غورغوشت په نوم یاد شو۔

فصل اول

در بیان اولاد سڑه‌بن ولد قیس عبرالرشید : از سڑه‌بن ولد قیس عبدالرشید دو فرزند بوجود آمدند یکی شرف‌الدین که اهل افغان ویرا شیر خبون میگویند۔ دوم خیرالدین که اهل افغان ویرا خیر شبون میگویند۔

ذکر در بیان شرف‌الدین ولد سڑه‌بن ابن قیس عبدالرشید : از شرف‌الدین ولد سڑه‌بن پنج فرزند بوجود آمدند یکی شیرانی دوم ترین سیوم میانی چهارم بڑیچ پنجم امرالدین که پدر اورمڑ است ۔

بیان ذکر احوال شیرانی ابن شرف‌الدین ولد سڑه‌بن : گویند که شیرانی ولد شرف‌الدین ابن سڑه‌بن از طرف والده نبیره غورغشت است اما چون که والده شیرانی در حالت طفولیت وی وفات شده با مادر دیگر موافقت شیرانی نیفتاده نزد فرزندان غورغشت که خالوهائی او بودند برفت و در انجا کلان شده متاهل گشت و حصه دفتر برابر فرزندان ایشان شد بنابران ایشان ازینها یافت و سهم و هم دفتر ایشان شد بنابران چون اولاد از وی در انجا بوجود آمدند آنرا غورغشتی میگویند و در غورغشتی محسوب میشوند و سریانی و جلوانی و سیرانی و بابڑ همه اولاد شیرانی اند و قوم بابڑ مابین کوه کسی

ړومبے فصل

د سړبن بن قیس عبدالرشید د اولاد بیان : د قیس عبدالرشید د ځوی سړبن چه نوم ئے ابراهیم وو دوه ځامن وو ـ د یو نوم شرف‌الدین وو چه پښتانهٔ ورته شرخبون وائی ـ او دویم خیرالدین وو چه په پښتنو کښے خیر شبون مشهور شوے دے ـ

د شرف‌الدین ولد سړبن د اولاد بیان : د شرف‌الدین ولد سړبن پنځه ځامن وو د یو نوم شیرانی وو دویم ترین دریم میانی څلورم بړیځ او پنځم امرالدین چه د ارسړ پلار دے ـ

د شیرانی د اولاد بیان : شیرانی ابن شرف‌الدین ولد سړبن د مور د طرفه د غورغشت خوریئے کیږی خو هرکله چه د شیرانی مور د هغهٔ په ماشومتیا کښے وفات شوه او د بلے مور سره ئے وخت نهٔ تیرېدو د خپلو ماماګانو کره لاړ شو او هم هلته لوئے شو او د خپلو ماماګانو د ځامنو سره د برابرے برخے حقدار کړے شو ـ له دے کبله دے هم د هغوئی نه شمار شو او په مال حال او د وتر کنډر کښے د دوئی شریکتی شو ـ دغه سبب وو چه د هغهٔ اولاد هم د دوئی نه حساب شو او غورغشتے اوګنړلے شو او اوس هم په هغوئی حساب دی ـ او سریانی ، جلوانی ، سپرانی او بابړ ټول د شیرانی په اولاد کښے دے ـ او بابړ د کسی غر

و ڈیره اسمعیل خان سکونت میدارند و سوای خیل های مذکوره آنچه ایشان در میان خود خیلها شده چندان مشهور نیستند اما جمیع ایشان اولاد شیرانی اند و ایشان همه در کوه کسی متصل ڈیره اسمعیل خان و ڈیره غازی خان سکونت میدارند ۔

بیان اولاد ترین ولد شرف‌الدین ابن سڑه بن : از ترین ولد شرف‌الدین سه فرزند بوجود آمدند یکی سپین که بسبب سفید رنگی به سپین مسملی شد و اولاد وی را نیز سپین ترین میگویند و سپین را چهار فرزند بوجود آمدند یکی دوڑ دوم سلیمان سیوم جام چهارم اوپچی۔ دوم تور که بسبب سیاه رنگی به تور مسملی شد و اولاد ویرا تور ترین میگویند و تور را چهار فرزند بوجود آمدند یکی معاونی دوم کنده‌زئی سیوم شیتکی چهارم بابوه ایشان هر دو چنانچه سپین ترین و تور ترین خیلها بسیار دارند اما بسبب طوالت مرقوم نشده بدین قدر اکتفا گردید و ایشان همه در ملک پشین سکونت میدارند سیوم ابدل که درینوقت بشرف لقب دُرانی ملقب شده چنانچه درین عصر از ایشان خصوصاً در قبیله صدوزئی سلطان سلاطین زمان فخر افغان در" در"ان شهنشاه سکندر جاه احمد شاه پادشاه پیدا شده است ۔ بیت

آنکه درگاه رفیعش ملک و دین را ما من است
آستان بارگاهش خسروان را مسکن است

او ډېره اسمعیل خان په مینځ کښې مېشته دی۔ او د مذکوره خېلونو نه بغېر نور هر څومره چه دوئ په وړو وړو خېلونو کښې تقسیم شوی دی دومره زیات مشهور نهٔ دی خو دوئ ټول د شېرانی په اولاد یادېږی او ټول د کسی غر په خوا کښې ډېره اسمعیل خان ته نزدے اوسېږی ۔

د ترین ولد شرف‌الدین د اولاد بیان : د شرف‌الدین ولد سړبن د څوی ترین درے ځامن وو ۔ د یو نوم سپین چه د رنګ د سپین‌والی د کبله ئے سپین نوم شو او د هغهٔ اولاد هم په سپین ترین یاد شو ۔ او د سپین څلور ځامن وو یو دوړ وو دویم سلیمان دریم جام او څلورم اوپچی ۔ د ترین دریم ځوے تور وو ۔ چه د خپل رنګ روات د کبله په تور نوم یادېدو د هغهٔ اولاد هم په تور ترین مشهور شو ۔ د تور څلور ځامن وو یو ملونړے دویم کنده زئی دریم شیتکے څلورم بابوه۔ د دوئ دواړه کورنئ چنانچه تور ترین او سپین ترین ډېر خېلونه او ټبرے لری۔ خو د اوږدوالی له کبله اونهٔ لیکلے شو ۔ او مختصراً یاد کړے شول ۔ دوئ ټول د پشین په ملک کښې آباد دی ۔ د ترین دریم ځوے ابدال یادېږی چه په دے زمانه د درانی په لقب پېژندے شی۔ چنانچه په دے زمانه کښې په دوئ کښې خصوصاً د صدوزو په قبیله کښې د سلاطینو سلطان ، د پښتنو فخر دردران لوئے بادشاه احمد شاه ابدالی موجود دے۔ بیت

آنکه در گاه رفیعش ملک و دین را ما من است
آستان بارگاهش خسروان را مسکن است

و او تا هذا الیوم رونق افزای و فرمان روای عالم است ـ

اَدَامَ اللّٰه اِقْبَالَهٗ وَضَاعَفَ اِجْلَالَهٗ وَاجْعَلْ اِلٰی کُلِّ خَیْرٍ مَآلَهٗ و از ابدال ابن ترین دو فرزند بوجود آمدند یکی خیرک دوم عیسلی و از خیرک ولد ابدال سه پسر بوجود آمدند ـ یکی پوپل دوم بارک سیوم الکو و از عیسلی پسر ابدل پنج پسر بوجود آمدند ـ یکی علی زئی دوم تورزئی سیوم اسحاق زئی چهارم ماکو پنجم خادکانی که این هر پنج خیل را پنج پائی میگویند و ایشان همه در ملک قندهار سکونت میدارند ـ

بیان اولاد میانی ابن شرف‌الدین ولد سڑه‌بن : غورنی ولونی و روهانی و توغی و خیرشین اینهمه از اولاد وی اند و آنچه که خیلهای دیگر در میان ایشان پیدا شده چندان مشهور نیستند ازان سبب در نوشتن نیامدند و ایشان همه در کوه کسی بطرف شرقی متصل قوم شیرانی سکونت میدارند ـ

بیان اولاد بڑیچ ابن شرف‌الدین ولد سڑه‌بن : از بڑیچ ابن شرف‌الدین دو رزند بوجود آمدند یکی داؤد و از داؤد شش فرزند بوجود آمد یکی میخ ثابت که اولاد وی را ثابت‌زئی میگویند دوم ملی که اولاد او ا ملی زئی میگویند سیوم بدل که اولاد ویرا بدل زئی میگویند چهارم

او لا تر ننے ورځے د دنیا د ملکونو بادشاه او فرمان‌روا دے ((همېشه دِ اوساتی الله تعالیٰ اقبال د دهٔ او دوه‌چنده دِ کړی الله تعالیٰ لوئی د دهٔ او آودِرسوی الله تعالیٰ هرے ښېګړے ته انجام د دهٔ))

او د ابدال ابن ترین دوه ځامن وو یو ځیرک، دویم عیسیٰ او د ځیرک ولد ابدال درے ځامن وو یو پوپل دویم بارک دریم الکو۔

او د عیسیٰ ابن ابدال پنځه ځامن وو د یو نوم علی‌زئی دویم نورزئی دریم اسحاق زئی، څلورم ماکو او پنځم خادکانی چه دا پنځه‌واړه خېلونه په پنځ پائی یادیږی۔ او دوئ ټول په قندهار کښے آباد دی۔

د میانی ابن شرف‌الدین د اولاد بیان : د شرف‌الدین ولد سړبن د ځوی میانی اولاد کښے غورنی، لونی، روهانړی، توغی او خېرشین ټول حساب دی۔ او هغه چه نور خېلو نه دی چه څه خاص شهرت نهٔ لری د هغوئ ذکر اونهٔ کړے شو۔ او دوئ ټول د کسی غر نمرخاتهٔ اړخ ته د شېرانو په ګاونډ کښے پراتهٔ دی۔

د بړیځ ابن شرف‌الدین د اولاد بیان : د بړیځ ابن شرف‌الدین ولد سړبن دوه ځامن وو یو داؤد او د داؤد شپږ ځامن وو۔ یو شېخ ثابت چه اولاد ته ئے ثابت‌زی وائی دویم ملے چه اولاد ئے ملےزی دی، دریم بدل چه د بدل‌زو نیکه دے، څلور

شکر که اولاد ویرا شکرزئی میگویند پنجم پروکی که اولاد ویرا پروکی زئی میگویند ششم چوپان که اولاد ویرا چوپان زئی میگویند ـ دوم حسن و از حسن ابن بڑیچ پنج فرزند بوجود آمدند ـ یکی بارک که اولاد ویرا بارک زئی میگویند ـ دوم بسا که اولاد ویرا بسازئی میگویند ـ سیوم زکو که اولاد ویرا زکو زئی میگویند ـ چهارم مندو که اولاد ویرا مندو زئی میگویند پنجم راو که اولاد ویرا راوزئی میگویند اما اکنون در موضع شوراوک که وطن اصلی اوشان است ـ بڑیچ بسه خیل اشتهار دارد یکی بدل زئی دوم زکوزئی سیوم مندو زئی و چوپان زئی و ملو زئی اگر چه خیلها کلان میداشتند اما به حسب قسمت اکثر اینها از آنجا برخاسته آمده بملک یوسف‌زئی متوطن شدند چنانچه بعض از یوسف‌زئی نیز مرتبه دو مرتبه به هندوستان آمده در اطراف و جوانب هندوستان متفرق گشتند و قدرے قلیل در انجا تا هنوز باقیماندند و آنچه ایشان در موضع شوراوک قدری خلق مانده معدودی چند خانه اند بنا بر قلت خیلهاء خود داخل خیلهائی ثلثه مسطوره شده اند نائیبی علیحده و خیلے علیحده ندارند و خیلهای سته‌ دیگر چنانچه شکرزئی و راوزئی وغیره هر قدر خلق که هستند معه بایت‌زئی که از اصل کم اند همگی و تمامی داخل خیلهائی ثلثه مذکوره شده اند و علیحده در تعداد و شمار نمی آیند و آنچه از مردم

شکر چه نسل ئې په شکرزی مشهور دے پنځم بروکے چه اولاد ته
ئې بروکی‌زی ویلے کېږی- شپږم چوپان چه اولاد ئې په چوپان‌زی
نوم یاد دے - د برېخ د دویم ځوی نوم حسن وو او د حسن ابن
برېخ پنځه ځامن وُو یو بارک چه اولاد ته ئې بارک‌زی وائی- دویم
بسا چه اولاد ئې په بسازو مشهور دے- دریم زکو چه نسل ته ئې
زکوزی وائی- څلورم مندو چه د مندوزو نیکه دے او پنځم راؤ چه
اولاد ته ئې راؤزی ویلے شی- خو اوس د شوراوک په سیمه چه د
دوئی اصلی وطن دے د برېڅو درے مشهور خېلونه دی- یو بدل‌زی،
دویم زکوزی، دریم مندوزی او چوپان زی او ملوزی اګرچه لوئے
خېلونه وو خو د تقسیم په حساب کښې دوئی اکثر د هغه ځایه
راپاڅېدل او د یوسفزو ملک ته په کډه راغلل او آباد شول- چنانچه
په دوئی کښې ځنې کلهے یو وار نیم هندوستان ته راغلی دی او
خوارهٔ وارهٔ په دے ملک کښې اباد شوی دی او د شمار څو
کورنئی ئې لا اوس هم پاتے دی- د دوئی ځینے کلهے چه په
شوراوک کښې وے لکه بدل‌زی، ملا خېل او دولت خېل هغه هم
ټول په کډه د یوسفزو وطن ته راغلی او د دوئی سره آباد شوی وُو
خو بیا د هغه ځایه په کډه هندوستان ته راغلل د دوئی ځنے ځنے
کورنئی لا اوس هم هلته مېشتهٔ دی، او څه لږ ډېر چه په شوراوک
کښې پاتے دی د خېلو خېلونو د نیشتوالی له کبله هم په دوئی‌ورګډ
شوی دی او جدا کورنئی او بیل خېلونه ئې نیشته - خو وینه ئې یوه
ده- لکه شکرزی او راؤزی وغېره چه هر څومره دی سره د ثابت زو
لږ کورونه دی دوئی ټول په دے دریو خېلونو ورګډ دی - او
ځان له شمار یا حساب ئې نه دے معلوم - او هغه بدل زی

بدل زئی در موضع شوراوک هستند اکنون بسه خیل مسطور موسوم شده اند چنانچه سالارزئی و بسین زئی و ادوڑی زئی و از استماع یافته که در موضع شوراوک از مردم بدل زئی ملا خیل و دولت خیل کسی نمانده همگی بملک یوسف زئی آمده متوطن گشتند و از یوسف زئی نیز اکثر ایشان برخاسته بهندوستان آمدند و بعضی هنوز در آنجا ساکن و متوطن اند و زکوزئی و مندوزئی نیز درمیان خیلها دارند ـ

بیان اولاد امرالدین ولد که پدر اورمڑ است و از امرالدین ابن **شرف‌الدین ابن سڑه‌بن :** شرف‌الدین یک فرزند بوجود آمد اورمڑ نام و از اورمڑ ابن امرالدین اولاد وی بسیار بوجود آمد که او را اورمڑ میگویند و نام امرالدین پدر اورمڑ از میان ساقط شد و اورمڑ نیز در میان خود خیلها دارند اما سبب عدم اشتهار در تحریر نیامدند و ایشان همه در شهر کانی گرم متصل قوم لوهانی سکونت میدارند و بوگی و زیرک نیز هر دو قوم اولاد وی اند والله اعلم بالصواب تا اینجا بود شجره اولاد شرف‌الدین ابن سڑه‌بن که مرقوم شد ـ

بیان فرزندان خیرالدین ابن سڑه‌بن ولد قیس : و از خیرالدین ابن سڑه‌بن سه فرزند بوجود آمدند ـ یکی کند، دوم زمند، سیوم کاسی و از کند ابن خیرالدین دو فرزند بوجود آمدند، یکی غوری که اسم محضه وی ابراهیم بود اما بسبب تول غورستان بغوری مشهور شد دوم خبنی

چه لا تر دے وختہ په شوراوک کښې څه لږ ډېر پاتے دی په دے دربو خپلونو یادېږی. چنانچه دوئی یا سالارزی یا بسین زی دی یا ادوړی زی دی. او دا ہے هم اوربدلی دی چه په شوراوک کښې بدل زی، ملا خېل او دولت خېل نۀ دی پاتے، هغوئی ټول په کلي یوسفزو ته راغلی دی او هلته مېشته شوی دی. او بیا د دوئی نه هم اکثر د یوسفزو د علاقے نه په کله هندوستان ته راکوچیدلی دی. خو بعضے بعضے لا اوس هم هلته آباد دی. او زکوزی او مندوزی هم په خپلو کښې خپلونه لری.

د امرالدین ولد شرف‌الدین د اولاد بیان: د سړبن د نمسی امرالدین ولد شرف‌الدین چه د ارمړ پلار دے د دۀ هم دغه یو ځوے وو. چه ارمړ ئے نوم وو. او د ارمړ ابن امرالدین کنړ اولاد دے. چه هم په ارمړ نوم مشهور شوے دے. او د ارمړ د پلار امرالدین نوم پکښې د منځه بهر کړے شوے دے. د ارمړو هم په خپلو کښې ډېر خپلونه او کورنئ دی. خو څه زیات شهرت ورته نۀ دے حاصل. څکه ئے ذکر اونۀ کړے شو. او دوئی ټول په کانړی کرم آباد دی او د لوهانړو سره ئے پوله ده. او بوکی او زیرک دواړه قومونه هم د ارمړ په اولاد کښې حسابېږی. والله اعلم بالصواب. تر دے د شرف‌الدین ابن سړبن د اولاد شجره را اورسېده.

د خیرالدین ابن سړبن د اولاد بیان: د قیس عبدالرشید د نمسی خیرالدین ابن سړبن درے ځامن وو. یو کند، دویم زمند، دریم کاسی. د کند ابن خیرالدین دوه ځامن وو یو غورے چه نوم ئے ابراهیم وو خو د غورستان په تاخت ئے غوری نوم شو. دویم خښے

که نام او در اصل شهخی بود اما بسبب مرور ایام و سنین و
تغیرالسنه به خبنی مشهور شد۔

بیان فرزندان غوری ابن کند : از غوری ابن کند پنج فرزند بوجود
آمدند یکی خلیل و از خلیل ابن غوری دو فرزند بوجود آمدند یکی
شیخ عمر دوم بره و اولاد ایشان هر دو برادران سه خیل شده اند
یکی باڑوزئی دوم موتی‌زئی سیوم ساک‌زئی۔ دوم داؤد و داؤد ابن غوری
چهار فرزند بوجود آمدند یکی محمود که بمامو مشهور شد و اولاد
ویرا ماموزئی میگویند، دوم امنی که اولاد ویرا امنی زئی میگویند،
سیوم مندک که اولاد ویرا مندک زئی میگویند چهام یوسف که اولاد
وی نام علیحده معلوم نشده و او را داؤدزئی میگویند سیوم مهمند و
از مهمند ابن غوری دوازده فرزند بوجود آمدند یکی مهیار که اولاد
ویرا مهیارزئی میگویند، دوم کوکو که اولاد ویرا کوکوزئی
میگویند، سیوم موسلی که اولاد ویرا موسلی‌زئی میگویند، چهارم یعقوب
که اولاد ویرا یعقوب‌زئی میگویند، پنجم مندو که اولاد ویرا مندوزئی
میگویند، ششم کالا که اولاد ویرا کالازئی میگویند ، هفتم حسن که
اولاد ویرا حسن‌زئی میگویند ، هشتم عمر که اولاد ویرا عمرزئی
میگویند، نهم ملی که اولاد ویرا ملی‌زئی میگویند، و آن سه دیگر

چه اصل نوم ئے شېخے وو خو د وخت په تېرېدو او د ژبو او لهجو د تغير تبدل له کبله خښبے مشهور شو۔

د غوری ابن کند د اولاد بیان: د غوری ابن کنـد پنځه ځامن وو۔ یو خلیل، او د خلیل ابن غوری دوه ځامن وو یو شېخ عمر او دویم بره او د دوئی دواړو ورونړو اولاد درے کوره شوے دے۔ یو کور ته باړوزی وائی بل موتی زی دی او دریم ساک زی یادېږی۔ د غوری دویم ځوے داؤد وو ـ د داؤد ابن غوری څلور ځامن وو د یو نوم محمود وو چه په مامو یاد شو او اولاد ته ئے ماموزی وائی۔ دویم امنی چه اولاد ته ئے امنی زی ویلے شی۔ دریم مندک چه اولاد ته ئے مندک زی وائی څلورم یوسف چه د اولاد او خیل خانے بیل نوم ئے نهٔ دے معلوم خو داؤدزی ورته وائی۔ د غوری دریم ځوے مهمند وو۔ او د مهمند ابن غوری دولس ځامن وو۔ یو مهیار چه اولاد ته ئے مهیار زی ویلے شی، دویم کوکو چه اولاد ته ئے کوکوزی ویلے کېږی، دریم موسیٰ چه اولاد ته ئے موسیٰ زی وائی، څلورم یعقوب چه نسل ته ئے یعقوب زی وائی۔ پنځم کالا چه اولاد ئے په کالازی یادېږی، شپږم مندو چه نسل ئے په منـدو زی مشـهور دے، اووم حسن چـه اولاد ته ئے حسن زی وائی، اتم عمر چه عمرزی ئے اولاد دے، نـهم ملے چه نسل ئے په ملے زی یادېږی او نور درے تنه

لاولد فوت شدند و اولاد این هر سه برادر چنانچه خلیل و داؤد و مهمند همه در گرد نواح شهر پشاور مکونت میدارند۔ چهارم چمکنی پنجم زهڑانی و بعضی میگویند که چمکنی و زهڑانی هر دو از فرزندان صلبی غوری نیستند بلکه پسر خواندهٔ وی اند والله اعلم بحقیت حال ایشان، هر دو قوم در دامان سفید کوه در نواحی جلال آباد و ننگرهار مکونت میدارند۔

بیان فرزندان خښی ابن کند ابن خیرالدین ولد سڑہبن: از خښی ابن کند سه فرزند بوجود آمدند یکی مندی دوم بیک سیوم ترکلان۔ و از مندی ابن خښی دو فرزند بوجود آمدند یکی عمر، دوم یوسف، و از عمر ابن مندی یک فرزند بوجود آمد مندنڑ نام اما چون پدر مندنڑ در حال طفولیت وی فوت شده یوسف که هم مندنڑ بود تربیت وی کرده نزد خود کلان نمود و دختر خود را بدو از دواج داده در نکاح وی در آورد و نزد خود نگاه میداشت و چون اولاد بسیار از وی بوجود آمده بنابر تغلیب قوم یوسف ...... اولاد ویرا نیز یوسف زئی میگویند و اولاد مندنڑ و یوسف از یکدیگر جدا اند و از مندنڑ ابن عمر چهار فرزند بوجود آمدند یکی مامون که اولاد ویرا ماموزئی میگویند، دوم خضر که به خدر مشهور شده و اولاد ویرا خدر زئی میگویند، سیوم رجڑ که اولاد ویرا رجڑ زئی میگویند۔ و رجڑ

بے اولاده مړۀ شوی دی. د دے دریو وارو اولاد چه خلیل ، داؤد مهمند ټول پکښے شمار دی او د پېښور په خواوشا کښے اباد دی ټول په غوری ورګډېږی. د دوئ د ځلورم ورور اولاد چمکنی دی او پنځم زیرانی دواړه د غوری د نسل نه نۀ دی بلکه دا چه دوئ ئے په ځوی والئ نیولی وو. والله اعلم. دا دواړه قومونه فی‌الحال د سپین غر په لمن کښے د جلال آباد او ننګرهار په خوا کښے مېشته دی.

د خښی ابن کند د اولاد بیان: د کند ولد خیرالدین ولد سړبن د ځوی خښی درے ځامن وو. یو مندی دویم مک دریم ترکلان. د مندی ابن خښی دوه ځامن وُو، یو عمر، دویم یوسف. د عمر ابن مندی یو ځوے وو مندنړ ئے نوم وو. د مندنړ پلار د دۀ په هلکوالی کښے مړ وو ځکه د مندنړ تړۀ یوسف د دۀ تربیت اوکړو او لوے ئے کړو خپله لور ئے ورله ورکړه او د ځان سره ئے اوساتۀ. مندنړ ډېر صاحب اولاد وو خو د یوسف د قوم د غلبے له مخه د دۀ اولاد ته هم یوسفزی ویلے کېږی. خو د مندنړ او یوسف اولاد یو تر بله جدا دی. د مندنړ ابن عمر څلور ځامن وو. یو مامون چه اولاد ته ئے ماموزی ویلے شی. دویم خضر چه په خدر مشهور دے او اولاد ته ئے خدرزی وائی. دریم رځړ چه اولاد ته ئے هم رځړویلے شی. او د رځړ

را سه فرزند بوجود آمدند یکی مانی که اولاد ویرا مانی زئی میگویند، دوم ملک تاج‌الدین جد ملک احمد که اولاد ویرا ملک زئی میگویند، سیوم اکوکه اولاد ویرا اکوخیل میگویند، چهارم که بمنهو مشهور شد و از منهو ابن مندنڑ دو فرزند بوجود آمدند یکی عثمان دوم اتمان و از عثمان بن مندنڑ نیز دو فرزند بوجود آمدند یکی امان که اولا ویرا امان زئی میگویند، دوم کمال که اولاد ویرا کمال زئی میگویند۔ و از امان بن عثمان نیز دو فرزند بوجود آمدند یکی دولت که اولاد ویرا دولت زئی میگویند، دوم اسمعیل که اولاد ویرا اسمعیل زئی میگویند ۔ و ایشان نیز در میان خود خیلها دارند اما چون که بسیار مشهور اند حاجت بیان ندارند و کمال بن عثمان را دو زوجه بودند هر دو آنی نام اما یکی کلان ساله و دویمی خورد ساله پس چونکه کلان ساله را بزبان افغانی مشره میگویند اولاد ویرا مشرانی زئی میگویند ۔ و چون که خورد ساله را بزبان افغانی کشره میگویند اولاد ویرا کشرانی زئی نیز میگویند و مشرانی زئی در میان خود چهار خیل شده اند یکی سدی خیل ، دوم پوخی خیل، سیوم

درے ځامن وُو۔ یو مانی چه اولاد ئے مانی زی بللے کیږی۔ دویم ملک تاج‌الدین چه د ملک احمد نیکه وو او اولاد ته ئے ملک زی وائی۔ دریم اکو چه نسل ته ئے اکو خیل وائی او څلورم په منو مشهور شوے دے او د منو ابن مندنړ دوه ځامن وو یو عثمان دویم اتمان۔ د عثمان ابن مندنړ هم دوه ځامن وو یو امان چه اولاد ئے امان زی یادیږی او دویم کمال چه نسب ته ئے کمال زی وائی۔ او د امان ابن عثمان هم دوه ځامن وو یو دولت چه اولاد ته ئے دولت زی ویلے شی او دویم اسمعیل چه د اسمعیل‌زو نیکه وو۔ او د دوئی په خپلو کښے هم ډیر خپلونه دی۔ خو هرکله چه دوئی ټول ښهٔ معلوم او ښکاره دی نو د بیان څه حاجت ئے نیشته۔ او د کمال ابن عثمان دوه ښځے وے۔ دواړو ته به ئے انئ* وے۔ یوه په مشره انئ او بله په کشره انئ یادیدے څکه په دوئی کښے د مشرے اولاد ته مشران زی او د کشرے اولاد ته کشران زی ویلے شی۔ او کشران زی په خپلو کښے څلور کوره شوی دی یو سدی خیل دویم پوځی خیل دریم

---

*انئ په یوسفزو کښے د لوئے کورنئ مشرے میرمنے ته احتراماً ویلے کیږی۔ هرکله چه د کمال ابن عثمان دوه ښځے وے څکه خلقو به یوے ته مشره انئ او بلے ته کشره انئ وے۔ د دے له کبله د یوے اولاد مشرانزی او د بلے اولاد کشرانزی یادیږی۔

منی خیل چهارم امو خیل و از اموخیل درمیان خود دو خیل شده اند یکی نیکی خیل دوم زید خیل و کشرانزئی درمیان خود شش خیل شده اند یکی الهداد خیل، دوم هازی خیل، سیوم نور ملک خیل چهارم رستم خیل، پنجم دیگان خیل، ششم بره خان خیل و از اتمان بن منهو چهار فرزند بوجود آمدند یکی آکا که اولاد ویرا آکازئی میگویند، دوم کنا که اولاد ویرا کنا زئی میگویند، سیوم علی که اولاد ویرا علی زئی میگویند، چهارم صدو و صدو را دو زوجه بودند یکی دری نام که خدو خیل و میر احمد خیل و بیزاد خیل اولاد وی هستند و من حیث‌المجموع ایشان را دری زئی میگویند و دوم زلی نام که ابا خیل و عمر خیل اولاد وی هستند و من حیث‌المجموع ایشانرا زلوزئی میگویند و قوم مندنڑ همه در ملک سمه که بزبان فارسی ویرا هموار میگویند در گرد نواح لنگرکوٹ استقامت میدارند تا اینجا بود بیان مندنڑ ابن عمر که مرقوم شد -

بیان اولاد یوسف ابن مندی ولد خبنی : از یوسف ابن مندی پنج فرزند بوجود آمدند یکی الیاس که اولاد ویرا الیاس زئی میگویند و الیاس زئی درمیان خود پنج خیل شدند یکی پنجپای، دوم سالارزئی، سیوم مخوزئی، چهارم گدازئی، پنجم عایشه زئی و عایشه زی بنام مادر خود مشهور شده اند- دوم ملی که اولاد وی را ملی زئی میگویند و ملی زئی

منی خېل څلورم امو خېل او امو خېل په خپلو کښې دوه خېله دی یو نېکو خېل او دویم زېد خېل۔ د کشران زو د کور شپږ خېلونه دی یو الهداد خېل، دویم هازی خېل، دریم نور ملک خېل څلورم رستم خېل پنځم دیګان خېل شپږم بره خانخېل۔ د اتمان بن منو څلور ځامن وو یو اکا چه اولاد ئې اکازی دی دویم کنا چه د کنازو نیکه دے دریم علی چه علی زی ئې په نسب دی۔ او څلورم صدو دے۔ د صدو دوه ښځې وے د یوے نوم درئ وو چه خدو خېل میراحمد خېل او بېزاد خېل ئې اولاد دے او ټولو ته په ګډه دوری زی ویلے شی۔ د دوېمے نوم زلئ وو چه ابا خېل او عمر خېل ئې اولاد دے۔ دوئ ته په ګډه زلوزی وائی۔ او د مندنړو ټول اولس د لنګرکوټ خواوشا ته په سمه پروت دے*۔

د مندی ابن خښي د ځوی یوسف د اولاد بیان : د یوسف ابن مندی پنځه ځامن وو۔ یو الیاس چه نسب ته ئې الیاس زی وائی۔ الیاس‌زی په خپلو کښې پنځه خېله شوی دی۔ پنج پائی، سالارزی، مښوزی، ګدا زی او عائیشه زی۔ او عائیشه زی د خپلے مور په نوم مشهور شوی دی۔ د یوسف دویم ځوے ملی وو چه اولاد ته ئې ملېزی وائی او ملېزی

---

*دے علاقے ته اوس د صوابئ تحصیل وائی۔

درمیان خود سه خیل شده اند، یکی چغرزئی، دوم تورزئی- سیوم دولت زئی و دولت زئی نیز درمیان خود سه خیل شده اند یکی منڈی زئی، دوم اسمعیل زئی، سیوم بارکازئی، سیوم عیسلی که اولاد ویرا عیسلی زئی میگویند و عیسی زئی نیز درمیان خود خیلها دارند اما بسبب عدم اشتهار مجموعه ایشانرا عیسلی زئی میگویند و این هر سه قوم چنانچه الیاس زئی و عیسلی زئی و ملی زئی در بنیر سکونت میدارند و ایشانرا بسبب سکونت ملک بنیر بنیروال میگویند- چهارم بادی اولاد بادی محدود چند کس هستند بحد خیل نرسیده اند - پنجم اکو که اولاد ویرا اکوزئی میگویند و اکو را دو زوجه بود - یکی رانی نام که اولاد او را رانی زئی میگویند- دوم کورا نام و از کورا چهار فرزند بوجود آمدند یکی شادک که اولاد ویرا شادک زئی (خدک زی) میگویند چونکه شادک زئی قوم اندک است خیل دیگر درمیان ایشان پیدا نشده است - دوم ابا که اولاد ویرا ابازئی میگویند و ابازئی نیز قوم اندک است خیل دیگر درمیان ایشان پیدا نشده است سیوم بازید که اولاد او را بای زئی میگویند و چون بای زئی قوم بسیار است ایشان در میان خود پنج خیل دارند یکی ابا خیل دوم حاجی خیل سیوم موسلی خیل چهارم بابوزئی پنجم ستوری زئی و من حیث المجموع ایشانرا بای زئی میگویند چهارم خواجو اولاد ویرا خواجوزئی میگویند و خواجو زئی

په خپلو کښې درے کوره دی یو چغرزی، بل نور زی، او دریم دولت زی ـ دولت زی هم درے کوره شوی دی یو مندی زی، بل اسمعیل زی او دریم بارکازی ـ د یوسف دریم ځوے عیسیٰ وو ـ چه اولاد ته ئے عیسیٰ زی ویلے کیږی ـ او د عیسیٰ زو په خپلو کښې هم خېلونه دی خو داسے خاص شهرت نۀ لری ځکه دوئی ته په جمع عیسیٰ زی وائی ـ او دا درے واړه قومونه چنانچه الیاس زی عیسیٰ زی او ملے زی په بنېر اباد دی* ـ او په بنېر کښې د اوسېدو د مخه بنېروال یادیږی ـ د یوسف څلورم ځوے بادی وو ـ خو د بادی اولاد ګنړ شوے نۀ دے ځکه په قبیله یا خېل نۀ دی یاد** ـ پنځم ځوے ئے اکو وو ـ د دۀ اولاد ته اکوزی وائی ـ او د اکو دوه ښځے وے یوه رانړئی وه چه اولاد ته ئے رانړی زی وائی ـ دویمه کوره وه، د کوره څلور ځامن وو ـ یو ښادک، چه اولاد ته ئے ښادک زی وائی ـ خو ښادک زی ډېر لږ تېر دے ځکه ئے نور خېلونه نېشته ـ دویم ابا وو چه اولاد ته ئے ابازی وائی او ابازی هم ګنړ نۀ دی نور خېلونه پکښې نۀ دی جوړ شوی ـ دریم بازید چه اولاد ته ئے بائی زی وائی ـ او بائی زی لوئے قوم دے دوی په خپلو کښې پنځه خېله دی یو ابا خېل، بل حاجی خېل دریم موسیٰ خېل، څلورم بابو زی، پنځم متوړی زی ـ او من حیث المجموع دوئی ته بائی زی وائی ـ څلورم خواجو چه اولاد ته ئے خواجوزی وائی ـ او خواجوزی

---

* ملیزی اوس په دیر کوهستان کښې اباد دی ـ

** دوئی په راسوره ضلع دیر کښې اوسی څه کورونه ئے په صوابئی تحصیل کښې هم دی ـ

نیز قوم بسیار است درمیان خود هفت خیل دارد یکی الهدین زئی،
دوم بولازئی، سیوم شامی زئی، چهارم شموزئی، پنجم نیکپی خیل، ششم
ثیبت جوئی (سیبوجنی) و ایشان هر دو فریق در یک دفعه متصل
یاد میشوند چنانچه ایشانرا ثیبت و جوئی میگویند و من حیث المجموع
این اقوام سبعه را خواجوزئی میگویند و ایشان همه اولاد اکو در
ملک سوات و پنج کوڑه مابین سمه و قاشقار سکونت میدارند تا اینجا
بود شجرهٔ اولاد یوسف ابن مندی که مذکور شد.

بیان اولاد مک ابن خښبی ولد کند: از مک ابن خښبی اولاد کم بوجود
آمد هر قدری که هستند آنها را مکه خیل میگویند و مکه خیل، خیل
است در قوم گگیانی و ماسوای قوم مکه خیل جمیع قوم گگیانی اولاد
دختر مکه است که گاگے می نامید. گویند که مک را دختری بود
گاگے نام که آنرا در عقد کارنده معتمد علیه خویش در اورده بود
چون اولاد وی بسیار از وی بوجود آمدند بنام مادر مشهور گردید
که آنها را گگیانی میگویند و گگیانی در اصل سه گروه است. یکی
محمد زئی که مغل خیل و کنځل خیل هر دو خیلهای وی اند. دوم
عمری که حسن زئی و میرزئی و مندیزئی خیلهای وی اند. سیوم سه
صده که مکه خیل و لاله زئی را من حیث المجموع سه صده میگویند.
و سلیمان زئی و مندیزئی و مومل زئی و دولت را من حیث المجموع

هم لوئے قوم دے۔ دوئی په خپلو کښے اووه خېلونه دی۔ یو الهه‌دین زی، دویم مولازی ، دریم شامی زی ، څلورم شموزی ، پنځم نیکپی خېل، شپږم ثیبت، اووم جونړی۔ چه دوئی دواړه (ثیبت او جونړی) ته شیبوجنی وائی۔ او دے اووهٔ واړه قامونو ته په ګډه خواجوزی وائی۔ دا ټول د اکو اولاد دے او په سوات ، پنجکوړه ، سمه او قشقار مېشته دی۔ په دے ځائے د یوسف ابن مندی د اولاد شجره تر سره شوه۔

د مک ابن خښے د اولاد بیان : د خښی ابن کند د ځوی مک اولاد لږ وو۔ هر څومره چه دی په مکه خېلو یادیږی۔ او مکه خېل په ګګیانړو کښے دی۔ د مکه خېلو د قوم نه علاوه د ګګیانړو نور اولس د مکه د لور اولاد دے۔ دے ته به ئے ګاګئ وے۔ ګاګئ د مک لور وه چه خپل یو اعتباری کاردار ته ئے په نکاح کړے وه۔ هرکله چه د هغے ډېر اولاد وو ځکه د خپلے مور په نوم یاد شول. او ګګیانړی ورته وائی۔ ګګیانړی په اصل کښے درے ټبرے دی. یو محمد زی چه مغل خېل او کنځل خېل دواړه خېلونه په دے ورګډ دی دریم عمری چه حسن زی، میرزی او مندو زی د دوئ خېلونه دی۔ دریم سه ضده چه مکه خېلو او لاله زو ته په ګډ وائی ۔ او سلیمان‌زی ، منډیزی ، موسی‌زی او دولت واړه

لاله زئی میگویند و مخفی نماند که چون فرزندان مک کم بوجود آمدند و اولاد دختر مک بسیار شد تغلیبا همه را گگیانی میگویند هکذا فی التذکره اما فی شیرشاهی و خانجهانیه گگیانی ولد شیخ را دو فرزند بوجود آمدند. یکی هتک دیگر میدا و از سیدا سه فرزند شد. یکی موکه که اولاد ویرا موکه خیل میگویند. دوم لاله که اولاد ویرا لاله زئی میگویند سیوم عمر که اولاد ویرا عمر زئی میگویند و هتک یک فرزند بوجود آمد و آن را محمدزئی میگویند و محمدزئی را چهار فرزند بوجود آمد کهثوزئی که اولاد ویرا کهثوزئی میگویند و پنج پای را پنج پای میگویند و اولاد مغل را مغل خیل میگویند و اولاد کنځل را کنځل خیل میگویند و ایشان همه در ملک دوابه مابین شهر پشاور و هشت نگر که بالفعل باشنغر معروف است سکونت میدارند.

بیان اولاد ترکلان ابن خشی ولد کند: ترکلانی در اصل دو خیل اند یکی محمود که مشهور به ماموند است و ماموند درمیان خود چهار خیل دارند یکی صدین، دوم امدک، سیوم اور، چهارم ککا سه صده و سه صده درمیان خود سه خیل دارد یکی شبه خیل، دوم ائین خیل سیوم اسمعیل زئی و خیلهای هر دو فریق یعنی ماموند و سه صده در میان خود نیز خیلها دارند اما بسبب طوالت مرقوم نشدند و ایشان

لاله زی دی۔ خو هرکله چه د مک ځامن رنګی وُو او د لور اولاد ئے ګنړ شو نو د هغوئی د غلبے له کبله تول په ګکیانړو حساب شول۔ هم دغه څه په تذکرة الابرار ولاشرار کښے لیک دی خو په تاریخ شېرشاهی او په خانجهانی کښے د ګکیانړی ولد شیخے دوه ځامن ښودلی شوی دی، یو هوتک او بل سید، چه د سید درے ځامن وُو۔ یو موکه، چه نسب ئے په موکه خېل یاد شو۔ دویم لاله چه اولاد ته ئے لاله زی وائی ۔ دریم عمر چه عمرزی ئے اولاد دے۔ او د هوتک یو خوے وو محمد، او د هغهٔ اولاد ته محمد زی ویلے کیږی۔ او د محمد څلور ځامن وُو، یو کهتو چه نسل ئے کهتو زی دی، بل پنج پائی چه اولاد ته ئے هم پنج پائی ویلے شی۔ دریم مغل، چه کورنئی ئے په مغل خېلو یادیږی۔ څلورم کنځل چه اولاد ته ئے کنځل خېل وائی۔ او دوئی تول په دوابه اباد دی۔ دوابه د پېښور او اشنغر تر مینځه د علاقے نوم دے او بالفعل د اشنغر حصه ده۔

د ترکلان ابن خښبی اولاد : د ترکلان ابن خښبی ولد کند د اولاد په اصل کښے دوه خېلونه دی یو د محمود اولاد دے چه ماموند ورته وائی ۔ او ماموند په خپلو کښے څلور خېلونه دی، یو سرین، دویم امدک، دریم اور، څلورم ککا، د ترکلان دویم کور ته سه صده وائی۔ چه سه صده په خپل مینځ کښے درے خېلونه لری، یو شبه خېل بل اڼین خېل او دریم اسمعیل زی او د دواړو فریقو یعنی ماموند او سه صده په خپلو کښے نور خېلونه هم لری۔ خو د طوالت له کبله پاتے کړے شول۔

همه در ملک باجوڑ مابین قاشقار و دوآبه سکونت میدارند تا اینجا بود شجرهٔ اولاد خبنی ابن کند که تحریر شد ـ

بیان فرزندان زمند ابن خیرالدین ولد سڑہ بن : از زمند ابن خیرالدین پنج فرزند بوجود آمدند ـ یکی محمد که اولاد ویرا محمد زئی میگویند ـ و محمد زئی درمیان خود سه گروه شدند ـ یکی الیاس زئی و پڑانگ و چهار صده اند ، دوم بارک زئی که اتمان و رجڑ اند ، سیوم بنوزئی و ترنگ زئی و عمر زئی و شیرپاوی و بارک شازی اند و ایشان هر خیل درمیان خود نیز خیلها دارند اما بسبب طوالت مرقوم نشدند و ایشان در اشنغر کناره دریای جندی مابین دوآبه و لنگر کوٹ سکونت میدارند ـ دویم خیشگی که اولاد ویرا خیشگی میگویند و از خیشگی ابن زمند شش فرزند بوجود آمدند ـ یکی شوریانی که اولاد ویرا شوربانی میگویند ، دوم غزلان که اولاد ویرا غزلانی میگویند ، سیوم عزیز که اولاد وی را عزیز زئی میگویند ، چهارم عمر که اولاد ویرا عمر زئی میگویند ، پنجم بٹک که اولاد ویرا بٹکزئی میگویند ششم سلمهاک که احوال اولاد وی در تواریخ معلوم نشده ابت و ایشان اکثر در ملک قلات و ترنک و بعضی در غوربند و بعضی در مواضع متفرقه هندوستان سکونت میدارند ـ سیوم توخی که اولاد ویرا توخی میگویند و ایشان همه مابین ملک کورمه و ملک خوست متصل ملک بنون

او دوئ تول د باجوړ په لته د قشقار او دوابې تر مینځه پراتهٔ دی.
په دے ځائے د خښې ابن کند شجره پوره شوه ـ

د مند ابن خیرالدین د اولاد بیان : د خیرالدین ولد سړبن د ځوی مند پنځه ځامن وُو ـ یو محمد ، چه اولاد ته ئے محمدزی ویلے شی۔ او محمدزی په خپلو کښے درے کوره شوی دی۔ الیاس زی ، پړانګ او چارسده ـ بل بارک وو چه اولاد ته ئے بارکزی ویلے کیږی. چه اتمان او رجړ دوه خېله ئے دی۔ دریم کور د بنوزو ، ترنګ زو عمرزو ، شیرپاؤیانو او بارک شازو دے۔ او دا تول خېلونه په خپلو کښے نور وارهٔ وارهٔ خېلونه لری چه تفصیل ئے ډېر اوږد دے ـ او دوئ تول په اشنغر مېشته دی، او د جندی سیند د غاړے نه واخله د لنګرکوټ پورے علاقه ئے نیولے ده ـ د مند دویم ځوے خیشکی وو ، د خیشکی شپږ ځامن وُو ـ یو شوریانے چه اولاد ئے هم په شوریان یادیږی ـ دویم غزلان چه نسب ته ئے غزلانی وائی ـ دریم عزیز چه نسل ته ئے عزیززی ویلے شی۔ څلورم عمر چه عمرزی ئے اولاد دے. پنځم بټک چه خېلخانے ته ئے بټکزی ویلے کیږی ـ شپږم ملماک چه د هغهٔ د اولاد ذکر په تواریخو کښے نهٔ دے راغلے او دوئ تول په قلات ترنک او بعضے په غوربند* او ځنے په هندوستان کښے خوارهٔ وارهٔ اباد شوی دی ـ د مند دریم ځوے توخی دے چه اولاد ته ئے هم توخی وائی ـ او دوئ تول د کرمے او خوست په مینځ مینځ کښے پراتهٔ دی ـ چه دا علاقه د بنور

* په افغانستان کښے د یوے علاقے نوم چه غوربند نومے رود پکښے بهیږی

سکونت میدارند اما خیلهای وی باینجانب معلوم نشده است۔ چهارم نیکو که اولاد ویرا نیکوزئی میگویند و ایشان همه متصل بالا بنگش سکونت میدارند، اما خیلهای ایشان نیز به اینجانب معلوم نشده است۔ پنجم کتانی که اولاد ویرا کتانی میگویند و ایشان قوم اندک اند مکان سکونت مستقل علیحده ندارند چند چند خانه جا بجا متفرق اند و درمیان اولاد فرزندان زمند نیز خیلها بسیار اند چنانچه هر یک خیل مذکور درمیان خود خیلها دارد اما چون‌که احوال ایشان باینجانب معلوم نشده بتفصیل مرقوم نشد ۔

بیان اولاد کاسی ابن خیرالدین ولد سڑه‌بن : گویند که شنواری و ژیڑیانی و الوزئی و کتوان اولاد وی هستند، چنانچه قوم شنواری مابین جلال آباد و پشاور متصل خیبر سکونت میدارند و ما بقیه اقوام ثلث متصل بلوچستان بروهی سکونت میدارند و نیز میگویند که کاسی را هرگز فرزند بوجود نیامده بود اما یک فرزند از زمند برادر خود خواسته بفرزندی خود کلان نمود ۔ چنانچه این اقوام مذکور از اولاد آن برادرزاده وی اند والله اعلم بحقیقة‌الحال تا اینجا بود سلسله اولاد سڑه‌بن ولد قیس عبدالرشید که مرتبه بمرتبه مسطور شد ۔

د ملک سره متصله ده ـ خو ما ته د توخیانو د خپلو تفصیل په لاس رانغیـ د مند څلورم ځوے نېکو بادېږی۔ چه اولاد ئے په نېکوزی مشهور دےـ او دوئ ټول د برو بنگشو سره نزدے اوسیـ خو د دوئ د خپلونو تفصیل هم په لاس رانغیـ د مند پنځم ځوے کټانے یادېږی ـ د دهٔ اولاد ته کټانیان وائی دا ډېر لږ اولس دے او ځان له جدا وطن نهٔ لری۔ څو څو کورونه ځائے په ځائے خوارهٔ وارهٔ اوسیـ او د زمند اولاد په خپلو کښې ډېر خپلونه لری ـ خو هرکله چه د دوئ احوال پوره معلوم نهٔ دے نو تفصیل ئے هم رانډورے شو ـ

د کاسی ابن خیرالدین ولد سړبن د اولاد بیان : وائی چه شنواری* زېران الوزی او کتران د کاسی اولاد دےـ چنانچه شنواری د جلال اباد اؤ پېښور تر مینځه په خیبر کښې اوسیـ هاتے درے قومونه د بلوچستان بروهی په خواوشا کښې اباد دی ـ لا دا هم ویلے کېږی چه د کاسی خپل ځوے نهٔ وو خو د خپل ورور زمند یو ځوے ئے په ځوی‌ولئ نیولے وو او لوئے کړے ئے وو ، چنانچه دا ټولے قبیلے د هغهٔ د نسل نه دیـ والله اعلم بحقیقت‌الحال۔ د قېس عبدالرشید د ځوی سړبن نسب‌نامه پوره په پوره تر سره شوه۔

---

*په اصل نسخه کښې شنوازی لیک دے ـ

فصل دوم

در بیان فرزندان بیٹن ولد قیس عبدالرشید : از بیٹن ولد قیس عبدالرشید سه فرزند و یک دختر بوجود آمد، یکی اسمعیل، دوم اشبون، سیوم گنچین، چهارم دختری بی بی متو ـ اما خیلهای فرزندان بیٹن چندان مشهور نیستند هر قدر خلق که هستند بنام پدر مشهور اند و علی‌العموم ایشان را بیٹنی میگویند و ایشان همه درمیان کوه مابین لوحانی و قوم وزیر سکونت میدارند و اولاد بی بی متو را نیز بیٹنی میگویند ـ

بیان فرزندان بی بی متو دختر شیخ بیٹن : از بی بی متو دختر شیخ بیٹن سه فرزند بوجود آمدند، یکی خلجی بالفعل به غلجی مشهور است که اولاد وی مابین کابل و قندهار سکونت میدارند ـ دوم لودی که اسم محضه وی ابراهیم بود، سیوم سروانی و از غلزی پسر بی بی متو سه فرزند بوجود آمدند ـ یکی ابراهیم، دوم تورانی، سیوم بابو و از ابراهیم پسر غلزی دو فرزند بوجود آمدند یکی حجب، دوم سهاک، چنانچه سلیمان خیل و علی خیل و هارو وغیره که مجموعه سیزده خیل اولاد حجب هستند که بیان هر یک ایشان موجب تطویل است و ترک یوسف خیل وغیره مجموعه هفت خیل اولاد سحاک اند اما بسبب

دویم فصل

د بیټن ولد قیس عبدالرشید نسب نامه : د بیټن ولد قیس عبدالرشید درے
ځامن او یوه لور وه چه نومونه ئے دا وُو ـ اسمعیل، اشپون، کنچین
او د لور نوم ئے بی بی متو وو ـ خو د بیټن د ځامنو خېلونه څه
داسے زیات شهرت نۀ لری، هر څومره خلق چه پکښے دی د خپل
پلار په نوم یادیږی او ټولو ته بیټنی ویلے شی ـ او دوئ ټول په غرئیزه
سیمه د لوهانړو او وزیرو په مینځ کښے اباد دی ـ د بی بی متو
اولاد ته هم بیټنی ویلے شی ـ

د شیخ بیټن د لور بی بی متو اولاد : د بی بی متو درے ځامن وُو ، یو
غلجے، چه اولاد ته ئے هم غلجی ویلے کیږی ـ او د کابل او قندهار
تر مینځه پراتۀ دی، دویم لودی چه اصل نوم ئے ابراهیم وو، دریم
سروانړے ـ د بی بی متو د څوی غلځی درے ځامن وُو ، یو ابراهیم،
دویم تورانے ، دریم بابو او د غلځی د څوی ابراهیم دوه ځامن وُو ـ
یو حجب او دویم سهاک چنانچه سلیمان خېل، علی خېل او هاروکی
وغیره چه د دیارلسو خېلونو مجموعه دی دا ټول د حجب اولاد
دے ـ خو که بیل بیل ذکر ئے کیږی نو خبره به اوږده شی ـ او
ترک ، یوسف خېل او څنے نور خېلونه چه ټول اووۀ
کوره دی دا د سحاک په اولاد کښے دی ـ

تطویل بیان ایشان نشده۔ و از تورانی پسر غلزی دو فرزند بوجود آمدند۔ یکی بارو، دوم بابو و از بارو ابن تورانی دو فرزند بوجود آمدند۔ یکی توخی، دوم هوتک و از توخی بن بارو چهار فرزند بوجود آمدند۔ یکی نهمند، دوم نور، سیوم ایوب، چهارم حسن و ایشان نیز هر چهار برادر چهار خیل شده اند و درمیان خود خیلها دارند اما بسبب طوالت در تحریر نیامدند و از هوتک ابن بارو چهار فرزند بوجود آمدند یکی یوسف، دوم عرب، سیوم دولت، چهارم ملک یار، و ملک یار را سه پسر بوجود آمدند۔ یکی پای، دوم رمی، سیوم حسین و در اولاد حسین حاجی میرویس نامی بوده که در سنه ۱۱۲۰ الف و مایه و عشرون بسبب بغض و عداوت روافض ناظم قندهار را که رافضی بود کشته ملک ایران را تا سیستان و فراه در تصرف خود آورده بعد ازان داور ممالک آرای عد و بند قلعه کشای محمود شاه پسر حاجی میر ویس متوجهه ایران شده با پادشاه ایران جنگهای بسیار کرده آخرالامر اورا در شهر اصفهان محاصره کرده فتح نمود پادشاه مستقل آن ولایت گردید تا وقتیکه از دار فانی بدار بقا فرامید۔ سلطنت پناه اشرف شاه ابن العم وی قایم مقام وی شده والی آنجا گردید چند سال پادشاهی نمود، وقتیکه خواهش الهی و بمقتضای تنزع الملک من تشاء نوع دیگر شده اعظم السلاطین اکرم الخوانین نادرشاه پادشاه خروج

د غلزی د ځوی تورانی دوه ځامن وُو، یو بارو، دویم بابو او د تورانی د ځوی بارو هم دوه ځامن وُو، یو توخی، دویم هوتک، د توخی ابن بارو څلور ځامن وُو یو نهمند، دویم نور، دریم ایوب، څلورم حسن او دوئی هم څلور خپله شوی دی - او په خپلو کښے ئے هم ګنړ خپلونه دی - خو تفصیل ئے رانهٔوړے شو - د هوتک ابن بارو څلور ځامن وُو، یو یوسف، دویم عرب، دریم دولت، او څلورم ملک یار - د ملک یار ځان له څلور ځامن وُو، د یو نوم پائی وو، بل روسی، دریم حسین او حاجی میرویس خان غلجے چه د نوم ناموس خاوند او لوئے ننګیالے پښتون مشر تېر شوے دے - د حسین په اولاد کښے وو - چه ۱۱۲۰ هجری کښے ئے د قندهار حاکم قتل کړو او په ایران، سیستان او فراه قابض شو - د هغهٔ نه پس د هغهٔ د ننګیالی او توریالی ځوی محمود شاه ایران ته مخه شوه او د ایران د بادشاه سره ئے ډېر جنګونه او معرکے اوکړے او اخر ئے هغه د اصفهان په ښار کښے محصور کړو او فتح ئے پرے اوموندله او د ایران د ټول ملک مستقل بادشاه شو - هرکله چه محمود شاه وفات شو نو د هغهٔ د ترهٔ ځوے اشرف شاه د هغهٔ قایم مقام شو او د ایران تخت ئے اونیوو او څو کاله بادشاهی ئے اوکړه - خو لکه چه د تنزع الملک ممن تشاء تقاضا انقلابونه واقع کېږی په دغه سېمه د نادرشاه افشار خروج

نموده پادشاهی را از ایشان در گرفته مدت بسیار سال پادشاهی و سلطنت نمود و از بابو ابن تورانی دو فرزند بوجود آمدند یکی لاغری دوم طاهری و ایشان نیز اینچنین درمیان خود خیلها دارند اما بسبب طوالت و اختصار رساله بیان آنها نشده ـ

بیان فرزندان لودی ابن بی‌بی متو : از لودی ابن بی‌بی متو سه فرزند بوجود آمدند یکی انیازی که موسیٰ خیل و عیسیٰ خیل و سنبل و سهارنگ اولاد وی هستند و من حیث‌المجموع ایشانرا انیازی میگویند و ایشان جمیع فرق مذکوره در ضلع شهر مکهڈ کناره آب سند تا ڈیره اسمعیل خان سکونت میدارند ـ دوم سیانی که سرک و لوحانی و سُور و سهبال اولاد وی اند و قوم مروت نیز اولاد لهانی بن سیانی است و اعظم‌السلاطین مستهزم‌الخوانین سلطان بهلول که از جمله سلاطین هند است از اولاد سرک است و وی بادشاهی از سلطان اعظم‌الملک اکرم سلطان علاؤالدین گرفته و سلطان علاؤالدین از اولاد خضر خان بود و خضر خان نایب صاحب قران ممالک ستان امیر تیمور بود که او بعد از وفات امیر تیمور پادشاهی مستقل شده تا سه چهار پشت اولاد وی پادشاهی هند کرده بود و آخر ایشان سلطان علاؤالدین بود که سلطان بهلول پادشاهی از وی گرفته سی و نهه

واقع شو او دوئی نه ئے بادشاهی واغیسته او ډېره موده ئے حکومت اوکړو - د بابو ابن تورانی دوه ځامن وو، یو لاغرے دویم طاهرے او د دوئی هم په خپلو کښې ګڼر خپلونه زیږېدلی خو د طوالت له کبله ئے ذکر پاتے کړے شو -

د لودی ابن بی بی متو د اولاد بیان: د لودی ابن بی بی متو درے ځامن وو - یو انیازے چه موسیٰ خېل، عیسیٰ خېل سنبل او سهارنګ ئے اولاد دے - دے ټولو ته په ګډه نیازی ویلے کېږی - او دوئی ټول د مکهډ ښار په ضلع کښې د اباسین په غاړه تر ډېره اسماعیل خان پورے سکونت لری - دویم سیانی وو چه سرک، لوهانړی، سور* او مهیال د هغۀ اولاد دے او سروت هم د لهانی بن سیانی اولاد دے - او اعظم‌السلاطین مستجمع‌الخوانین سلطان بهلول لودی چه د هند تاجدار وو د سرک د اولاد نه دے - او هغه د سلطان علاؤالدین نه بادشاهی اغیستے وه - او سلطان علاؤالدین د خضر خان په اولاد کښې وو او خضر خان د امیر تیمور صاحبقران نایب وو - دے د امیر تیمور د وفات نه پس مستقل بادشاه شو او درے خلور پیړئ ئے د اولاد بادشاهی وه - او په دوئی کښې د ټولو نه ورستے سلطان علاؤالدین وو چه سلطان بهلول لودی ترے بادشاهی تر لاسه کړے وه - د سلطان بهلول حکومت یو کم خلوېښت

---

* په اصل کښې سوز و چه پے لیک دی خو دا صحیح نۀ ښکاری -

سال پادشاهی نمود وقتیکه سلطان بهلول از دار فنا بدار بقا رحلت کرده و الی ولایت وارث سلطنت سکندر شاه پسر سلطان بهلول قایم مقام وی شده سی سال پادشاهی نمود وقتیکه او نیز ودیعت حیات خود را بمالک حقیقی سپرده جهاندار سپهر اقتدار ابراهیم شاه پسر سکندر شاه قایم مقام وی شده هشت سال پادشاهی نمود بعد ازان مزین سریر سلطنت عهد میانی خلافت ظهیرالدین محمد بابر پادشاه بقصد تسخیر ممالک هندوستان از کابل روانه شده آمده در گردنواح شهر پانی پت با ابراهیم شاه مقاتله و محاربه نموده ابراهیم شاه را مقتول ساخت و پادشاهی بدو قرار گرفت ـ چنانچه تمامی مدت پادشاهی سلطان بهلول معه فرزندان و نبیره هفتاد و هفت سال بود و دیگر سریر آرای ملک شهریاری طراوت بخش در تاجداری شیرشاه که وی نیز از جمله سلاطین هند بود از اولاد سور بن سیانی است و وی پادشاهی از ملک‌السلاطین ضابط امورالملک والدین نصیرالدین محمد همایون پادشاه گرفته چند سال پادشاهی نمود وقتی که شیر شاه منازل خود را بکلی طے کرده و رای زمان داور دوران سلیم شاه پسر وی بجای او برسریر خلافت نشسته چند سال پادشاهی نمود وقتیکه وی نیز از دار فانی بدار باقی نقل نموده نصیرالدین محمد همایون پادشاه دفع دیگر از ایران آمده تخت نشین گردید ـ باید دانست که انچه درین مقام

کاله وو په دهٔ پسے د دهٔ ځوے سکندر شاه بادشاه شو۔ هغهٔ هم

دیرش کاله بادشاهی اوکړه هرکله چه دے هم وفات شو نو حکومت

د دهٔ د ځوی ابراهیم شاه په لاس ورغے۔ ابراهیم شاه اتهٔ کاله بادشاهی

اوکړه۔ د دهٔ نه پس ظهیرالدین بابر بادشاه د کابل نه هندوستان ته

راغے او د پانی پت د ښار په خوا کښے ئے د ابراهیم شاه سره مقابله

اوشوه۔ ابراهیم شاه په دے جنګ کښے قتل کړے شو او بادشاهی

د بابر بادشاه په لاس ورغله۔ چنانچه د سلطان بهلول لودی او د

هغهٔ د ځامنو ټول دور حکومت درے کم اتیا کاله وو۔ او د هند

بل پښتون بادشاه شیر شاه د سور ابن سیانی د نسل نه دے۔ او هغهٔ

د نصیرالدین همایون بادشاه نه بادشاهی اخیستے وه۔ او د یو ځو

کاله حکومت کولو نه پس د هغهٔ ځوے سلیم شاه بادشاه شو

خو ځو کاله پس چه د هغهٔ د ژوند ورځے هم

تمامے شوے نو همایون بادشاه دوباره د ایران نه هند

ته راغے او د دهلی تخت ئے اونیو۔ په دے ضمن کښے

ذکر پادشاهان افغانان شده حصری ندارد که غیر از ایشان پادشاهان افغانان دگر نگذشته اند بلکه وجه تخصیص ایشان ازان شده که ایشان تخت نشین دارالخلافت دهلی بودند والّا وقتی که هندوستان طوایف الملوک بود پادشاهان دران وقت در یک عصر متعدد بودند پادشاهان افغانان دیگر نیز گذشته اند چنانچه در بنگاله و دکن وغیره که بر اصحابه تواریخ و اهل خبر پوشیده نیست۔ سیوم ڈوٹانی پسر لودی که اولاد وی را نیز ڈوٹانی میگویند و ایشان همه در قلعه وانڑه متصل کانی گرّم و ملک قوم وزیر سکونت میدارند و گویند که قوم متنسیه نیز در اصل از قوم متی هستند خصوصاً از اولاد لودی و یا از اولاد سروانی هستند والله اعلم۔

بیان احوال سروانی ابن بی بی متو: از سروانی ابن بی بی متو خیلهای مشهور نشده اند هر قدر خلقی که هستند همه را سروانی میگویند و ایشان همه در ملک دهرابن متصل قوم لوهانی سکونت میدارند اما بالفعل مردم قلیل درانجا هستند و اکثر در هندوستان متفرق شده اند سروانی ابن شاه حسین اگر چه از بطن بی بی متو نیست اما اولاد سروانی نیز داخل اولاد بی بی متو است۔ چنانچه اولاد غلزی و اولاد لودی و اولاد سروانی را من حیث المجموع متی میگویند و متی از اولاد بیٹن است که جمیع اقوام ایشانرا بیٹن میگویند ۔ گویند که والده حقیقی

چه د پښتنو بادشاهانو څه ذکر اوکړے شو ګنی دا قدرے وو بلکه د دوئی د تخصیص سبب دا وو چه دوئی په دهلی حکومت کړے دے۔ او څه وخت چه په هند کښې طوائف الملوکی وه او په یو وخت به ډیر بادشاهان وو نو ډیر پښتانه سلاطین هم په دوئی کښې د بنګال او دکن په سیمه تیر شوی دی۔ چه د تواریخو عالمانو ته ښۀ معلوم دی۔ دریم دوتانی د لودی څوے چه د هغۀ اولاد ته دوتانی ویلے شی او دوئی ټول په وانړه کښې د کانړی ګرم او وزیرستان په سیمه اباد دی۔ او وائی چه متنی هم په اصل کښې د متی د قوم نه دی او د لودی یا سروانی په اولاد کښې یادیږی۔ والله اعلم۔

د سروانړی ابن بی بی متو اولاد: د سروانړی ابن بی بی متو په اولاد کښې مشهور خېلونه نۀ دی راغلی۔ او هر څومره خلق چه دی سروانړی ورته وائی۔ او دوئی ټول په ډیره پراتۀ دی۔ او د لوهانړو ګاونډیان دی۔ خو بالفعل په هغه سیمه د دوئی ابادی ډیره لږه ده او اکثر په هندوستان کښې خوارۀ شوی دی۔ د شاه حسین څوے سروانړے اګر چه د بی بی متو نه نۀ وو پېدا، خو بیا هم د دۀ اولاد د بی بی متو په نسب کښې شمارېږی۔ چنانچه د غلزی، لودی او سروانړی دریو وارو اولاد ته په ګډه متی ویلے شی او متی د بیټن په نسل کښې دے او دے ټولو قبیلو ته په جمع بیټنی وائی۔ وائی چه د

سروانی ممی نام داشت که زوجه شاه حسین، دختر کاغ نام مطربی بوده اما چونکه اولاد بی بی متو بسیار شده تغلیباً اولاد سروانی را نیز متی میگویند و مخفی نماند که غلزی را ازان سبب غلزی میگویند که شاه حسین نام شاهزادهٔ خراسانی است که سلسلهٔ نسب وی بروایتی به ضحاک میرسد و بقول دیگر سلسله نسب وی بحضرت امام حسین رضی‌الله عنه میرسد والله اعلم بالصواب۔ بحسب قسمت آبخور از ملک خود بیجا شده آمده نزد شیخ بیټن استقامت گرفت و شیخ بیټن تربیت وی کما حقه کرده کلان نمود، وقتیکه آثار رشد و قابلیت در وی مشاهده کرده دختر مذکور خود بی بی متو نام را در عقد نکاح وی در آورد۔ چنانچه قبل ازین زفاف و رسم عروسی و اعلان که مابین‌الناس متعارف است در خانه پدر از شهزاده مذکور حامله گشت* بعد از رسم عروسی و زفاف در مدت اندک متولد شده ازان سبب ولد وی را به غلزی مسمیٰ گردانید زیرا که بزبان افغانی دزد را غل میگویند و زئی بمعنی زائیده شده پس مراد ازین آنکه بدزدی متولد شده است تا اینجا بود سلسله اولاد بیټن ولد قیس که مرقوم گردید۔

---

*دا یو رسم وو چه چنغلبازی به ئے ورته وے۔ د کوژدن او نکاح نه پس به د جینۍ د پلار په کور د هلک پښه ازاده شوه او د خوابیے په صلاح به ئے د خپلے چنغلے سره خبرے اترے ازادے شوے۔ په دے کښیے به کله کله د رسمی وادهٔ نه اګاهو د چنغلے حمل اوشو دے رسم ته به ئے پښه ارتی هم وے۔

سروانړی د خپلے مور سمئ نوم وو دا د شاه حسین بنځه او د کاغ مطرب لور وه ۔ خو هرکله چه د بی بی متو اولاد ډېر ګڼړ وو هم د دغے غلبے د کبله سروانړی هم په متی ورګډه دی۔ او وائی چه غلزی ته په دے سبب غلزے ویلے شی چه د خراسان یو شهزاده چه شاه حسین ئے نوم وو او د یو روایت مطابق ئے سلسله د ضحاک سره لګی او د یو بل قول مطابق دے د حضرت امام حسین رضی‌الله عنه د نسب نه وو ۔ والله اعلم بالصواب ۔ وائی چه دے لا هلک وو چه د خپل وطن نه راپاه‌پدو او د شیخ بیټن سره مېشته شو ۔ او شیخ بیټن د هغهٔ مناسب تربیت وکړو او لوئے ئے کړو او هرکله چه هغه زلمے شو او د فکر او پوهے خاوند شو او د اهلیت او قابلیت آثار پکښے خرګند شول نو شیخ بیټن ورته خپله لور بی بی متو کوژدن کړه او نکاح ئے ورسره اوکړو ۔ خو د رسمی وادهٔ د اعلان نه مخکښے د پلار په کور د بی بی متو د شهزاده نه حمل شو او د وادهٔ نه لږے ورځے پس ئے یو ماشوم پیدا شو ۔ او په دغه سبب ئے د دے ځوی نوم غلزے شو ۔ ځکه چه په پښتو کښے په پټه راغلی ته غل وائی۔ پس د غلزی نه مراد هغه ځوے دے چه په غلا راغلے دے۔ په دے ځائے د بیټن ولد قیس شجره ختمه شوه ۔

فصل سیوم

در بیان فرزندان غورغشت از غورغشت ابن قیس عبدالرشید سه فرزند **ابن قیس عبدالرشید :** بوجود آمدند یکی دانی، دوم بانی، سیوم مندو - و از دانی ابن غورغشت چهار فرزند بوجود آمدند، یکی کاکړ که اولاد وی در ملک زیوب و بوژی در ضلع قندهار سکونت میدارند - دوم ناغر که اولاد وی مابین قوم کاکړ و سند بلوچ در نواحی ډیره غازی خان سکونت میدارند - سیوم داوی، چهارم بنی که اولاد فرزندان وی در ملک سانگ منداهی متصل شکار پور سکونت میدارند ، صاغی و کندون اولاد پنی هستند - و از بانی ابن غورغشت چهار فرزند بوجود آمدند ، یکی میر که اولاد ویرا میرزی میگویند ، دوم کتو که اولاد ویرا کتوزئی میگویند - سیوم پیر که اولاد ویرا پیرزئی میگویند - چهارم عزرائیل که احوال اولاد وی هیچ باینجانب معلوم نشده و ایشان همه در نواحی قندهار سکونت میدارند و از مندو ابن غورغشت هر قدر اولاد وی که بوجود آمده مندوخیل میگویند و ایشان همه بر کناره دریای زیوب که از کوه کسی به ډیره اسمعیل خان می آید سکونت میدارند تا اینجا بود سلسلهٔ اولاد غورغشت ابن قیس که نوشته شد -

تا این جا بود هر سه سلسله های اولاد هر سه برادران از سڑه بن و بیٹن و غورغشت فرزندان قیس عبدالرشید که مسطور گشت -

دریم فصل

د غورغشت ابن قیس عبدالرشید اولاد: د قیس عبدالرشید د ځوی غورغشت درے ځامن وو، یو دانی، دویم بانی، دریم مندو۔ او د دانی ابن غورغشت څلور ځامن ؤو۔ یو کاکړ چه اولاد ئے د ژوب او بوړی په زمکه په قندهار کښے اوسی۔ بل ناغر وو چه اولاد ئے د کاکړو او د سند د بلوچو په خوا کښے د ډیره غازی خان په سیمه میشته دی، دریم دادی، څلورم پنی چه د هغهٔ اولاد د سانګ منداہی په سیمه د شکارپور سره نزدے اباد دی۔ او صافی او کندون د پنی اولاد دے۔ او د بانی ابن غورغشت څلور ځامن ؤو یو میر، چه اولاد ته ئے میرزی ویلے شی۔ بل کتو چه نسب ته ئے کتوزی وائی۔ دریم پیر چه اولاد ئے په پیرزی مشهور دی۔ څلورم عزرائیل چه د هغهٔ د اولاد په حقله هیڅ معلومات نیشته۔ او دوئی ټول د قندهار په خواوشا کښے اباد دی۔ او د مندو ابن غورغشت چه هر څومره اولاد پیدا شوے دے په مندو خیلو یادیږی۔ او دوئی ټول د ژوب رود په غاړه چه د کسی غرهٔ نه ډیره اسمعیل خان پلو رابهیری اباد دی۔ تر دے د غورغشت د اولاد شجره وه۔

دا د قیس عبدالرشید د ځامنو سړبن، بیټن او غورغشت نسب نامه وه۔

فصل چهارم

در بیان احوال کڑلانی و بیان فرزندان کڑلانی : گویند که امرالدین که پدر اوروڑ است معه برادر خود که میانی بود و با ترین بشکاری برفت - بعضی گویند که نبیرهائے امرالدین بودند که عبدالله و زکریا نام داشتند - پس علی تقدیر الاختلاف بجای رسیدند که لشکر در انجا بشب فرود آمده و علی‌الصباح آن کوچیده رفته بود ایشان هر دو بجای آن اشکر آمده میگردیدند تا ناگاهی یکی از ایشان سطل آهنی در انجا افتاده یافت و دیگر یک پسر شیر خوره در آنجا یافت و آن کسی که سطل آهنی یافته بود فرزندی نداشت و آن کسی که پسر یافته بود فرزندان بسیار داشت - پس چونکه ایشان هر دو از یکدیگر خویش و قریب بودند سطل مر صاحب پسر را گفت که مرا فرزندی نیست و ازین دولت بی نصیب اگر این پسر را بمن مرحمت فرمای که من او را بفرزندی پرورش نمایم تا نام من ازین پسر در عالم بماند نهایت مهربانی تو باشد تا زنده باشم ممنون احسان تو خواهم بود و این سطل آهنی بعوض وی از من بگیر آخر الامر صاحب پسر مرآن پسر را بصاحب سطل داد و آن سطل

څلورم فصل

د کرلاڼري د اولاد بيان: وائي چه امرالدين چه د ارمړ څوے دے د خپل ورور سره چه يا مياني وو يا ترين، په ښکار لاړ شو - د بعضو دا خيال دے چه د امرالدين ځامن ُوو يو عبدالله نوميدو او بل زکريا - د نصيب کارونه ُوو دوئ په يو داسے ځائے ورغلل چه د شپے د پړاؤ نه پس ترے سحر لښکر کوچ کړے وو - دوئ دواړ چه هغه ځائے ته راغلل او اخوا دېخوا پکښے گرځېدل نو نيومه يو ورور د اوسپنے يو کړے اوسوند او بل ورور ئے يو ماشوم بيامونډو - کوم ورور چه کړے موندے وو د هغۀ اولاد نۀ وو او ماشوم چه ئے موندے وو هغه صاحب اولاد وو - او هرکله چه دوئ دواړه يو ځر بله ډېر نزدے وو - د کړهي خاوند هغے صاحب اولا ورور ته اووے چه وروره زما اولاد نېشته او په دے حقله يے برخې يم که دا ماشوم ما له راکړے چه زۀ ئے په څوي قولئ اونيسم ا د دۀ له کبله که زما نوم په دنيا پاتے شي نو دا به ستا لوئ احسان وي او دا د اوسپنے کړے تۀ واخله ستا به پکار شي- اخر چا چ ماشوم موندے وو هغه په دے رضا شو ماشوم ئے هغۀ له ورکړو او کړ

آهنی از وی خود گرفت و نام آن پسر بمناسب عوض سطل آهنی کراهی نهاد ـ زیرا که سطل آهنی را بزبان افغانی کراهی* میگویند اما بمرور سالها و تغیر زبانها بکرلانی مشهور شد الحاصل آن طفل را بخانهٔ خود آورده بفرزندئی خود کلان نمود پس چونکه بسن رشد و تمیز رسیده صبیه از قبایل خود در عقد نکاح وی درآورد تا اولاد بسیار از وی بوجود آمده که اکنون مرقوم میگردد و کرلانی در اصل سڑه‌بن است ازین موجب که پسر خوانده امرالدین است و شرف‌الدین بن سڑه‌بن است و دیگر که اورمڑ را ازان سبب اورمڑ میگویند که والده وی دختر آهنگر بود چون اورمڑ را مادر دیگر هم بود گه گاهی آن مادر دیگر ویرا از روی قهر طعنه زدی و گفتی درانوقت که کار از وی درست نیامدی چه ''د آهنگر اور مڑ شه،، یعنی آتش آهنگر بمرد بنابرآن با سم اورمڑ مشهور شد ـ

بیان فرزندان کرلانی : از کرلانی پسر خوانده امرالدین دو فرزند بوجود آمدند یکی کودی ، دوم ککے، و از کودی پسر کرلانی هفت فرزند بوجود آمدند از زوجه یکی اتمان که اولاد ویرا اتمان خیل میگویند و ایشان همه در ملک ټوټئی مابین ملک باجوړ و سوات سکونت

*د ارړو خپله ژبه ارمړی ده او اس ئے هم د کانړی کرم خائی ارمړ وائی۔ نو دا څنګه کېدے شوه چه دوئی یو تر بله په دغه سوقع پښتو ویله ؟ ـ

ئےواغیست او د هغے کړهی په مناسبت د هغےماشوم نوم ''کړائے،، شو۔ خو د وخت په تیرېدو او د ژبو په بدلېدو دغه نوم رو رو کرلانړے شو۔ لنډه دا چه هغه ماشوم ئے کورته راوړو۔ لکه دا څوی ئے لوئے کړو چه زلمے شو نو په خپله قبیله کښې ئے ورله وادهٔ اوکړو او ډیر اولاد ئے اوزېږېدو۔ چه تفصیل ئے دا دے۔ کرلانړ په اصل مړینے دے څکه چه امرالدین په څوی وَلئی نیولے وو۔ او امرالدین د ارمړ پلار او د شرف‌الدین څوے دے او شرف‌الدین د سړبن څوے دے۔ بله دا چه ارمړ ته له دے کبله ارمړ وائی چه د دهٔ مور د آهنګر لور وه او هرکله چه د ارمړ بله مور هم وه او کله کله به دغے مېرے مور ورته پېغور ورکوؤ۔ او کله چه به ئے څه وران کار اوکړو نو ورته به ئے وے چه ''د آهنګر اور مړ شه،،۔

د کرلانړی اولاد : امرالدین کرلانړ په څوی والئ نیولے وو۔ د کرلانړ دوه ځامن اوشول یو کودے بل ککے۔ د کرلانړی د څوی کودی اووه ځامن وُو۔ په دوئی کښې یو اتمان چه اولاد ته ئے اتمان خېل وائی۔ او دوئی ټول د ټوټئی په سیمه د باجوړ او سوات تر مینځه

میدارند دوم دلازاک که اولاد ویرا دلازاک میگویند و ایشان همه در ملک دوآبه و باجوڑ و سمه که عبارت از تحت الجبل ملک یوسف زئی است سکونت میداشتند۔ وقتی که غلبه مردم یوسف زئی شده ایشانرا از انجا مستاصل ساخته ایشان بملک هندوستان آمده متفرق گشتند و قدری قلیل از ایشان هنوز در هزارهٔ کورلغ تعلقهٔ اٹک سکونت میدارند، سیوم ورک زئی که اولاد ویرا ورک زئی میگویند این هر سه برادر از یک مادر متولد شده بودند۔ چهارم مانی و از مانی یک فرزند بوجود آمد آفرید نام که اولاد ویرا آفریدی میگویند و ایشان هر دو قوم یعنی ورک زئی و آفریدی در ملک تیراه تعلقه شهر پشاور سکونت میدارند، پنجم خٹک که اولاد ویرا خٹک میگویند و ایشان همه از ملک سرای اکوڑا و خیرآباد گرد نواح کوه نیلاب و از لاچی تا حد قوم بنوخی سکونت میدارند۔ ششم منگل که قوم مقبل و زدران بهادر زئی اولاد وی هستند و ایشان همه متصل ملک خوست سکونت میدارند۔ هفتم خوگی که اولاد ویرا خوگیانی میگویند و این هر چهار از مادر دیگر متولد شده بودند۔ و عبدالرحمن و شیرزاد و مندوزئی و خوباڑی و توری و زازی همه اولاد خوگی اند و این شش خیلها همه در گرداگرد سفید کوه متصل بالا بنگش سکونت میدارند و مابقیه ازین خیلهای مذکوره اولاد خوگیانی که به خوگیانی شهرت

پراتهٔ دی. بل دلهزاک چه اولاد ته ئے هم دلهزاک ویلے شی ا
دوئی تپول په دوابه، باجوړ او سمه چه د یوسفزو د غریزے سېږ
کوزنئ میدانی علاقے ته ویلے کیږی پراته وُو ، خو هر کله چه
یوسفزو غلبه شوه نو دوئی ئے د دغه سیمے نه راپاسول او پ
هندوستان راخوارهٔ شول. او څه لږ شان په کرلغ هزاره چه د اټک
په تعلقه کښے شامله ده میشته دی. د کرلانړ د څوی کودی دری
څوے ورک وو د دهٔ اولاد ته ورکزی ویلے شی. دا درے وار
وروڼه د یوے موره وُو. د کودی څلورم څوے مانی وو. د ماز
یو څوے وو آفرید نوم ئے وو د دغهٔ اولاد ته افریدی وائی . د
دواړه قومونه یعنی ورکزی او افریدی د تیراه په ملک کښے چه
پېښور په تعلقه کښے دے استوږنه کوی. د دوئی پنځم ورور خټک
وو چه اولاد ته ئے هم خټک وائی او دوئی تپول د سرائے اکوړې
او خیرآباد د سیمے نه د نیلاب د غر خواوشا او د لاچئ نه
بنوڅو تر حده په تپوله رقبه اوسیږی. شپږم منګل چه متبل، ژدران
او بهادرزی ئے اولاد دے. او دوئی تپول د خوست په سیمه پراتهٔ
دی. د کودی اووم څوے خوګیے وو چه اولاد ئے په خوګیانړ
نوم مشهور دے . دا شپږ واړه خپلونه تپول د سپین غ
چار چاپیره د برو ننګشو سره نزدے اوسی. او د د
مذکوره خپلونو نه علاوه د خوګیانی اولاد چه شهر

ارند مابین جلال آباد و پشاور سکونت میدارند و بعضی میگویند که خوگی فرزند کودی نیست بلکه از اولاد ککی است والله اعلم لصواب۔ و از ککی پسر کرلانی دو فرزند بوجود آمدند۔ یکی سلیمان که قوم وزیر و بای زئی و ملک میری اولاد وی اند چنانچه اولاد ملک یری معه خیلهای قوم بنگش در ملک کوهاٹ و بالا بنگش سکونت یدارند ۔ گویند که سوای از اولاد ملک میری خیلها که در قوم نگش هستند۔ چنانچه کاغزئی وغیره آنها جمیع اولاد دختر ملک میر ند و ایشان همه را چنانچه ملک میر و کاغزئی وغیره را بسبب کونت ملک بنگش، بنگش میگویند ۔ دوم شیتک که دوڑ و سورانی . بلخی و کیوی داود خیل اولاد وی‌اند و اینهمه را بسبب ملک بنو نوخی میگویند و همچنین جمیع اقوام اولاد کرلانی درمیان خود خیلهای بسیار دارند اما بسبب اختصار رساله براینقدر اکتفا گردید تا ینجا بود سلسلهٔ اولاد کرلانی که مسطور شد۔

یان احوال قوم صواتی : قوم صواتی اگر چه در اصل از قوم افغان یستند اما چونکه زبان افغانان و روش افغانان دارند نهایت مخالفت فغانان بافغانان مشهور اند و در ذیل افغانان در آورده شده مرقوم یگردد که قوم صواتی از اول و ابتدا در ملک صوات و باجوڑ کونت میداشتند اما وقتی که غلبه مردم یوسف‌زئی بحد کمال رسیده

ئے هم په دغه نوم دے د جلال آباد او پېښور تر مینځه اباد دے
د ځینو دا خیال دے چه خوګی د کودی ځوے نهٔ دے بلکه
ککی ځوے دے۔ والله اعلم بالصواب ۔ د کرلاڼ د ځوی ککی دو
ځامن وو یو سلېمان چه وزیر، بائیزی او ملک میری ئے اولاد دے
چنانچه ملک میری د بنګشو د خېلونو سره د کوهاټ په سېمه پراتا
دی او څه په برنو بنګشو کښې اوسی۔ وائی چه د ملک میری د
اولاد نه بغېر هغه خېلونه چه په بنګشو کښې ګډ دی چنانچه کاغذی
وغېره دا ټول د ملک میر د لور اولاد دے او دوئ ټول چنانچ
ملک میری او کاغذی وغېره په دغه سېمه د اوسېدو له کبله په
بنګشو یادېږی ۔ د ککی دویم ځوے شیتک وو چه دوړ، سورانی
خلجی، کیوی او داؤد خېل ئے اولاد دے او دوئ ټول د بنو په
ملک کښې د اوسېدو له کبله په بنوڅی نوم مشهور شوی دی
دغه ټول قومونه او اولسونه د کرلاڼی په اولاد کښې دی ۔
دوئ تفصیل ډېر اوږد دے۔ خو د طوالت د وېرے د اختصار نه کا
واغیستے شو ۔ او په دے ځائے د کرلاڼی د اولاد شجره تر پائے
اورسېده ۔

د سواتیانو بیان : د سواتیانو قوم اګر چه په نسب کښې په پښتنو
نهٔ ورګډېږی خو هرکله چه دوئ پښتو وائی او ټول رواجونه ئے
پښتنو دی او د پښتنو سره ډېر ګډ راګډ دی څکه په پښتنو حساب دی
او د دوئ په ذېل کښې راوړلے کېږی وائی چه سواتی قوم د ډېر پخوا راسے
په سوات او باجوړ کښې اباد وو ۔ خو هرکله چه د یوسفزو غلبه شو

و همگی ملک سم تحت‌الجبل را در تحت تصرف خود آوردند متوجه ملک صوات شدند و با اهل صوات جنگها و محاربه در پیش آورده آخرالامر آنها را از انجا مستاصل ساخته جلاووطن گردانیدند و خود بصوات متصرف شدند و قوم صواتی از آنجا بملک پکهلئی که مابین ملک یوسف‌زئی و کشمیر واقع است آمده متوطن شدند تا هنوز در انجا ساکن و متوطن اند و جمیع ایشان متفرق بسه گروه اند، یکی گبری دوم موتراوی سیوم مومیالی و گویند که در مردم گبری بعضی مردم اند که از اولاد سلطان اویس و سلطان بهرام و سلطان پکهل و سلطان جهانگیر اند که ایشان همه سلاطین صوات بودند و ایشانرا سلاطین جهانگیریه نیز میگویند و ایشان در اصل تاجک اند و ما بقیه غیر از ایشان از اقوام متفرق اند و قوم گبری را گبری از انجهته میگویند و گبر نام مکانی است در ملک باجوڑ که ایشان سکونت در انجا کرده بودند پس نسبت ایشان بدانجا کرده ایشانرا گبری میگویند و قوم خود را از اولاد متراوی میشمارند و میگویند که قدما و پیشینکان مایان بیکی حادثه از حادثات از یوسف‌زئی در وقتی که یوسف‌زئی در نواحی قندهار و ملک گاڑه و نشکی بودند جدا شده آمده در ملک صوات متوطن شدند و مایان از اولاد آنها ایم اما این قول ایشان بصحت نرسیده است و قوم مومیالی که ظاهرا

او تړوله سمه ئے واغیسته نو بیا ئے سوات ته مخه شوه او د سواتیانو سره ئے ډېر جنګونه اوشول او هغوئ ئے د هغه ملک نه پاسول او شړونکی ئے کړل او پخپله په سوات قابض شول۔ سواتیان د هغه ځایه پکلی ته پورے وتل دا علاقه د یوسفزو د وطن او د کشمیر تر مینځه پرته ده۔ دا قوم اوس هم په دغه سیمه اباد دے۔ دوئ درے ډلے دی، یو ګبری، دویم متراوی او دریم مومیالی۔ او وائی چه په ګبریانو کښے ځنے خاق د سلطان اویس په اولاد کښے دی۔ او سلطان اویس، سلطان بهرام، سلطان پکهل او سلطان جهانګیر ټول په وار وار د سوات سلطانان تیر شوی دی۔ او دوئ ته جهانګیری سلطانان هم ویلے کیږی۔ دوئ د اصل نه تاجک دی۔ او پاتے نور ګډ وډ قومونه۔ او ګبری اولس په دے وجه په ګبری نوم مشهور شوے دے چه په باجوړ کښے ګبر نومے یوه ودانی ده چه دوئ به پکښے اوسېدل۔ پس د دغے ځائے په مناسبت دوئ ته یوسفزی ګبری وائی۔ خو هغه څوک چه ځان ته متراوی وائی د هغوئ دا دعوی ده چه د دوئ نیکونه د څه واقعے له کبله د یوسفزو نه په هغه وخت کښے رابیل شوی دی کله چه یوسفزو لا په ګاره نوشکی کښے اباد وُو۔ دوئ د هغه ځایه سوات ته راغلی وُو او په سوات کښے تیکاؤ شوی وُو۔ او مونږ (متراویان) د هغوئ اولاد یُو۔ خو د دوئ دا قول تحقیق طلب دے۔ او مومیالی چه ظاهر

یک خیل پنداشته میشود در اصل از خیلهای متعدده متفرقه قوم دهگان وغیره اند چونکه به یک یک مرد آمده فراهم شدند همه بیک خیل خوانده میشوند و درمیان هر یکی از ایشان خیلها بسیار اند اما بسبب تطویل بیان آنها کرده نشده بدین قدر اکتفا گردیده ـ

بیان احوال قوم فرمولی : قوم فرمولی خود را از اولاد کاکڑ میشمارند اما صحیح اینست که اولاد کاکڑ نیستند بلکه اولاد پسر خوانده وی اند ـ گویند که فرمول نام رودیست د ر میان کابل و غزنین هر کسی که بر کناره آن رود سکونتی دارد نسبت آن رود بوی کرده آنرا فرمولی میگویند پس چونکه فرمولی خود را افغانان میگویند ، افغانان نیستند بلکه بسبب سکونت آنجا و اختلاط افغانان آن نواحی مشهور بافغانان شده ـ

بیان احوال بعضی سادات که مشهور بافغانان شده : گویند که سید محمد گیسو دراز از ملک خود بیجا شده آمده درمیان قوم کاکڑ و کرلانی و شیرانی استقامت نموده متوطن گشت و از هر یک قوم دختری خواسته در عقد نکاح خود در آورد و ازان هر سه زوجه عفیفه وی چهار فرزند بوجود آمدند یکی مشوانی که از قوم دختر کاکڑ متولد شده نبیره کاکڑ است چنانچه اولاد مشوانی که ایشانرا نیز مشوانی

یو خپل حسابیږی په اصل کښې د دهګانو وغیرۀ د ډیرو خپلونو مجموعه دی. خو هرکله چه د دوئی لږ لږ کورونه سره یو ځائے شوی دی له دے کبله په یو خپل حسابیږی. دوئی په خپلو کښے هم ګنړ خپلونه دی. خو مختصر بیان ئے همدغه وو.

د فرمولو بیان : فرمولی ځان د کاکړ په اولاد کښې شماری. خو صحیح خبره دا ده چه دوئی د کاکړ اولاد نۀ دی. بلکه د هغۀ د منلی ځوی اولاد وو. وائی چه فرمول نومے یو رود دے چه د کابل او غزنینو تر مینځه بهیږی هغه ځوک چه د دے رود په غاړه اباد وی د دۀ نسبت ورته کیږی او فرمولی ورته ویلے شی. فرمولی اګر که ځان ته پښتانۀ وائی خو په اصل کښے دوئی په پښتنو نۀ دی ورګډ. بلکه د پښتنو په ملک کښے د سکونت او د دوئی سره د ګډون په وجه دوئی په پښتنو حسابیږی.

د ساداتو ځینے کورنئی وائی چه سید محمد ګیسودراز چه د خپل وطن چه پښتانۀ ورته وائی : نه شړونکے کړے شو نو هغه کاکړو ته په کلۀ راغے او د کاکړو، کرلانړو او شیرانو سره مېشته شو. او په دریو واړو قومونو کښے ئے یو یو وادۀ اوکړو. د هغۀ د دے دریو ښځو نه څلور ځامن پیدا شول. یو مشوانړی چه د کاکړے ښځے نه ئے وو او اولاد ئے هم په مشوانړی یاد شو.

میگویند و ایشان در ملک سره رود مابین شوراوک و بلوچ
سکونت میدارند لودین از اولاد مشوانی است و ماندوری خود را
اولاد مشوانی میشمارند اما بعضی میگویند که اولاد فرزند مشوانی
نیستند بلکه اولاد پسر خوانده مشوانی اند ، والله اعلم بالصواب .
دوم وردک سیوم هوتی که ایشان هر دو از دختر قوم کڑلانی متولد
شده نبیره های کرلانی اند چنانچه اولاد وردک در دره شنیز متصل
غزنی سکونت میدارند و اولاد هوتی درمیان قوم خٹک در کوه نیلاب
سکونت میدارند و قوم مهیار خود را از اولاد وردک میشمارند
بعضی میگویند که اولاد فرزند وردک نیستند بلکه اولاد پسر خوانده
وردک اند والله اعلم بالصواب - چهارم اشترانی که از دختر قوم شیرانی
متولد شده نبیرهٔ قوم شیرانی اند و اولاد اشترانی در ملک دهره مابین
ڈیره غازیخان و ڈیره اسمعیل خان سکونت میدارند این ... اولاد
سید محمد گیسودراز در اقوام افغانان که مرقوم شد و ماسوای ایشان
چنانکه خجندی که بخوندی مشهور اند و نیز ایشانرا سیدزئی میگویند
در قوم غورغشتی خصوصاً در قوم داوی اند و ایشان هر دو قوم
چنانچه خوندی و داوی در گرد نواح قندهار سکونت میدارند و بختیار
نبیرهٔ قوم شیرانی اند در قوم شیرانی مابین کوه گبر و ڈیره اسمعیلخان
سکونت میدارند و به شیرانی سهیم و همدفتر اند چنانچه گویند ک

او دوئ د سرۀ رود په ملک کښې د شوراک او بلوچستان تر مینځه
اباد دي- لودين د مشوانړي په اولاد کښې دي او ماندوري هم
ځان د مشوانړي په نسب کښې ګڼړي- خو ځنې وائي چه دا د
مشوانړي د خپل ځوی اولاد نۀ وو بلکه د هغۀ د منلي ځوی اولاد
وو- والله اعلم بالصواب- دويم وړدک او دريم هوني چه دا دواړه
ئے د کرلانړئي بنځے نه وو- او د کرلانړ خوريونه دي- چنانچه
وړدک د غزني په خوا کښې په شيتر دره کښې اوسي- او هوني په
ختکو کښې د نيلاب سيند په غاړه اوسي- مهيار ځان د وړدک په
اولاد کښې حسابوي والله اعلم بالصواب- څلورم اشتراني چه د شيراني
ايته، نه ئے وو او د شيرانيانو خوريونه ورته وائي- د اشتراني اولاد
ډيرو په ملک کښې د ډيره اسمعيل خان او ډيره غازيخان په مينځ
کښې اباد دي- دا وو د سيد محمد ګيسودراز د اولاد بيان چه په
پښتنو سيدانو مشهور دي- د دوئ نه علاوه خجندي چه خونزي ورته
وائي او په سيدزو هم يادېږي په غورغشتو خصوصاً په داويانو کښې
اوسي- دا دواړه قومونه چنانچه خوندي او داوي د قندهار په خواوشا
کښې استوږنه کوي- او بختيار چه د شيراني قوم خوريونه دي د
دوئ سره د کسي غر او ډيره اسمعيل خان په مينځ مينځ کښې اباد
دي او د شيرانو شريکتيان او همدفتردي- چنانچه ويلے شي چه

سید اسحاق نام سیدی بغدادی ارش بسبب من الاسباب از ملک خود
بیجا شده آمده در قوم شیرانی استقامت نمود و زن از قوم شیرانی
خواسته در عقد نکاح خود درآورد چون فرزندی ازان زوجه عفیفه
متولد شده نامش سید حبیب نهاد چون قضای الله بعد ازان سید اسحاق
در اندک مدت فوت شده والدهٔ سید حبیب بسبب ناچارگی و درماندگی
شوهر دیگر از قوم شیرانی کرده خود را بدو ازدواج ساخت چون
آنمرد از قوم شیرانی درانوقت مفلس بود بعد ازان بسبب برکت
مناکحت والدهٔ سید حبیب و شرف آمدن وی صاحب جاه و مکنة شد
آن مرد ظاهر نموده گفت که این پسر را بهمه حال بخت یار است
تا بسبب وی من نیز بختیار شدم بعد ازان روز سید حبیب به بختیار
مشهور شده بعد ازان آن مرده شیرانی بختیار را با فرزندان خود سهیم
و هم دفتر نموده متاهل ساخت و چون که اولاد از وی بظهور آمده
در شیرانی محسوب شده مشهور بافغانان گردیدند پس این جمیع اقوام
عظام مذکوره در اصل سادات شریف‌النسب هستند اما بسبب خویشی
و دوستی و سکونت مع اهل افغان داخل ایشان شده مشهور بافغانان
گردیدند والله اعلم باحقیقته‌الحال، تا اینجا بود، بیان انساب اقوام
افغانان و متعلقان ایشان از سادات و غیر هم معه تصحیح آن که
به تفصیل مسطور شد و جمیع اما کن مذکوره افغانان مابین ایران و

سید اسحاق د بغداد یو سید زاده په څه وجه د خپل ملک نه را اووتو
او په شیرانو کښې میشته شو۔ هم په دے قبیله کښې ئے واده
اوکړو۔ د دے ښځې نه د هغهٔ یو ځوے پیدا شو چه نوم ئے ورله
سید حبیب کیښوؤ۔ لږه موده پس سید اسحاق وفات شو د سید حبیب
مور د بدے ورځې له امله په شیرانو کښې بل میړهٔ اوکړو۔ او
دغه شیرانے د دے ښځې د اغیستو په وخت ډیر خوار او نادار وو.
خو د دے سره د نکاح په برکت ئے ورځ ښهٔ شوه او دائے اوګڼړل
چه د سید حبیب دے کورته د راتلو سره دا برکت پیدا شوے دے
څکه به ئے خلقو ته ویل چه د دے سړی بخت یار دے۔ اؤ د دهٔ
په برکت زهٔ هم بختور شوم۔ د دغه وخت نه پس سید حبیب پا
بختیار نوم مشهور شو۔ د هغې نه پس شیرانو بختیار د ځان نه لیکا
کړو او په جائیداد او دفتر کښې ئے حصه دار کړو۔ او هرکله چا
د بختیار اولاد اوشو نو هغوئی هم په پښتنو حساب شول۔ پس د
واړه لوئے او درانهٔ قومونه په اصل کښې (سوچه) سادات دی خو پا
خوښئی دوستئی او د پښتنو سره په کورکیدلئی په پښتنو ورګډ شوی
دی۔ او پښتانهٔ ګڼړلے کیږی ۔ والله اعلم با حقیقته‌الحال ۔ دا وو
پښتنو او د دوئی د متعلقانو د نسب نامو د بیان تفصیل ۔ او
دوئی د ټولو اولسونو کلی کورونه او کیږدئی ابادئی د ایران

توران و هند و سند است چنانچه حد شرقی ایشان حد کشمیر است و حد غربی ایشان تا دریاء ایلمن متصل هرات که درمیان این هر دو ولایت مفاصله دو نیم ماهه راه کم و بیش‌ست و حد شمالی ایشان حد قاشقار و حد جنوبی ایشان تا بکر و بلوچستان بروهی و این جمیع ممالک محصوره مابین حدود اربعه را ملک روه میگویند ازین سبب مردم افغانان متوطنان آنجای را در هند روهیله میگویند و پوشیده نماند که اگر چه اهل افغانان ولایت زاده از ذکر این مقامات مستغنی اند اما چونکه اصل غرض این بنده از انشاء این رساله تعلیم افغانان هندوستان زاده بود ازان سبب بیان هر ملک شده تا از نسبت و مکان هر قوم مطلع شده حظی وافر یابند - - - - - - - - - - - - - - - - -

- -

- -

توقع از مکارم اخلاق فضلای زمان و ناظر این رساله آنست که اگر به سهوی و خطای بنده که درین رساله واقع شده باشد اطلاع یابند معترض نشوند لاَنَّ الْاِنْسَانَ مُرَکَّبٌ مِنَ الْخَطَاءِ وَالنِّسْیَانِ وَ قَدْ قَالَ عَلَیْهِ السَّلَامِ رُفِعَ عَنْ اُمَّتِی السَّهْوُ وَالنِّسْیَانُ و حتی المقدور در اصلاح

توران او هند او سند تر مینځه دی. چنانچه د دوئ شرقي حد کشمیر او غربي حد ئې د هلمند رود دے چه د هرات سره بهیږی د دے دواړو تر مینځه کم و بیش د دوه نیمو میاشتو (پیاده) لار ده او قطبي سر ئې قشقار او سهیل پلو حد ئې په بکر او بروهي بلوچستان لګیدلے دے. په دے حدود اربعه کښې راګیر واړه ملکونه او علاقې په "روه"، یادیږی په دے سبب د هغه ځائے اوسیدونکو پښتنو ته په هند کښې روهیله وائی. د دے خبرے وضاحت هم باید چه اوشی چه اګر چه په ولایت کښې پیدا پښتانهٔ د دے علاقو په حقله د معلوماتو څه حاجت نهٔ لری خو هرکله چه زما غرض د دے رسالے په لیکلو کښې دا وو چه هغه پښتانهٔ چه په هند کښې پیدا وی هغوئ هم د خپل قام قبیلے او علاقے په حقله د حقائقو نه خبر شی او په څه ښکاره ئې راشي ځکه مې دا دومره تفصیلات را جمع کړل.

د علماؤ او پوهانو نه دا توقع لرم چه که هغوئ په دے بیاز کښې څه غلطي یا کمے بیشے اووینی نو هغوئ دے دا اوګنړی چه ((ځکه چه بنیادم جوړ شوے دے د خطا او د هیرے نه--- او په تحقیق فرمائیلی دی رسول علیه‌السلام یورته شوے ده له آمته زما (نهٔ شی نیوے په) خطا او هیره باندے. (که یوه غلطي تر اوشی))) او تر خپله وسه دِ ئې د اصلاح کوشش اوکړی او چه خطا ئې په

بکوشند و چشم از مقام سهو و خطا بپوشند که بزرگان گفته اند ـ

یقین بشنو از من که روز یقین نه بیند بدی مردم نیک بین

و برقبح و عوایب این بی بضاعت عدیم الاستطاعت نظر نفرمایند و بذیل کرم بپوشند که بمقتضای حدیث من ستر مسلماً ستره الله تعالیٰ فی‌الدنیا والاخره، الله تعالیٰ هم ستار عیوب است ـ و بچون و چرا و کیف ولا نسلم نپردازند که نیک و بد در عالم از یکدیگر جدا نباشد چنانچه اهل تحقیق گفته اند ـ **بیت :**

بود خار و گل باهم ای هوشمند چه در بند خاری تو گلدسته بند
بکم عیب مپسند بر کس جفا بزرگان چه گفتند خذ ما صفا

یعنی خذ ما صفا و دع ما کدر که مقولهٔ بزرگان است پس برین تقدیر ترصد آنست که از بسیاری سهو و خطا در گذرند و احیاناً اگر بعض مدققین حرف گیر نکته چینی فرمایند از همه اولا ـ

پیش ازین گفته اند اهل سلف عذر من صنف قد استهدف

اختتام می پذیرد خاتمه رساله بدین مناجات که مرقوم میگردد ـ

خدایا بذات خداوند یت باوصاف بیمثل و مانند یت
که چشم زروی سعادت مبند زبانم بوقت شهادت مبند
خدایا بذاتت مران از درم که صورت نه بندد دردیگرم
که مارا دران ورطه یک نفس ز ننگ دو گفتن بفریاد رس

نظر شی نو چشم پوشی دے پرے او کړی۔ چه بزرگانو ویلی دی۔

یقین بشنو از من که روز یقین   نه بینـد بدی مردم نیک‌بین

او زما د کار عیبونو ته دے نۀ گوری او که په نظر ئے راشی نو پرده دے پرے اچوی۔ لکه چه په حدیث پاک کښے راغلی دی۔ من ستر مسلماً ستره الله تعالیٰ فی‌الدنیا والاخرة ۔ الله تعالیٰ په خپله هم ستار العیوب دے۔ او په چون و چرا غرض نۀ لری څکه چه ښۀ او بد په دے دنیا یو تر بله تړلی دی او پوهان وائی چه بیت:

بود خار و گل باهم اے هوشمند   چه در بفد خاری تو گلدسته بند

بکم عیب مه پسند بر کس جفا   بزرگان گفتند خذ ما صفا

یعنی خذ ما صفا و دع ما کدر چه د بزرگانو قول دے ۔ پس د دے له کبله عفوے طلبگار یم ۔ لکه چه وائی

پیش از ین گفته اند اهل سلف   عذر من صنف قد استهدف

او دا رساله په دے مناجاتو ختمومه چه:

خدایا بذات خداوند یت   باوصاف بے مثل و مانند یت

که چشم زروئے سعادت مبند   زبانم بوقت شهادت مبند

خدایا بذاتت سران از درم   که صورت نه بندد در دیگرم

که مارادران ورطۀ یک نفس   زننگ وز گفتن بفریاد رس

خدایا بحق بنی فاطمه — که بر قول ایمان کنی خاتمه
اگر دعوتم رد کنی در قبول — من و دست دامان آن رسول

خاتمه

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِمُؤَلِّفِهٖ وَ لِکَاتِبِهٖ وَ لِقَارِیْهِ وَ لِمَنْ یَنْظُرُ فِیْهِ وَ لِجَمِیْعِ الْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِیْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ بِرَحْمَتِکَ وَ حُرْمَةِ حَبِیْبِکَ الْمُصْطَفٰی وَرَسُوْلِکَ الْمُجْتَبٰی عَلَیْهِ وَ عَلٰی آلِهِ السَّلَامُ بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ ۔

تاریخ اختتام رساله

بروز همایون و ماه رجب — بهنگام فرخ بوقت طرب
بتاریخ میمون که بر یکهزار — فزون بود یکصد وهشتاد چار
بعون الهی و فضل رسول — شده ختم این نسخهٔ دل قبول

تمام شد

رساله خلاصة الانساب من تصنیف حافظ الملک مکرم الدوله حافظ رحمت خان

خدایا بحق بنی فاطمه که بر قول ایمان کنی خاتمه
اگر دعوتم رد کنی در قبول من و دستِ دامان آل رسول

خاتمه

((اے خدایا اوبخښې مؤلف د دے کتاب او لیکونکے د دے کتاب او لوستونکے د دے او هغه څوک چه نظر کوی په دے کښې او ټول مؤمنان سړی او مؤمنانے ښځے او مسلمانان سړی او مسلمانانے ښځے په رحمت خپل سره او په عزت د حبیب خپل چه غوره کړے شوے او قبول کړے شوے دے په دهٔ (محمد صلعم) او په اولاد د دهٔ (صلعم) دِ سلام وی په مهربانئ خپلے سره اے ډیر لوئے مهربانه د مهربانانو)) -

د رسالے د اختتام تاریخ

بروز همایون و ماه رجب بهنگام فرح بوقت طرب
بتاریخ میمون که بر یک هزار فزون بود یکصد و هشتادوچار
بعون الهی و فضل رسول شده ختم این نسخهٔ دل قبول

تمامه شوه رساله خلاصةالانساب

د حافظالملک مکرمالدوله حافظ رحمت خان نصیر جنگ تصنیف

نصیر جنگ مغفور بتاریخ غره جمادی‌الثانی ۱۲۱۱ هجری در بلده لکهنؤ تحریر یافت ـ

غره د جمادی‌الثانی ۱۲۱۱ هجری د لکهنؤ په ښار کښې نقل کړے شوه ـ او نن په دېرشم نومبر ۱۹۷۱ء مطابق ۱۱ شـوال ۱۳۹۱ ھ ترجمه کړے شوه ـ

په حمیدیه پریس پښـور ښـار کښې چاپ شو

اګست ۱۹۷۳ء